

ISSN : 2286-8755

วารสาร

ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Journal of Liberal Arts, Maejo University

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำปี 2558 กรกฎาคม-ธันวาคม 2558

Vol. 3, No.2 July-December 2015

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เจ้าของผลงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัย
2. เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และด้านการพัฒนาสุขภาพ
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. เพื่อเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ขอบเขต

องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ และสุขภาพ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง

คณบดีคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รองบรรณาธิการ

อาจารย์สุวรรณ เลียงหิรัญถาวร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวีร์ ฤกษ์จारी

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2558

รองศาสตราจารย์ เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์
รองศาสตราจารย์ มธุส สว่างบำรุง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ สลธิปัญญา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ต้นฐานิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ณ พิกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง
อาจารย์ ดร.เมธี เมธาสิทธิ สุขสำเรือง
อาจารย์ ดร.กิตยุตม์ กิตติธรสกุล

มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ดร.ศาสตรี เสาวคนธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชาติคร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อาจารย์ ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราภรณ์ ชันชบุตร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัสพล วงษ์ดีไทย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์สุวรรณ เลียงหิรัญถาวร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์พงษ์ศักดิ์ รวบรวมทรัพย์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์พสุנית สารมาศ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์มนฤทัย ไชยวิเศษ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ดวงหทัย ลือดัง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์อภาลัย สุขสำราญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ลักขณา ชาปู้	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางสาวศุภลักษณ์ ดีน้อย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางวิภารัตน์ สุวรรณสิงห์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กำหนดออก

2 ฉบับต่อปี (ม.ค.-มิ.ย. และ ก.ค.-ธ.ค.)

ออกแบบปก

อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิน

เลขานุการ

นางสาวศุภลักษณ์ ตีน้อย

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางวิภารัตน์ สุวรรณสิงห์

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด นันทกานต์ กราฟฟิก/การพิมพ์

120 ซอย 7 ถนนช้างเผือก ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทร. 053-217014, 053-410009 โทรสาร 053-410009

E-mail : nantakarngraphic@gmail.com www.nantakarngraphic.com

ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ
ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนะของคณะผู้จัดทำ
และมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Journal of Liberal Arts Maejo University

Owner:

Faculty of Liberal Arts, Maejo University

Objectives:

1. to promote and distribute academic work and research of academicians, students and the interested individuals
2. to be the platform of exchange of knowledge and academic findings in the Humanities, Social Sciences, and Health Science
3. to publicise the Faculty of Liberal Arts, Maejo University
4. to offer academic service to the general public

Areas of Interest

Humanities, Social Sciences, and Health Sciences

Editor

Asst. Prof. Dr. Nikom Moonmuang

Dean, Faculty of Liberal Arts

Associate Editor

Lect. Suwan Lianghiranthaworn

Maejo University

Advisory Board of Honour

Assoc. Prof. Dr. Sompong Witayasakpan

Chiang Mai University

Assoc. Prof. Dr. Suwaree Rerkjaree

KhonKaen University

Assoc. Prof. Premwit Vivattanaseth

University of Phayao

Assoc. Prof. Maturose Sawangbumrung	Maejo University
Asst. Prof. Dr. Chutarat Sathirapanya	Prince of Songkla University
Asst. Prof. Dr. Naline Tanthuvanit	Thammasat University
Asst. Prof. Dr. Praphat Na Phikun	Chiangrai Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Chomphunut Makemuengthong	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr. rungson Singhalert	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr. Nikom Moonmuang	Maejo University
Lect. Dr. Metee Medhasith Suksumret	Maejo University
Lect. Dr. Kittayut Kittitornsakul	Maejo University

Editorial Board

Prof. Emeritus, M.D.Sasthi Saowakontha, Ph.D.	Burapha University
Assoc. Prof. Dr. Sompong Witayasakpan	Chiang Mai University
Asst. Prof. Dr. Ora-Ong Chakorn	National Institute of Development Administration
Pinkaew Laungaramsri, Ph.D.	Chiang Mai University
Asst. Prof. Dr. Naraporn Khantabut	Maejo University
Asst. Prof. Wasapol Wongdeethai	Maejo University
Lect. Suwan Lianghiranthaworn	Maejo University
Lect. Pongsak Ruamsap	Maejo University
Lect. Natthapong Sapin	Maejo University
Lect. Pasunit Saramad	Maejo University
Lect. Monruetai Chaivisate	Maejo University
Lect. Duanghatai Luedung	Maejo University
Lect. Apalai Suksamran	Maejo University
Lect. Lakkhana Chapoo	Maejo University
Ms. Supaluck Deenoi	Maejo University
Mrs. Wiparat Suwannasing	Maejo University

Issuing Dates

The journal launches two issues a year (Issue 1: January-June, Issue 2: July-December).

Cover Design

Lect. Natthapong Sapin

Secretary

Ms. Supaluck Deenoi

Assistant Secretary

Mrs. Wiparat Suwannasing

Printed by Nantakarngraphic, Limited Partnership

120 Soi 7 Changpuak Road. Tambol. Sripum Amphur. Muang.
Chiang Mai 50200

Tel. 053-217014, 053-410009 Fax. 053-410009

E-mail : nantakarngraphic@gmail.com www.nantakarngraphic.com

All articles in this journal belong to their authors solely and are without
responsibilities of the editorial board

Journal of
Liberal Arts
Maejo University

Journal of
Liberal Arts
Maejo University

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 2 ปีที่ 3 ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้คัดสรรบทความทั้งวิชาการและการวิจัย ที่มีความหลากหลาย ตลอดจนบทความวิจารณ์หนังสือ เพื่อตอบรับวิชาการที่มีความหลากหลายในศาสตร์แห่งความเป็น ศิลปศาสตร์

บทวิจารณ์หนังสือ ชื่อ ของขวัญ: รูปแบบและเหตุผลของการแลกเปลี่ยนในสังคมโบราณ โดยผู้เขียนได้สะท้อนเหตุการณ์แลกเปลี่ยนของขวัญในสมัยโบราณได้อ่านน่าสนใจ เพราะในช่วงเวลาอันใกล้นี้ก็จะเป็นช่วงของการแลกเปลี่ยนของขวัญ และในโอกาสอื่นๆ อีกมากมาย จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย

บทความวิจัยเรื่อง “ซอน้ำท่วม” ถึง “เพลงผาวังซู่” สู่ “ผ้าซิ่นน้ำท่วม” : การต่อสู้ด้วยภาษาและอุดมการณ์ล้านนานิยม เป็นอีกบทความวิจัย ซึ่งศึกษาและวิเคราะห์ถึงอุดมการณ์ที่มีอยู่ในบทเพลงล้านนาดังกล่าว ทำให้เห็นอุดมการณ์ที่แฝงในบทเพลงและถ่ายทอดออกมาสู่สังคมอย่างละมุนละไม ส่วนบทความวิจัยเรื่อง การวัดระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการเจ็ดอุปนิสัย พัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง อันเป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาอุปนิสัยสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง อันเป็นอุปนิสัยที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันในระดับสูง

บทความวิชาการเรื่อง พัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ห้วยขาแข้ง พ.ศ. 2533-2553 ซึ่งสะท้อนให้เห็นพัฒนาการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ห้วยขาแข้ง มาตามลำดับและน่าสนใจ บทความวิชาการเรื่อง พัฒนาการคำว่าลาวในเอกสารจีนโบราณ ได้วิเคราะห์ถึงคำว่า “ลาว” ในเอกสารจีนโบราณได้อ่านน่าทึ่ง เพราะล้านนาและล้านช้าง

มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมายาวนาน และการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ยืนยันถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และบทความสุดท้ายเป็นบทความด้านสุขภาพ เรื่อง เลนส์ตาเทียมชนิดกรองแสงสีน้ำเงินดีหรือไม่ เป็นบทความที่นำเสนอถึงความก้าวหน้าทางวิชาการเกี่ยวกับเลนส์ตาเทียมอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สนใจ

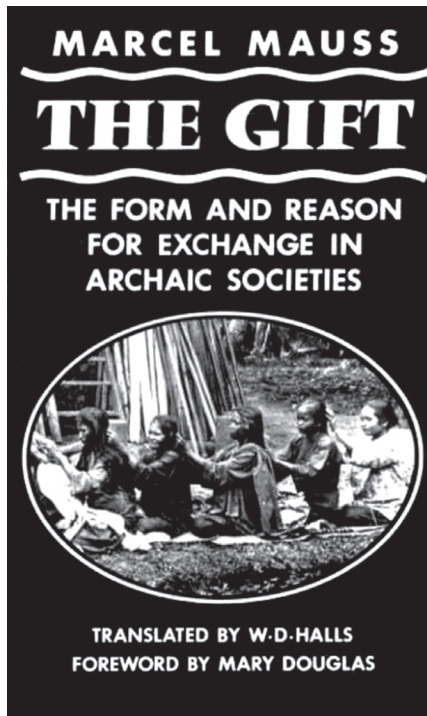
กองบรรณาธิการขอขอบคุณนักวิชาการและนักวิจัยทุกท่านที่ให้ความสนใจต่อการตีพิมพ์บทความในวารสาร ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อย่างดีและต่อเนื่องตลอดมาทางกองบรรณาธิการยินดีน้อมรับคำแนะนำใดๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวารสารเชิงวิชาการเพื่อตอบรับวัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสารต่อไป

สารบัญ

	หน้า
วิจารณ์หนังสือ	
ของขวัญ: รูปแบบและเหตุผลของการแลกเปลี่ยนในสังคมโบราณ จิรวรรณ รักชาติ	15
บทความวิจัย	
จาก “ซอน้ำทว่ม” ถึง “เพลงผาวิงชู” สู่ “ผ้าซิ่นน้ำทว่ม” : การต่อสู้ด้วยภาษา และอุดมการณ์ล้านนานิยม (The Underlying Concepts through the Lanna Folk Songs Named “So Nam Tuam” and “Pha Wing Chu”, and the Lanna Salongs Called “Phasin Nam Tuam”: the Counter Discourse and Lannaism Ideology) สุนทร คำยอด	25
การวัดระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและ ทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการเจ็ดอุปนิสัย พัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง (Measuring Habit Level of Faculty of Fisheries and Aquatic Resources Students, Maejo University, by Applying the Seven Habits of Highly Effective People Principle) เนตรชนก คำผาลา ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย	43
บทความทางวิชาการ	
พัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ห้วยขาแข้ง พ.ศ. 2533-2553 (Evolution of Forest Conservation in Huai Kha Khaeng, 1990-2010) เผ่า นวกุล	65
พัฒนาการคำกล่าวลาในเอกสารจีนโบราณ (The Etymology of Lao(s) in Ancient Chinese Manuscripts) สุธิดา ต้นเลิศ	87
เลนส์ตาเทียมชนิดกรองแสงสีน้ำเงินดีหรือไม่ ? (Blue-light filter or Clear Intraocular lenses) อัมพร จงเสรีจิตต์	107

ของขวัญ: รูปแบบและเหตุผลของการแลกเปลี่ยนในสังคมโบราณ

จิรวัดน์ รักชาติ¹

เมื่อไม่นานมานี้ผู้เขียนมีโอกาสดำรงงานเขียนทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาคุบูกเบิกเรื่อง **ของขวัญ: รูปแบบและเหตุผลของการแลกเปลี่ยนในสังคมโบราณ** หรือชื่อภาษาอังกฤษว่า *The Gift: The form and reason for exchange in archaic societies* ซึ่งเป็นผลงานอันโด่งดังนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นหลานชายของ Emile Durkheim (1858 – 1917)² นามว่า **Marcel Mauss** (1872 – 1950) โดยเล่มที่ผู้เขียนได้อ่านนี้เป็นเล่มที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี 1990 โดย W.D. Halls และเขียนคำนำโดย Mary Douglas

หลังจากอ่านจนจบเล่ม ผู้เขียนในฐานะนักเรียนทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาก็เกิดความรู้สึกประทับใจ สนใจ ปนกับความฉงนสงสัย และก่อให้เกิดประเด็นคำถามต่าง ๆ ที่ตามมาอีกไม่น้อยเลยทีเดียว

ในงานชิ้นเอกนี้ Marcel Mauss ได้พยายามนำเสนอเรื่องราวของ “ของขวัญ” (The Gift) ในมุมมองที่แตกต่างจากความเข้าใจของคนทั่วไป เขาศึกษาผ่านการเปรียบเทียบการมอบของขวัญในสังคมโบราณ (archaic societies) ของชนเผ่าต่าง ๆ บริเวณหมู่เกาะแปซิฟิก ได้แก่ Polynesia Melanesia และพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอเมริกาโดยใช้วิธีศึกษาที่เน้นการเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นสองจำนวนมากเพื่อนำมาวิเคราะห์หากฎเกณฑ์พื้นฐานของ “ระบบของขวัญ”

¹ อาจารย์กลุ่มวิชาสหวิทยาการสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² Emile Durkheim เป็นนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของสังคมวิทยาสสมัยใหม่ เกิดในปี 1858 และเสียชีวิตในปี 1917

ในตอนแรกเมื่อเริ่มศึกษา Mauss ค่อนข้างประหลาดใจและตั้งคำถามกับข้อค้นพบของนักมานุษยวิทยาคนดังรุ่นราวคราวเดียวกันอย่าง Malinowski (1953)³ จากงานศึกษาเรื่อง Argonauts of the Western Pacific: an account of native enterprise and adventure in the archipelagoes of Melanesian New Guinea ที่ศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนามอยู่ในแถบหมู่เกาะ Melanesia และเสนอข้อค้นพบว่า ของขวัญที่ชนเผ่าต่าง ๆ ในหมู่เกาะนี้มอบให้แก่กันสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ของขวัญที่ให้โดยหวังผลตอบแทน และของขวัญที่ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ (pure gift) เช่น ของขวัญที่สามีมอบให้กับภรรยา

แต่ผลการศึกษาเรื่องการแลกเปลี่ยนของขวัญของ Malinowski ในขณะนั้นได้ทำให้ Marcel Mauss รู้สึกขัดแย้งเป็นอันมากเพราะจากงานศึกษาค้นคว้าเรื่องระบบของขวัญ (The Gift) ของเขากลับพบว่า การให้ของขวัญ ของกำนัลหรือของรางวัลทุกชนิด ไม่ได้เกิดจากการให้อย่างบริสุทธิ์ใจ (pure gift) แต่การมอบสิ่งของหรือของขวัญทั้งหลายนั้นล้วนเกิดขึ้นจากเหตุผลทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ การให้ของขวัญหรือของกำนัลนั้นเป็นการกระทำเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้รับกลับคืนมายังผู้ให้ ซึ่งในแง่หนึ่งการที่สามีให้ของขวัญแก่ภรรยาก็เป็นการหวังผลในการมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาตนเอง หรือแม้แต่การที่มนุษย์บวงสรวง บนบานสานกล่าวหรือบูชาโยนก็หวังผลประโยชน์ตอบแทนจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยเช่นกัน

ในงานศึกษาเรื่อง The Gift (1990) นั้น Marcel Mauss นำเสนอมนทัศน์ประการสำคัญที่ว่าด้วยเรื่องระบบของขวัญ (The gift) และการแลกเปลี่ยน (exchange) ไว้อย่างน้อย 4 ประเด็น

ประเด็นแรก เขามองว่า “ของขวัญ” หรือ “ของกำนัล” มีคุณลักษณะและมีความหมายที่ซับซ้อน สิ่งของที่ถูkmอบให้เป็นของขวัญนั้น ไม่ได้เป็นเพียงสิ่งของที่ไร้ชีวิตจิตใจ แต่หลังจากที่สิ่งของนั้นถูกมอบไปแล้วจะกลายเป็นของขวัญที่มีจิตวิญญาณอยู่ในตัวของมันเอง เรียกว่า “จิตวิญญาณของสิ่งของ” (spirit of things) ที่ผู้รับสิ่งของนั้นต้องมีพันธะที่จะต้องตอบแทนกลับคืนมาแก่ผู้ให้ด้วย โดย Mauss ศึกษากรณีชนเผ่า Maori และยกตัวอย่างถึงการให้ของขวัญที่เรียกว่า “Tonga” ที่ของขวัญนี้จะมีจิตวิญญาณที่เรียกว่า “hau” ผูกติดอยู่กับสิ่งของหรือของขวัญตลอดเส้นทางการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้รับได้รับของขวัญแล้ว ผู้รับจะต้องตอบแทนของขวัญคืนแก่ผู้ให้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สิ่งของ แรงงาน สินค้า การจัดงานเลี้ยง เพราะพวกเขาเชื่อว่าถ้าหากรับของขวัญแล้วไม่แลกเปลี่ยนคืนกลับไปแล้ว คนที่ได้รับของขวัญอาจประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ เนื่องจากจิตวิญญาณ

³ Bronislaw Malinowski เกิดเมื่อปี 1884 เสียชีวิตปี 1942

ที่อยู่ในของขวัญนั้นได้ ซึ่งต่อมาแนวคิดการมองสิ่งของเช่นนี้ได้มีอิทธิพลอย่างมากกับ นักมานุษยวิทยายุคหลังอย่าง Appadurai (1986) ในงานศึกษาเรื่อง The Social Life of Things: commodities in Cultural Perspective ที่เสนอว่า “สิ่งของ” ก็มีชีวิตทางสังคม เช่นเดียวกับมนุษย์และโลกของสิ่งของก็ไม่อาจแยกออกจากโลกของคนและระบบ การแลกเปลี่ยนได้ โดยในเวลาต่อมากรอบแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องสิ่งของเช่นนี้ได้กลายเป็น กรอบแนวคิดของงานศึกษาทางด้านมานุษยวิทยา เศรษฐกิจและงานที่ศึกษาถึงระบบสินค้า และการแลกเปลี่ยนอื่น ๆ เช่น งานศึกษาของปนัดดา ชำนาญสุข (2550) เรื่อง สองเรา: มอเตอร์ไซด์กับการหลงใหลคลังโคลั้วตุณในโลกของวัยรุ่น ที่ศึกษาถึงความหมายของ รถจักรยานยนต์ ซึ่งได้กลายเป็นสินค้าในสังคมสมัยใหม่ ยังกลายเป็นสิ่งที่มีชีวิตทางสังคม มีคุณค่าและมีความหมายในสายตาของผู้บริโภคที่เป็นวัยรุ่น

ประเด็นที่สอง ของขวัญถูกแลกเปลี่ยนในหลายระดับ โดยของขวัญอาจถูก แลกเปลี่ยนได้ในระดับปัจเจก-ปัจเจก เครือญาติ-เครือญาติ ชุมชน-ชุมชน และคน-สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดย 1) ของขวัญที่แลกเปลี่ยนระหว่างปัจเจกกับปัจเจก เป็นการให้ของขวัญระหว่างบุคคล เพื่อหวังประโยชน์ตอบแทนระหว่างกัน และการให้ของขวัญยังแสดงถึงสถานะที่แตกต่างกัน ในสังคมที่คนได้รับจะต้องพยายามแลกเปลี่ยนของกลับคืนแก่ผู้ให้ด้วยสิ่งของหรือของขวัญ ที่มีมูลค่าเท่ากันหรือสูงกว่าเพื่อแสดงถึงสถานะที่เท่าเทียมกัน 2) การแลกเปลี่ยนระหว่างเครือญาติ กับเครือญาติ เป็นการให้ของขวัญกับเครือญาติของตนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การคลอดบุตร การเจ็บป่วย หรือการที่เด็กสาวเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ เพื่อทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ มีความเข้มแข็งมากขึ้น หรือในบางกรณีการให้ของขวัญกับเครือญาติยังแสดงให้เห็นถึง การต่อต้านความสัมพันธ์ในระบบชายเป็นใหญ่ด้วย 3) การให้ของขวัญระหว่างชุมชนหรือ ระหว่างเผ่า เป็นเหมือนการสร้างพันธะและข้อผูกมัดหลายประเภทเพื่อให้แต่ละเผ่าทำตาม ข้อตกลงระหว่างกัน เช่น พันธะด้านการรักษาความสงบ การสงบศึกระหว่างเผ่า พันธะ ทางด้านการค้า 4) การแลกเปลี่ยนระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นไปในลักษณะของการ “บูชาญ” (sacrifice) เพื่อมอบของขวัญให้แก่เทพเจ้าเพื่อให้เทพเจ้าตอบแทนคืนกลับมาให้ มนุษย์ และ Mauss ได้ยกตัวอย่างถึงการมอบของขวัญให้กับเหล่าพราหมณ์และการบริจาค สิ่งของในศาสนาฮินดูว่ายังช่วยให้ผู้ให้ได้รับผลตอบแทนจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามมาในรูปแบบ ต่าง ๆ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เช่น เมื่อผู้ให้ได้มอบอาหารแล้วเขาก็จะได้รับอาหารชนิด เดียวกันตอบแทนกลับคืนมาซึ่งอาจจะได้รับในโลกนี้หรือโลกหน้าก็ได้ และผลพลอยได้ จากการมอบของให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาก็ยังทำให้ผู้ให้มีความมั่นใจในสังคมอีกด้วย

ประเด็นที่สาม การมอบของขวัญได้กลายเป็นต้นทุนแห่งเกียรติยศ หน้าตาและ การสร้างความน่าเชื่อถือในสังคม กล่าวคือ ระบบของของขวัญและการให้ของขวัญมีความเกี่ยวพัน

กับเกียรติยศ (honour) และความน่าเชื่อถืออย่างมาก เพราะการให้ของขวัญแต่ละครั้ง ผู้ให้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม อีกทั้งการให้และของขวัญที่นำมาแลกเปลี่ยนยังบ่งบอกถึงระดับความมีเกียรติระหว่างผู้ให้กับผู้รับด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ Mauss ได้ยกตัวอย่าง ประเพณีการมอบของขวัญ (potlatch) ของชาวเผ่าอินเดียนแดงแถบตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกาที่แจกของให้ผู้มาเยือน และอธิบายเพิ่มเติมว่านอกจากการแลกเปลี่ยนของขวัญเหล่านี้จะเป็นการถักทอความสัมพันธ์กับอาคันตุกะผู้มาเยือนแล้ว ประเพณีนี้ยังแสดงถึงเกียรติและชื่อเสียงของผู้ให้ด้วย เพราะคนที่มีตำแหน่งสูงหรืออยู่ในตระกูลสูงก็จะต้องมอบของขวัญที่มีมูลค่าสูงให้แก่ผู้รับ ในขณะที่ผู้รับที่มีฐานะหรือตระกูลสูงก็ต้องเสาะหาของขวัญที่มีมูลค่าเท่ากับหรือมากกว่ามาแลกเปลี่ยนเพื่อแสดงให้เห็นฐานะและเกียรติของวงศ์ตระกูลของตนเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้น Mauss ยังขยายความว่าสมาชิกเผ่าอินเดียนแดง (Kwakiutl) และชนพื้นเมืองในอลาสกา (Haida) ต่างก็มีความเชื่อเรื่องเกียรติ ศักดิ์ศรีและหน้าตา (idea of face) เหมือนกันจนมีคำกล่าวว่า “หัวหน้าที่ไม่มีของขวัญตอบแทน ก็เป็นหัวหน้าที่มีหน้าตาเน่าเหม็น” หรือเป็นหัวหน้าที่ไม่มีเกียรติ

นอกจากนั้นการให้ของขวัญยังถือเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ (credit) ในการทำธุรกิจการค้าระหว่างเผ่าอีกด้วย เพราะในบางคราวการให้ของขวัญระหว่างเผ่าอาจเป็นการทำข้อตกลงล่วงหน้าระหว่างกันว่าจะซื้อ-ขายสินค้าของกันและกันตามระยะเวลาหรือตามข้อตกลงที่ทำร่วมกันไว้

ประเด็นที่สี่ การให้ของขวัญเป็นไปตามหลักศีลธรรมและเพื่อเป็นทุนทางสังคม การมอบของขวัญด้วยการบริจาคให้กับคนยากไร้ (alms) เป็นเรื่องที่พึงกระทำในสังคมเพื่อทำให้ผู้ให้มีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้าตามหลักศาสนา เพราะหากไม่มอบของขวัญเหล่านี้ให้คนทุกหย่อมหญ้าคนที่มีความยากก็อาจถูกกลืนโดยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ โดย Mauss ยกตัวอย่างการบริจาคของชาวชูดานที่มีความเชื่อว่าการมอบเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดของตนให้กับคนยากจนจะทำให้ข้าวโพดในไร่ของตนรอดพ้นจากโรคระบาดได้

การให้ของขวัญในกรณีนี้จึงเป็นการมอบตามหลักศีลธรรมโบราณของการให้ของขวัญ (the ancient morality of the gift) เพื่อกลายเป็นหลักการสร้าง “ความยุติธรรม” ในสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขแต่ในด้านตรงกันข้ามการมอบของขวัญก็ถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการเป็นทุนทางสังคม (social capital) เพื่อทำให้คนยอมรับและสร้างชื่อเสียงทางสังคมได้เช่นกัน ในประเด็นนี้เพื่อให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น Mauss ได้ยกตัวอย่างถึงการมอบของขวัญเพื่อสงเคราะห์คนยากไร้ของนักการเมืองว่าในบางกรณีนอกจากผู้ให้จะทำเพื่อศีลธรรมแล้ว พวกเขายังทำไปเพื่อหวังประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและการได้รับการสนับสนุนจากผู้คน เช่น กลุ่มคนทำนโยบายสาธารณะทางเศรษฐกิจให้กับประชาชน

ที่พยายามอ้างว่าทำเพื่อส่วนรวม แต่ขณะเดียวกันพวกเขาก็ใช้การมอบของขวัญเป็นทุนทางสังคม ในการก่อร่างสร้างฐานเสียงและสถานะทางการเมืองเพื่อให้คนสนับสนุนมากขึ้นเช่นกัน

จนในยุคต่อมา ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (1930–2002) นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา ชาวฝรั่งเศส ได้นำแนวคิดเรื่องระบบการให้ของขวัญของ Mauss มาต่อยอด และขยายความว่า การมอบของขวัญและของกำนัล สิ่งที่ได้รับและผู้รับควรตระหนักเพิ่มเติมก็คือ “ระยะห่างของเวลาในการมอบคืน” (timing) และบูร์ดิเยอยังเสนอว่า การให้ของขวัญตอบแทน จะไม่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันที แต่จะมีการเว้นระยะห่างของเวลาในการมอบคืนอยู่เสมอ เพราะการเว้นช่วงระยะห่างของเวลาที่ทำให้พอจะไม่ทำให้รู้สึกได้ว่า “ของขวัญ” เป็นการแลกเปลี่ยนเชิงผลประโยชน์ แต่กระนั้นมุมมองของบูร์ดิเยอ ในเรื่องของขวัญก็มีความคล้ายคลึงกับ Mauss เช่นกัน โดยเขามองว่าการให้ของขวัญไม่ใช่การให้แบบบริสุทธิ์ใจ แต่แฝงไว้ด้วยความหมายว่า ควรมีการให้ตอบแทนซึ่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติว่า เมื่อได้รับของขวัญ แล้วผู้รับควรมีการตอบแทนให้ผู้ให้ด้วย มันเป็นพันธะระหว่างผู้รับและผู้ให้ที่นำมาซึ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ขณะเดียวกันการเลือกของขวัญตอบแทนก็ไม่สามารถมอบคืน สิ่งเดียวกับที่ได้รับมา เพราะจะดูเหมือนว่าผู้รับปฏิบัติเสรีการคัดสรรและไม่ตรีจากผู้ให้ (รัฐตะวัน, 2556: 5)

ดังนั้นการได้มีโอกาสศึกษาผลงานชิ้นเอกของ Marcel Mauss เรื่อง The Gift: The form and reason for exchange in archaic societies จึงทำให้ผู้เขียนในฐานะ นักเรียนสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์มุมมองและข้อถกเถียงเชิงวิชาการในประเด็นของการให้สิ่งของ ระบบของขวัญ การมอบของกำนัลและการแลกเปลี่ยน ได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

ขณะที่ผลงานเรื่อง The Gift ของ Mauss ค่อนข้างจะเป็นการพยายามนำระบบของขวัญและการแลกเปลี่ยนสร้างเป็นกฎเกณฑ์อย่างตายตัว และยังฟันธงอย่างชัดเจนลงไปถึงเป้าประสงค์ของการมอบของขวัญว่าจำเป็นต้องมีนัยยะของแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อยู่ร่ำไป ซึ่งแม้ว่าในบางประเด็นผู้เขียนจะเห็นด้วยและคล้อยตามความคิดของ Mauss แต่ในขณะเดียวกันผู้เขียนกลับมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งและพยายามเสาะหาข้อถกเถียงอยู่หลายครั้งหลายคราวขณะที่อ่าน เพราะการสร้างกฎเกณฑ์เรื่องระบบของขวัญและการแลกเปลี่ยนของ Mauss ดูเหมือนว่าจะเป็นการตีขลุมเหมารวม มองมนุษย์เป็นแง่ลบและมียึดติดเกินไปซึ่งบ่อยครั้งผู้เขียนก็อดตั้งคำถามไม่ได้ว่า “การมอบของขวัญ” “ให้ของกำนัล” “การให้” หรือ “การช่วยเหลือแบบต่าง ๆ” ที่ไม่ได้หวังผลประโยชน์ใด ๆ อาจเกิดขึ้นมาได้บ้างหรือไม่ และในสังคมไทยการที่พ่อแม่หรือญาติพี่น้องมอบของขวัญให้กับบุตรหลานด้วยความรักหรือความเสน่หาจำเป็นต้องหวังผลประโยชน์จากบุตรหลานด้วยหรือไม่? หรือ

พวกเขาที่เป็นผู้ให้เหล่านั้นอาจจะไม่ต้องการผลประโยชน์หรือผลตอบแทนใด ๆ กลับคืนจากบุตรหลานของตนเลยก็อาจเป็นไปได้ เช่น กรณีของผู้เป็นแม่ชาวเชียงรายวัย 41 ปี ที่สละชีวิตกระโดดลงไปช่วยลูกสาววัย 3 ขวบขณะกำลังจมน้ำ ทั้งที่ตัวเองก็ว่ายน้ำไม่เป็น แต่ก็ยังกระโดดลงไปในคลองชลประทานเพื่อช่วยลูกจนจมน้ำเสียชีวิต แต่ลูกก็ยังได้เกาศพแม่ลอยคออยู่กลางน้ำจนมีผู้มาพบเห็นและเข้ามาช่วยเหลือ (เว็บไซต์กรุงเทพมหานคร, 2558) กรณีการทำทานของชาวไทยและชาวต่างชาติช่วยกันร่วมบริจาคเงินให้กับลุงเอี่ยมชายพิการวัย 62 ปี ผู้ซึ่งบริจาคเงินให้กับวัดไร่ขิงเป็นจำนวน 999,999.99 บาท และลุงเอี่ยมก็ยังคงมุ่งมั่นตั้งใจจะนำเงินที่รวบรวมได้ไปบริจาคให้ได้อีก 2 ล้านบาทด้วย (เว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์, 2555) กรณีการที่ครูบาอาจารย์มอบความรู้ ทุ่มเทแรงกายใจและเสียสละเวลาของตนเองนอกเวลาทำงานอยู่จนถึงดึกดื่นเพื่ออบรมสั่งสอนลูกศิษย์ก็ทำได้หวังผลตอบแทนใด ๆ จากลูกศิษย์เหล่านั้น หรือจากประสบการณ์ในวัยเด็กของผู้เขียนเอง ที่เฝ้าวันหนึ่งจำเป็นต้องเดินเท้ากลับบ้านเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร แต่ระหว่างทางก็ได้รับความช่วยเหลือจากสามภรรยาคนหนึ่งซึ่งรถจักรยานยนต์ผ่านมาให้หนึ่งซ้อนท้ายไปส่งจนถึงบ้านของผู้เขียน ทั้งที่บ้านของสามภรรยาคนนั้นก็ไม่ได้อยู่ในเส้นทางนั้นและผู้เขียนกับพวกเขาก็ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ซึ่งจนถึงปัจจุบันผู้เขียนก็ยังไม่ทราบชื่อหรือไม่ได้พบเจอพวกเขาอีกเลย (ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณสามภรรยาคนนั้นไว้ ณ ที่นี้) ดังนั้นหากข้อสงสัยของผู้เขียนเป็นเช่นนั้นจริง การที่ Mauss พยายามจะสร้างกฎเกณฑ์ของระบบของขวัญและการให้อย่างสรุปแบบเหมารวมก็ไม่น่าจะสามารถอธิบายกรณีของ “การให้” ในสถานการณ์เหล่านี้ได้เช่นกัน

แต่อย่างไรก็ดีคุณูปการที่สำคัญยิ่งจากงานศึกษาของ Marcel Mauss เรื่อง The Gift สำหรับผู้เขียนก็คือการได้เปิดโลกทัศน์และมุมมองให้เห็นถึงมิติของการแลกเปลี่ยนสิ่งของของกานัล การให้ และการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถถดถอยไปสู่การศึกษาของขวัญ และการแลกเปลี่ยนบริบทอื่น ๆ ในสังคมได้เช่นกัน โดยผู้เขียนให้ความสนใจเป็นพิเศษกับการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันในบริบทสังคมภาคเกษตรและสังคมชนบทของประเทศไทย

หากลองหันกลับมามองความเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมสมัยใหม่ของไทยในปัจจุบันที่เริ่มเป็นเข้าสู่ลักษณะของการลงทุนของบริษัททุนร่วมกับคนในหมู่บ้าน อีกทั้งในสังคมเกษตรสมัยใหม่เกษตรกรหันมาทำการเกษตรเชิงพาณิชย์เพื่อต้องการรายได้เงินสดมากขึ้น และหากพิจารณาปรากฏการณ์เหล่านี้ด้วยมโนทัศน์ของ “ระบบของขวัญ” และการแลกเปลี่ยนตามกรอบแนวทางการศึกษาและคำอธิบายของ Marcel Mauss จะพบว่าในระบบเกษตรกรรมสมัยใหม่นั้น “ของขวัญ” หรือ “ของกานัล” หรือ “การให้แบบอื่น” ก็ได้กลายเป็นสิ่งสำคัญในฐานะที่เป็นตัวเชื่อมร้อยมิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบ

ใหม่ในสังคมเกษตรด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะพื้นฐานสังคมไทยที่ยังคงยึดมั่นจารีตประเพณีอย่างเข้มแข็งและให้ความสำคัญกับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากผู้มีอำนาจวาสนาบารมีและมีทรัพย์สินมากกว่าอยู่เป็นทุนเดิม จึงทำให้ระบบของขวัญและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในสังคมเกษตรกรรมของไทยยังคงดำเนินอยู่ควบคู่ไปกับระบบธุรกิจเกษตรสมัยใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในสังคมเกษตรกรรมสมัยใหม่ ระบบของขวัญและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับปัจเจก-ปัจเจก และระดับกลุ่มเครือญาติ เพื่อดำรงรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมและรักษาผลประโยชน์เชิงธุรกิจไว้ในทางอ้อม กล่าวคือ ระบบของขวัญในสังคมเกษตรสมัยใหม่อาจเกิดในลักษณะเดียวกับการมอบของขวัญระหว่างหัวหน้าเผ่า (potlatch) เพื่อดำรงรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมและผลประโยชน์ด้านการค้าขายระหว่างเผ่าดังปรากฏในผลการศึกษาของ Mauss แต่ภาพที่ปรากฏและการมอบของขวัญหรือสิ่งของในสังคมเกษตรกรรมเช่นนี้อาจแตกต่างกันไปบ้างขึ้นอยู่กับบริบท เช่น ในบริบทสังคมเกษตรที่คนในชุมชนมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงในประเด็นเรื่องมลพิษและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากเจ้าของฟาร์มไก่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ การมอบของขวัญเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จะเกิดขึ้นโดยกลุ่มเจ้าของฟาร์มไก่รวมตัวกันเพื่อมอบไข่ไก่บางส่วนในฟาร์มของตนเพื่อช่วยเหลืองานวัด กิจกรรมโรงเรียนและกิจกรรมของหมู่บ้าน หรือเจ้าของฟาร์มไก่หลายรายลงทุนมอบเงินสดจำนวนหลายหมื่นบาทมาบริจาคเพื่อบูรณะวัดประจำหมู่บ้านหรือยอมลงทุนสร้างศาลาสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านและได้จารึกชื่อของตนและครอบครัวเอาไว้ที่วัดหรือศาลาแห่งนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนกับการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนในหมู่บ้านและแลกกับการที่คนในหมู่บ้านจะยินยอมให้ตนทำฟาร์มไก่ในหมู่บ้านต่อไปอย่างราบรื่น ซึ่งไข่ไก่ที่มอบให้ในกิจกรรมต่าง ๆ เงินสดที่มอบให้วัด และการสร้างศาลาเอนกประสงค์เหล่านี้ก็คือของขวัญหรือของกำนัลรูปแบบหนึ่งเช่นกัน ขณะเดียวกันเจ้าของฟาร์มก็ใช้โอกาสการมอบของขวัญนี้เพื่อสร้างชื่อเสียงและการยอมรับจากคนในชุมชนในฐานะที่เป็นผู้มีศีลธรรมอันดีงาม (จิรวัดน์, 2554)

ขณะที่ในบางบริบทของสังคมเกษตรกรรมสมัยใหม่ก็พบว่า “การมอบของขวัญ” หรือ “การให้” อาจไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างคนในชุมชนโดยตรง แต่อาจเกิดขึ้นระหว่างบริษัททุนกับคนในชุมชนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ให้บริษัททุนสามารถประกอบธุรกิจในชุมชนได้ราบรื่น ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้ชัดคือ การที่บริษัทธุรกิจเกษตรส่งตัวแทนของบริษัท (มีหลายชื่อเรียก เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการขาย สัตวบาล ตัวแทนบริษัท เจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ) เข้าไปมอบของขวัญหรือของกำนัลให้กับเกษตรกรที่ทำสัญญาการเกษตรร่วมกับบริษัทเหล่านั้นในวาระโอกาสสำคัญ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานบุญ

ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานวันปีใหม่ ก็เพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมและให้เกษตรกรที่ทำสัญญาร่วมกับบริษัททำงานให้กับบริษัททุนเหล่านั้นอย่างเต็มที่ด้วยความภักดี (จิรวรรณ, อ้างแล้ว) เช่นเดียวกับการศึกษาของสิบสกุล (2556) ที่ศึกษาสังคมเกษตรกรรมสมัยใหม่ในอำเภอสนทวาย ก็ได้อธิบายในทำนองเดียวกันว่าโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนได้พยายามเสนอมอบสิ่งของ ของกำนัล การช่วยเหลืออันหลากหลาย รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ในการบริการด้านต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชน เช่น เจ้าของโรงงานส่งตัวแทนเข้าร่วมประเพณีถวายเทียนพรรษา การทอดผ้าป่าร่วมกับคนในชุมชนการอนุญาตให้คนในชุมชน (ที่ส่วนใหญ่เป็นคนงานในโรงงาน) ลาหยุดงานในช่วงประเพณีปีใหม่เมือง อนุญาตให้ลาหยุดในช่วงงานปอยหลวง⁴ หรืออาจช่วยเหลือร่วมมือกับกิจกรรมในท้องถิ่น เช่น สร้างป้อมยามรักษาความสงบใกล้หมู่บ้าน ปลูกต้นไม้ร่วมกับเทศบาล ร่วมเก็บขยะในลำน้ำ ขุดลอกเหมืองสาธารณะหรือนโยบายต่าง ๆ ภายใต้ระเบียบที่ว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Corporate Social Responsibility-CSR) เป็นต้น ซึ่งสิบสกุล (2556: 188 – 193) ก็สรุปว่าการกระทำเช่นนี้ของเจ้าของโรงงานก็เป็นการกระทำในลักษณะของกลยุทธ์เพื่อหวังการแลกเปลี่ยนผลตอบแทนในหลายด้าน ได้แก่ ลดความขัดแย้ง ระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมกับคนในชุมชนใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบจากโรงงาน หรือเป็นการจูงใจให้คนในชุมชนไปทำงานให้โรงงานมากขึ้น โรงงานก็จะสามารถรักษากำลังการผลิตและสามารถพัฒนาธุรกิจต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นการได้กลับมาอ่านงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยายุคเก่าเรื่อง The Gift ขึ้นนี้ นอกจากจะได้เข้าใจถึงระบบของขวัญและการแลกเปลี่ยนในบริบทสังคมยุคโบราณแล้ว การได้อ่านงานชิ้นนี้ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์และต่อยอดมุมมองทางการศึกษาสังคมเกษตรสมัยใหม่ทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสดิวิเคราะห้ ใคร่ครวญ ถกเถียงและโต้แย้งกับมโนทัศน์ว่าด้วยเรื่องของขวัญและการแลกเปลี่ยนที่ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งผู้เขียนยังมีความเชื่ออย่างแน่วแน่ว่างานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยายุคเก่าชิ้นนี้ของ Marcel Mauss จะสร้างแรงบันดาลใจและเปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้กับท่านผู้อ่านด้วยเช่นกัน

⁴ งานปอยหลวง ทางภาคเหนือหมายถึง งานพิธีเฉลิมฉลองใหญ่ของหมู่บ้านซึ่งเป็นการฉลองถาวรวัตถุของวัดหรือฉลองสิ่งก่อสร้างที่ชาวบ้านช่วยกันทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ เช่น ฉลองวิหาร ฉลองศาลาการเปรียญ โดยปกติมักจัดในช่วงเดือน 5 จนถึงเดือน 7 เหนือ (ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคมของทุกปี) อ่านเพิ่มเติมได้ที่ <http://chomtong.com/html/poyluang.html>

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2558). “สด! แม่สละชีวิตลงไปช่วยลูก 3 ขวบกำลังจมน้ำ”. แหล่งที่มา <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/647397.25> พฤศจิกายน 2558.
- จิรวัดน์ รักชาติ. (2554). *การเปลี่ยนแปลงและการควบคุมการทำฟาร์มไก่ไข่: ผู้ผลิตรายย่อย ชุมชนและธุรกิจการเกษตร*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2555). *ฝรั่งควัก 20 ยูโรให้ทานลุงเอี่ยม*. <http://www.thairath.co.th/content/246767>. 25 พฤศจิกายน 2558.
- ปนัดดา ชำนาญสุข. (2550). “สองเรา: มอเตอร์ไซด์กับการหลงใหลคลั่งไคล้วัตถุในโลกของวัยรุ่น”. *การเดินทางของสินค้าสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). หน้า 139 – 199.
- รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์ (บก.). (2556). ของขวัญ จากการบวงสรวงเทพเทวาถึงเศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ของ บุรีรัมย์. *จดหมายข่าวศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร 16(81)*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). หน้า 4 – 5.
- สีบสกุล กิจนุกร. (2554). “ตรรกะทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการควบคุมคนงานในห่วงโซ่การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารยุคโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาโรงงานผลิตผักและผลไม้แช่แข็งส่งออกแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่”. ใน *จามะรี เชียงทอง* (บก.). *วารสารสังคมศาสตร์ 25(1)*. หน้า 173 – 198.
- Appadurai, Arjun. (1986). *The Social Life of Things: commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Malinowski, Bronislaw. (1953). *Argonauts of the Western Pacific: an account of native enterprise and adventure in the archipelagoes of Melanesian New Guinea*. New York: E.P. Dutton.
- Mauss, Marcel. (1990). *The Gift: The form and reason for exchange in archaic societies*. London: Routledge.

จาก “ซอน้ำทว่ม” ถึง “เพลงผาวังชู” สู่ “ผ่าซิ่นน้ำทว่ม”: การต่อสู้ด้วยภาษา
และอุดมการณ์ล้านนานิยม¹

The Underlying Concepts through the Lanna Folk Songs Named
“So Nam Tuam” and “Pha Wing Chu”, and the Lanna Salongs
Called “Phasin Nam Tuam”: the Counter Discourse and
Lannaism Ideology

สุนทร คำยอด²

บทคัดย่อ

บทความนี้วัตถุประสงค์เพื่อค้นหาและวิเคราะห์อุดมการณ์ ในเพลงซอน้ำทว่ม เพลงผาวังชู และการสร้างความหมายให้กับผ่าซิ่นน้ำทว่ม โดยใช้แนวคิดอุดมการณ์ของ หลุยส์ อัลธุสแซร์ พบว่า ตัวบทข้างต้นเป็นกระบวนการสร้างความทรงจำทางสังคมผ่าน เรื่องเล่าภายใต้อุดมการณ์ล้านนานิยม โดยได้ประกอบสร้างความทรงจำผ่านการเล่าเรื่อง ความทุกข์ของผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนด้วยการนำเสนอ 3 ประเด็นคือ ความทุกข์ เนื่องจากการการพลัดถิ่นที่อยู่ ความทุกข์เนื่องจากพื้นที่รัฐบาลจัดสรร และความทุกข์ จากการสูญเสียสูญเสียทรัพย์สินและที่ดินทำกิน นอกจากนี้ตัวบทมีการตอบโต้ภายใต้ อุดมการณ์ล้านนานิยมโดยการสร้างคู่ขัดแย้ง 2 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างคนกับเขื่อน และความขัดแย้งระหว่างคนกับรัฐบาล อีกทั้งยังมีกระบวนการที่แสดงให้เห็นการต่อต้าน รัฐบาลที่ไม่ชัดเจนจนเกินไปด้วยการเปลี่ยนประเด็นในการเสนอ 2 ลักษณะคือ กล่าวขมนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาล และการกล่าวถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อน

คำสำคัญ: ความทรงจำทางสังคม, อุดมการณ์ล้านนานิยม

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง อุดมการณ์ในงานวรรณกรรมของนักเขียนภาคเหนือ

² อาจารย์กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และ
นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The purposes of this article are to discover and analyze the underlying ideologies of the Lanna folk songs named “So Nam Tuam” and “Pha Wing Chu”, and to understand the concept of signification to “Phasin Nam Tuam”—a certain type of the women’s traditional long woven tube-skirts. According to the ideological concept introduced by Louis Althusser, it was found that those three mentioned contexts are all the process for building up social memories through Lannaism ideological storytelling. Building the memories was told based on the sufferings of people affected by dam construction. There were 3 types of suffering: suffering of displacement, suffering of government’s land allocation, and suffering of land and property loss. Under the Lannaism ideology, the textual contents were kind of retorts and responses against the government. The conflict counterparts were created into 2 ways: the conflict between the affected people and the dam, and the conflict between the affected people and their government. However, there were 2 points were changed in order to make the government’s resistance appear not too obviously. First, the government’s policy of building the dam was praised, and the matters unrelated to dam building were discussed.

Keywords : Social Memory, The Ideology of Lannaism

บทนำ

โครงการพัฒนาของรัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ได้มีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่คือการสร้างเขื่อนยันฮีเพื่อปิดกั้นลำน้ำปิง บริเวณช่องเขายันฮี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เป็นเขื่อนคอนกรีตโค้งอเนกประสงค์แห่งแรกของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน พระปรมาภิไธยให้เป็นชื่อเขื่อนว่า “เขื่อนภูมิพล” เมื่อ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2500

รัฐบาลได้รายงานความก้าวหน้าของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติระยะแรก (พ.ศ. 2504-2506) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 ว่า “ในด้านการชลประทาน การก่อสร้างเขื่อนภูมิพลได้แล้วเสร็จตามกำหนด” และได้กล่าวถึงความสำเร็จด้านชลประทานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ว่า “การดำเนินงานของโครงการพัฒนาชลประทานได้ขยายเนื้อที่ชลประทานและป้องกันอุทกภัยเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 1.9 ล้านไร่ คือ จากประมาณ 9.8 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2504 มาเป็นประมาณ 11.7 ล้านไร่ในปี พ.ศ. 2509 หรือมากกว่า 1 ใน 4 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งประเทศซึ่งสามารถจัดระบบชลประทานได้ โครงการสำคัญที่ได้ก่อสร้างตัวเขื่อนและงานส่วนใหญ่เสร็จเรียบร้อยหรือใกล้จะเสร็จในระยะของแผนฉบับแรกได้แก่โครงการเขื่อนภูมิพลที่ตาก” (<http://www.nesdb.go.th>)

จากข้อมูลเชิงตัวเลขที่รัฐบาลรายงานเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจในด้านการพัฒนาที่สามารถจัดการระบบชลประทานในพื้นที่ได้เขื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากงานวิจัยของ อธิยุทธ พงศธรพุกษ์ (2551) ได้ศึกษา ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า การสร้างเขื่อนดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพลัดถิ่นทำให้เกิดความล่มสลายของชุมชนดั้งเดิม พื้นที่ที่รัฐจัดสรรให้ ไม่สามารถใช้ทำกินได้ จึงส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมด้าน ต่าง ๆ อีกทั้งประชาชนมีอคติต่อนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล

นอกจากจังหวัดตากแล้วยังมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าวในเขตจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ อำเภอดอยเต่า อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม หากความเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบในระยะดังกล่าวได้รับการบันทึกผ่านเพลงขอ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ใช้ขับร้อง มีฉันทลักษณ์เฉพาะแบบ ที่สะท้อนความทุกข์ของคนรากหญ้าที่ถูกทำให้กลายเป็นคนพลัดถิ่น ขับร้องโดย นายตาไหล กันทะจันทร์ หรือที่รู้จักกันในนาม “แก้ว ตาไหล บ้านหนองล่อง” เพลงขอที่ได้รับความนิยมคือ “เพลงขอน้ำท่วม” โดยเพลงดังกล่าวได้รับการบันทึกเทปในปี พ.ศ. 2518 ทำให้เพลงขอดังกล่าวแพร่กระจายทั่วภาคเหนือ ได้มีการนำมาขับร้องใหม่ โดย ทิววรรณ จันทร์สวย และ

สิงห์คำ ชัยศรีใช้ชื่อว่า “ซอพื้นเมืองเรื่องน้ำท่วมดอยเต่า” ชุด น้ำท่วมดอยเต่า ต่อมา พ.ศ. 2552 ได้มีเพลง “ผาวังซู่” ของ ตู๋ ดาราณี ในชุด บ่เอา..คนซี้จู้ ได้มีเนื้อเนื้อหาของเพลง คล้ายคลึงกัน จึงเป็นประเด็นปัญหาที่บทความนี้ต้องการวิเคราะห์คือแม้ระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป หากความทรงจำบนคราบน้ำตาที่ขมขื่นภายใต้ วาทกรรมการพัฒนาของรัฐนั้นยังเป็นสิ่งที่ยังไหลเวียนอยู่ในความรู้สึกของผู้คนที่ต้องพลัดถิ่น โดยอาศัยเพลงสะท้อน อุดมการณ์ เพื่อยึดโยงผู้คนที่แตกกระสานซ่านเซ็นให้มีความรู้สึกร่วมกัน ดังนั้นบทความนี้ จึงต้องการวิเคราะห์เพลงดังกล่าว ในฐานะตัวบทวรรณกรรมเสี่ยงส่วนน้อย โดยอาศัยแนวคิด ความทรงจำและการวิเคราะห์อุดมการณ์ เพื่อเข้าใจการตอบโต้จากชายขอบภายใต้ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

Ideology แปลเป็นภาษาไทยว่า “อุดมการณ์” หลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser) ได้นำแนวคิดเรื่องน้ำมาพัฒนาเป็นแนวคิดอุดมการณ์และปฏิบัติการของอุดมการณ์ (ideology and ideological practice) ที่มีสาระสำคัญว่า “อุดมการณ์ไม่ใช่ตัวแนวคิดหรือความคิด หากแต่เป็นชุดความคิดหรือกรอบวิธีคิดที่ได้รับการติดตั้งไว้สำหรับทำความเข้าใจ ตัวเรา โลก สังคม เพราะอุดมการณ์เป็นกรอบคิด ดังนั้นหากคนเราได้อยู่ภายใต้อุดมการณ์ที่ต่างกัน วิธีคิด ความเข้าใจความเป็นไปต่าง ๆ รอบตัวก็จะแตกต่างกันไปด้วย” (กาญจนา แก้วเทพ, 2557: 216-219) การทำงานของอุดมการณ์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การทำให้ดูราวกับธรรมชาติ (naturalisation) โดยทำให้เป็นเรื่องธรรมดาในสังคมโดยปราศจากการตั้งคำถามใด ๆ จากคนในสังคม เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม (Jan Blommaert, 2005: 159) นอกจากนี้การทำงานของอุดมการณ์ต้องอาศัยการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ (reproduction of ideology) ซึ่งคำถามที่สำคัญที่สุดของ หลุยส์ อัลธุสแซร์ คือ ใครมีอำนาจ ในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ และกระบวนการผลิตซ้ำนั้นเป็นไปเพื่ออะไร (กาญจนา แก้วเทพ, 2551: 224)

จากแนวคิดข้างต้น จึงนิยามความหมายของ “อุดมการณ์ล้านนานิยม” ว่า คือ ชุดความคิดที่ประกอบสร้างขึ้นจนเกิดการรับรู้ “โดยใช้ความเป็นล้านนา” ที่สะท้อนผ่าน ภาวปฏิบัติกรของอุดมการณ์ และมีบทบาทในการเชื่อมประสานกลุ่มคนที่มีความคิดที่ คล้ายกันเข้าด้วยกัน โดยทำให้คนบางกลุ่มเข้ามาขับเคลื่อนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การผลิต งานวรรณกรรม บทเพลง และตัวบทอื่น ๆ

1. ความทรงจำสีหม่นของคนพลัดถิ่น

เพลงขอน้ำท่วม แต่งขึ้นจากการถูกทำให้พลัดถิ่นโดยนโยบายของรัฐบาล โดยเริ่มแต่งและใช้ในการแสดงตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นปีที่หลายพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน กล่าวคือ น้ำเริ่มท่วมพื้นที่ ซึ่งประชาชนได้รับความทุกข์ยากแสนสาหัส ตาไหล กันทะจันทร์ จึงแต่งเพลงขอน้ำท่วมขึ้นโดยใช้ทำนองเพลงอื้อ เป็น ระเบียบ หรือทำนองในเพลงปฏิพากย์ชนิดหนึ่งที่ดัดแปลงมาจากเพลงกล่อมเด็ก นิยมใช้สอนคำสอนหรือนิยาย (สารานุกรมไทยภาคเหนือ, 2542: 2027) เพลงดังกล่าวได้รับความนิยมน้อยลงแพร่หลายโดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดตาก และเพลงดังกล่าวได้รับการบันทึกเทปในปี พ.ศ. 2518 ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า “หาร้อยสิบแปดเข้ามาถึงแล้ว มันยังมาทุกข์เป็นล้า เป็นเลื้อ” ทำให้เพลงขอน้ำท่วมแพร่กระจายทั่วภาคเหนือ และมีการผลิตซ้ำ นำมาขับร้องใหม่ โดยศิลปินช่างซอยุคปัจจุบัน ทิววรรณ จันทร์สวย และสิงห์คำ ชัยศรี ใช้ชื่อเพลงว่า “ขอพื้นเมืองเรื่องน้ำท่วมดอยเต่า” ชุด น้ำท่วมดอยเต่าโดยใช้ทำนองเดิม แต่ร้องโต้ตอบกัน และดัดแปลงเนื้อร้องเพียงเล็กน้อย

เนื้อเพลงขอน้ำท่วมจะกล่าวถึงการพลัดพรากจากถิ่นที่อยู่เนื่องจากนโยบายของรัฐบาล ดังเนื้อร้องตอนหนึ่งซึ่งใช้ขึ้นต้นบทขอว่า

“คอยดักฟังอันนี้ก็ยังไม่เจอเจ้า

ก็อินดูพี่น้องบ้านนาบ้านก่อ

เพราะเพื่อนปิดเพื่อนย่นฮิ

ตัวข้าจะเล่าที่เพื่อนหล่อเพื่อนย่นฮิ

บ่หนีก็จำได้หนี

น้ำไหลเข้าบ้านเข้าป่า”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

การสร้างเขื่อนโดยกั้นแม่น้ำปิงที่บ้านเขาแก้ว อำเภอสามเภา จังหวัดตาก ทำให้ชุมชนต่างๆ แยกกระสาน ชานเข็นไปอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ที่รัฐบาลจัดสรรให้ รัฐบาลได้เริ่มเวนคืนที่ดินเมื่อ พ.ศ. 2502 ได้จ่ายค่ารื้อถอนบ้านหลังละ 400 บาท และจ่ายค่าเวนคืนที่ดิน ไร่ละ 400 บาท ชดเชยค่าต้นไม้ต้นละ 2 บาท น้ำเขื่อนเริ่มเข้าท่วมพื้นที่ตำบลมิดกา ตำบลท่าเตือ และตำบลบ้านแอ่น และในปี พ.ศ.2507 น้ำก็เริ่มเข้าท่วมพื้นที่ตำบลหอด ตำบลหางตง อำเภอฮอด และบ้านแปะ เขตอำเภอจอมทอง อย่างต่อเนื่องในเขตพื้นที่ตำบลหอด คือ หมู่บ้านห้วยทราย ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ถัดมาน้ำได้เข้าท่วมหมู่บ้านวังลุง หมู่บ้านแพะดินแดง และหมู่บ้านหลวงฮอด ตามลำดับ (<http://www.prachatai.com/journal/2012/03/39849>) อย่างไรก็ตามรัฐบาลใช้ในการประชาสัมพันธ์ประโยชน์ที่ได้จากการสร้างเขื่อน คือความเจริญโดยเฉพาะเรื่องไฟฟ้า รัฐบาลใช้วาทกรรมการพัฒนาโดยนำความเจริญเข้ามาหลอกล่อ เพื่อให้ชาวบ้านในพื้นที่ยินยอม รัฐบาลในยุคนั้นเป็นรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ดังนั้นการต่อต้านการสร้างเขื่อนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ภายใต้สภาพการณ์ดังกล่าว มีเนื้อเพลงซอตอนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงการเวนคืนที่ดินของรัฐบาล

“พร่องว่าเป็นอันทุกข์อันยาก
เมื่อรัฐบาลแกเงินที่ดิน

หนาใจจะจากที่อยู่ที่ดิน
ก็อยู่ไม่ได้เด็ดขาด”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนอันฮี้ เราอาจนิยามความเป็นผู้พลัดถิ่นฐานภายในประเทศ (Internally displaced persons) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกบังคับหรือกดดันให้ต้องหลบหนีหรือละทิ้งสถานที่อยู่อาศัย โดยยังมิได้ข้ามพรมแดนระหว่างรัฐ การถือกำเนิดของเพลงซอนี้ทว่าแท้จริงเป็นประติษฐกรรมเพื่อสร้างความทรงจำของชนพลัดถิ่น โดยใช้เชื่อมโยงผู้คนที่มีความรู้สึกเจ็บแค้นที่ถูกกระทำให้พลัดถิ่นฐานเข้าไว้ด้วยกัน เป็นปรากฏการณ์การต่อต้านอำนาจรัฐบาล มีบางกระแสระบุว่าเพลงซอนี้ทว่าถูกกล่าวหาว่ามีเนื้อร้องที่ปลุกกระตือรือร้นในข้อหาคอมมิวนิสต์

จากการวิเคราะห์บทขอพบว่า ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงสถานที่จริง ตลอดจนได้กล่าวถึงบุคคลโดยใช้ชื่อจริง เพื่อใช้ในการสร้างความทรงจำร่วมกันระหว่างผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายในการสร้างเขื่อน

“อินดูพี่น้องบ้านแพะบ้านแอ่น
ผมคิดฮอดผัวลูกหลานปะลี

ชานาแก่งจำเ็นได้หนี
จนได้ละจจะลงบ้าน”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

ในตัวบทยังได้บอกย้ำว่าเหตุการณ์ที่เล่าผ่านเพลงซอนี้ทว่านี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ผู้ประพันธ์ได้พบเห็นความทุกข์ยากของผู้คนที่ได้รับผลกระทบด้วยตนเอง โดยจะย้ำในตัวบทเป็นระยะด้วยข้อความที่ว่า “จะไปว่าแก้ว ตาไหลแบ่งคำลมมาอู้” “จะไปว่าตาไหลแบ่งคำลมมาล่อ” “หลอนวันนั้นอายแก้วไปหัน” (ตาไหล กันทะจันทร์: 2507) การสร้างความทรงจำทางสังคม (Social Memory) เป็นสำนึกร่วมในความเป็นชุมชนเดียวกันของชุมชนชนพลัดถิ่นซึ่งมีความทรงจำทางประวัติศาสตร์และสังคมร่วมกันอีกทั้งยังเป็นปฏิบัติการในระดับชีวิตประจำวันของชุมชนที่แฝงไว้ด้วยความทรงจำทางสังคมต่าง ๆ การสร้างความทรงจำผ่านเพลงซอนี้ทว่านั้นเป็นปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดของ Michael de Certeau ที่กล่าวว่าชีวิตประจำวันจะมีพื้นที่ให้ต่อรอง (Negotiation) มีพลังสร้างสรรค์ (Creative) และจินตนาการ (imagination) อยู่เสมอโดยกระบวนการตอบโต้ดังกล่าวสามารถมองเห็นได้ผ่านปฏิบัติการทางสังคมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน (Practice of Everyday Life) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีกลุ่มคนที่ถูกบังคับควบคุมอย่างมาก กลุ่มคนดังกล่าวจะสร้าง “Tactics” ขึ้น ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่เกิดขึ้นมาเพื่อเป็นการตอบโต้กับ “Strategies” ของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า

(Michael de Certeau, 1984 อ้างถึงใน นิธิมา บุญเฉลียว, 2552: 25-26)

จากแนวคิดข้างต้นพบว่า ตาไหล กันทะจันทร์ ได้ประกอบสร้างตัวบทเพื่อสะท้อนความทุกข์ยาก อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้สร้างความทรงจำร่วมกันของกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน โดยจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ ความทุกข์เนื่องจากการจากการพลัดถิ่นที่อยู่ความทุกข์เนื่องจากพื้นที่รัฐบาลจัดสรร และความทุกข์จากการสูญเสียสูญเสียทรัพย์สินและที่ดินทำกิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความทุกข์เนื่องจากการจากการพลัดถิ่นที่อยู่

ความทุกข์เนื่องจากการจากการพลัดถิ่นที่อยู่ โดยจะบรรยายสภาพชุมชนที่กำลังล่มสลาย เนื่องจากที่อยู่อาศัยกำลังจะถูกน้ำท่วม ผู้คนในชุมชนต่างเดือดร้อนที่ต้องแสวงหาที่อยู่ใหม่ บางคนก็ร้องไห้เพราะต้องอพยพออกจากบ้านที่อาศัยมาหลายชั่วคน

“จับบางพร่องก็จะไปวันตก	จับใส่บางคนเป็นกันไปวันออก
พร่องเขาก็นั่งคิดถลอกคึกถลอก	ว่าจนวิชาปัญญา
อุ้งกันตึงลูกตึงเมีย	เฮาจะไปอยู่ไหนกันจะหา
อินดูพี่น้องจั่วเผ่ามีตกา	น้ำตาพอเซ็ดหัวเขา”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

การสะท้อนความทุกข์อันเนื่องจากการพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนนั้นเป็นประเด็นที่น่าเสียดายที่สุด จนก่อรูปกลายเป็นความทรงจำสีหม่นปนคราบน้ำตาของผู้เสียสละเพื่อให้ขับเคลื่อนความเจริญตามนโยบายของรัฐบาล

“พ่องบอกว่าบ้านเกิดเมืองนอน	อยู่เท่าใดตึงบ่ค่าย
กอนน้ำเขื่อนมันขึ้นมาไล่	ดูท่าบ่ไปทางใด
อยู่อดบ้านหลังบ้านเก่า	เป็นตึงมอกร้อมใจ
लगพร่องน้ำตาพอไหล	ง่อมหาสวนพลูสวนหมาก”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

นอกจากการบรรยายเรื่องการพรางจากถิ่นฐานแล้วยังมีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่กำลังจะขาดสะบั้นเนื่องจากสภาพชุมชนที่จะล่มสลาย เกิดความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ คนในชุมชนเกิดภาวะเครียดสะสม บางคนคนตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา

“ผัวรอมรักกับเมียแพง	อยู่กินตวยกันจนพอบได้
เพราะน้ำเขื่อนมันขึ้นมาไล่	จำเป็นกูไปมึงไป
พร่องฟังคำพี่ค่าน้อง	เลยละคู่ฮั่นสาใจ
लगพร่องพอดมียาเบื่อตาย	เลยหนีออกไปจากโลก”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2558

1.2 ความทุกข์เนื่องจากพื้นที่รัฐบาลจัดสรร

นอกจากการชดเชยค่าที่ดินแล้ว รัฐบาลได้จัดสรรที่ดินเพื่อให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ซึ่งพื้นที่ในการสร้างเขื่อนคือพื้นที่ลุ่มเหมาะสำหรับการปลูกข้าว อันเป็นอาชีพหลักของผู้คนในบริเวณดังกล่าว แต่พื้นที่รัฐบาลจัดสรร (คนในท้องถิ่นจะออกเสียงว่า จั๊บสรร) เป็นที่ดอน เป็นพื้นที่ที่ป่าเสื่อมโทรม เป็นพื้นที่กร้างที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นอาศัยและที่ดินทำกิน

“จะยกคอกวัวขึ้นไปบนจั๊บสรร

มันหองปloomไปปloomเหล่า

เสียงนกพ้อเฮยปู้ตัน

กอนตะวันนั้นจะลงไถ่แลง

ตึงบ่ไหวกันละพ้ออ้วยแม่เฒ่า

ที่ค่าไม้ตู้ไม้แดง

ร้องข้าวใจพ้ออ่อนป้อใครแข็ง

เบ่นหน้าผ่อหาบ้านเก่า”

(ตาไหล กันทะจันทร: 2507)

เนื่องจากระยะเวลาที่น้ำเริ่มเข้าท่วมนั้นเป็นฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต ดังนั้นจึงต้องเร่งรีบเก็บเกี่ยวเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของครอบครัว ซึ่งจะเป็นหลักประกันในชีวิตว่าปีนั้นครอบครัวจะ “อิ่มหรือจะอด”

“บางพร่องชนคร้วอกบ้าน

เพราะว่าที่อยู่นั้นบ่สำคัญ

เอาไปขว้างไว้จั๊บสรร

ขอหื้อได้ทีกินเนอลูก”

(ตาไหล กันทะจันทร: 2507)

“เขาก็เปลี่ยนชื่อแถมใหม่

เกี่ยวข้าวแล้วขนออกจากนา

ใส่ได้ว่าเขื่อนน้ำตา

เอาไปสับนดอยในป่า”

(ตาไหล กันทะจันทร: 2507)

ความลำบากในพื้นที่จัดสรรของรัฐบาลอีกประการหนึ่งคือ แห่งน้ำในการอุปโภคเนื่องจากบริเวณที่รัฐบาลจัดสรรให้มันเป็นพื้นที่สูงเหนือระดับน้ำท่วม และการขุดบ่อน้ำก็เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

“กอนมาตังเหนื่อท่าข้ามบ้านตาล

ไปขุดไหนน้ำก็บ่ออก

มาเจอใส่ความะกอก

จำเป็นลงเอาน้ำแม่ปิง”

(ตาไหล กันทะจันทร: 2507)

ในบทขนานน้ำท่วมได้บรรยายถึงสภาพพื้นที่ ที่รัฐบาลจัดสรรให้ว่า เต็มไปด้วยต้นแขมและหญ้าคาการบุกเบิกเพื่อปรับที่ดินนั้นทำได้ยากลำบาก เปรียบเหมือนการฉีกเนื้อแกวตาของตนเอง

“เขาล้มป่าแขมป่าคา

พอเหมือนปาดแก่นตาตัวเก่า”

(ตาไหล กันทะจันทร: 2507)

1.3 ความทุกข์จากการสูญเสียทรัพย์สินและที่ดินทำกิน

เพลงขอน้ำท่วมกล่าวถึงความทุกข์ที่ต้องสูญเสียทรัพย์สิน ประชาชนเข้าสู่ภาวะสิ้นเนื้อประดาตัว หากชนย้ายไม่ทันก็ต้องขายทั้งสัตว์เลี้ยง และบ้านเรือน

“ที่เพื่อนมีเงินทองสินทรัพย์ บ่ขายจำเป็นได้ขาย
แต่ว่าบ่เปิดหวัววักววย ขายแพวหอเรือนที่อยู่”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

การสูญเสียที่ดินทำกินทำให้ความมั่นคงในชีวิตของชาวนาต้องล่มสลายเนื่องจากขาดปัจจัยพื้นฐานในการผลิตข้าวซึ่งเป็นอาชีพหลัก

“มีค่าที่อยู่ยังมีที่กิน เลยบ่ช่างจะเยียะจะสร้าง
เราคิดว่าไฟไหม้บ้าน มันยังเหลือที่ไร่นา
อันนี้หอน้ำเียงมาท่วม เลยบ่ช่างจะปากจะจา
จมตึงบ้านจมตึงนา จมตึงที่เรือนที่อยู่”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

จากข้อมูลข้างต้นเป็นการทำความเข้าใจการประกอบสร้างความทรงจำทางสังคมโดยใช้ประสบการณ์ร่วมคือความทุกข์ยากจากนโยบายสร้างเขื่อนของรัฐบาล แม้เวลาผ่านไปมาถึง 50 ปีหากความทรงจำอันขมขื่นยังไหลเวียนอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของผู้คน อีกทั้งยังมีการตอกย้ำซ้ำ ทวน ความทรงจำดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากความนิยมเพลงผาวังซู้ ที่ขับร้องโดย ตู๋ ดารณี ในชุดศึกชิงนาง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเดือดร้อนของผู้คนที่ต้องพลัดถิ่นจนแตกกระสานซ่านเซ็น ดังเนื้อเพลงตอนหนึ่งที่ว่า

“ดอยเต่าเหนือเขื่อนยันฮี ได้หนีน้ำท่วมแน่นอน
พี่น้องบ้านนาบ้านก่อ ได้หนีละบ้านละจอง
วังลุงบ้านนาคอเรือ ทำเตื่อบ้านช่างบ้านหนอง
พร่องไปอยู่แม่ฮ่องสอน พร่องล่องไปจังหวัดตาก
หนีนน้ำไปอยู่สามเงา แม่สอดแม่ละเมาเรามา
ดอยเต่าเพนทะเลสาบ น้ำหลากไหลลุ่มขึ้นมา
พร่องไปเชียงแสนเชียงฮาย แม่สายเหนือสุดแท้หนา
บางพร่องเพนห้วงไร่เนา อยู่บ้านจัดสรรดอยเต่า”

(ตู๋ ดารณี อัลบั้ม สึกชิงนาง)

เพลงขอน้ำท่วมของแก้วตาไหล และเพลงผาวังซู่ของตุ๋นตารณิ เป็นประติษฐกรรมทางสังคมของคนพลัดถิ่นที่เป็นส่วนหนึ่งในปฏิบัติการต่อต้านอำนาจรัฐที่เชื่อมผู้คนที่มีความรู้สึกร่วมกัน และเป็นการสร้างตัวตนเพื่อประกาศแกล้งคมว่ามีผู้เดือดร้อนจากนโยบายการสร้างเขื่อนและได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากรัฐบาล ผ่านบทเพลงที่เจือด้วยคราบน้ำตา ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวในระดับรากหญ้า นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวอีกระดับหนึ่งคือกลุ่มนักวิชาการที่ได้ใช้ตั้งชื่อผ้าชิ้นตินจกที่มีแหล่งในการผลิตอยู่ในเขตนน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อน โดยได้เรียกชื่อใหม่ว่า “ชิ้นน้ำท่วม”

“กาละแต่เดิมนั้น วังลุงเมืองหอดหรือเมืองฮอดอย่างเรียกขานกัน.....ครั้นเมื่อถึงสมัยกึ่งพุทธกาล มีการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำระมังค์ที่จังหวัดตาก น้ำได้ท่วมเมืองประวัติศาสตร์นี้จนจมมิด ฟังว่าผู้คนหนีตายกันจ้าละหวั่น ที่ย้ายไปอยู่ตามที่จัดสรรก็มีมากมี ที่หวั่งไรนาทรัพย์สินอันเคลื่อนย้ายไม่ได้ก็หลายอยู่.....นางแม่เรือนและแม่ฮุยอันเคยได้รังสรรค์ผ้าถุงครัวใบทั้งมวลก็ละทิ้งที่แลทุกทอไว้ได้น้ำ.....จึงปล่อยให้น้ำอันสร้างไฟฟ้ามากลบหายอยู่ใต้ธรณินทีใหญ่กว้างนั้นแล”

(วิลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2547: 84-85)

ผู้เขียนได้สะท้อนเรื่องราวของคนพลัดถิ่นด้วยการผูกเรื่องราวผ่านห้วงน้ำที่ท่วมท้น จึงทำให้ผ้าชิ้นชนิดนี้มีชีวิตชีวาในโลกนักสะสมผ้าโบราณเนื่องจากเป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง และกระแสน้ำปึงได้ไหลกลบลบวิถีการทอผ้า อีกทั้งจากการพลัดถิ่นเป็นบ่อเกิดของสูญเสียของภูมิปัญญา “ครั้นเมื่อย้ายไปอยู่ยังเนินภูจอมดอย ความอดอยากยากกล้นยิ่งทบทวี ผ้าใหม่ครัวใหม่ได้จากการบริจาค อันจะให้คิดทอใหม่ใส่ลายอย่างวิจิตรอย่างเดิม ใจก็ไม่นิ่งพอ เน้นนานหลายเดือนหลายปี วิถีชีวิตก็เปลี่ยนไป เอาสิ่งใหม่ที่เจริญกว่ามาแทนที่ ผ้าชิ้นงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ก็ไม่มีผู้สืบสาน”

(วิลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2547: 85)

จะเห็นได้ว่าความทรงจำของคนพลัดถิ่นในพื้นที่เหนือเขื่อนนั้นถูกประกอบสร้างขึ้นโดยมุ่งเน้นเพื่อสื่อสาร 2 ระดับคือการสื่อสารกับคนใน กล่าวคือการสื่อสารในกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการสร้างเขื่อน โดยใช้เพลงขอน้ำท่วมที่สะท้อนความทุกข์ทั้ง 3 ลักษณะเพื่อสร้างพื้นที่ในการต่อรองกับอำนาจรัฐภายใต้ผู้นำในยุคเผด็จการ ที่ชวนเชื่อด้วยวาทกรรมการพัฒนา คือการผลิตไฟฟ้าเพื่อความเจริญของพื้นที่เหนือเขื่อนและใต้เขื่อน นอกจากนี้ยังมีการผลิตซ้ำผ่านเพลงผาวังซู่ที่ตอกย้ำความทุกข์ยากของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวของนักวิชาการ ที่มุ่งเน้นการสื่อสารกับคนนอกคือสังคมในวงกว้างโดยใช้หัตถศิลป์คือผ้าชิ้นน้ำท่วมเป็นพื้นที่ในการสะท้อนความทุกข์ยากของผู้คน และผลกระทบของการสร้างเขื่อนที่อาจได้ความเจริญหากต้องแลกด้วยการสูญเสีย

ภูมิปัญญาอันเป็นมรดกที่ทรงคุณค่า ด้วยความเคลื่อนไหวดังกล่าวจึงทำให้เกิดโครงการ “เด็กคอยเต่า ฟันปู ชื่นน้ำท่วม” ยังเป็นการส่งเสริมความทรงจำสีหม่นของคนพลัดถิ่นผ่านผ้าชิ้น น้ำท่วม

2. การต่อสู้ด้วยภาษากับอุดมการณ์ลัษณานิยม

เพลงซอนน้ำท่วม มีเนื้อหาในการต่อต้านรัฐบาลอย่างชัดเจน ประเด็นที่น่าสนใจในการต่อต้านคือการใช้ความเป็นลัษณาโดยอาศัยสื่อพื้นบ้านคือเพลงซอน ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงชุมชนในวงกว้าง สอดคล้องกับความนิยมของชาวลัษณาที่นิยมฟังเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านเพลงซอน การเคลื่อนไหวในการต่อต้านรัฐบาลนั้นเป็นปฏิบัติการภายใต้อุดมการณ์ลัษณานิยมที่ใช้ความเป็นลัษณาเพื่อคัดง้างกับอำนาจของรัฐบาลส่วนกลางซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมลัษณามาโดยตลอด นับตั้งแต่การปฏิรูปมลเทศาภิบาลในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการวิเคราะห์ตัวบททั้ง 3 เรื่อง คือ เพลงซอนน้ำท่วม เพลงผาวังชู และผ้าชิ้นน้ำท่วม พบว่ามีการใช้ภาษาในการต่อต้านอย่างชัดเจนใน 2 ลักษณะ คือ การสร้างคู่ขัดแย้ง และการเปลี่ยนประเด็นในการนำเสนอ ดังนี้

2.1 การสร้างคู่ขัดแย้ง

เพลงซอนน้ำท่วมนอกจากกล่าวถึงความทุกข์ยากเพื่อสร้างความทรงจำร่วมกันของคนพลัดถิ่นแล้วยังมีการสร้างคู่ขัดแย้งเพื่อสะท้อนสถานะเป็นผู้ถูกระงับจากนโยบายของรัฐบาล โดยได้สร้างความขัดแย้ง 2 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างคนกับเขื่อน และความขัดแย้งระหว่างคนกับรัฐ ดังนี้

2.1.1 ความขัดแย้งระหว่างคนกับเขื่อน

การสร้าง ความขัดแย้งระหว่างคนกับเขื่อน คือการนิยามความหมายใหม่ให้กับเขื่อนยันฮี โดยใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในเชิงลบ อาทิ

“เขาก็เปลี่ยนชื่อแถมใหม่	ใส่ได้ว่าเขื่อนน้ำตา
เกี่ยวข้าวแล้วขนออกจากนา	เอาไปสับนดอยในป่า”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเรียกว่าเขื่อนน้ำตา จึงเป็นการลดทอนอรรถประโยชน์ของเขื่อนที่ใช้เก็บกักน้ำเพื่อความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ให้กลายเป็นเขื่อนที่เนืองนองไปด้วยน้ำตาของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาลสะท้อนความทุกข์ยากของผู้คนภายใต้วาทกรรมการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีการให้ความหมายของเขื่อนอีกลักษณะหนึ่ง

“จับบางพร่องก็ว่าน้ำผิตาย
ปาเดียวพอท่วมท้องข้า

มันยังมาเวยแท้เวยว่า
เอาไหนจนพอบั่น”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

จากข้อความข้างต้นได้นิยามความหมายของน้ำที่เข้ามาท่วมว่าเป็นน้ำ “ผิตาย” ที่สะท้อนความเกลียดชังและความคับแค้นของผู้คน การเรียกชื่อเพื่อนในเชิงลบนั้นเป็นการสร้างความเป็นอื่นเพื่อครอบงำให้คล้อยตามสารที่ต้องการสื่อ ภายใต้อุดมการณ์ลัทธิอำนาจนิยมเพื่อสร้างการรับรู้ “โดยใช้ความเป็นลัทธิ” ที่โดยมีเพลงชอภาคปฏิบัติการณ์ของอุดมการณ์

2.1.2 ความขัดแย้งระหว่างคนกับรัฐ

เพลงชอน้ำท่วมได้สร้างคู่ขัดแย้งระหว่างคนกับรัฐบาล ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า เพลงชอน้ำท่วม ได้แต่งขึ้นในสมัยรัฐบาลเผด็จการโดยคาบเกี่ยวระหว่างรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐบาลของจอมพล ถนอม กิตติขจร ดังนั้นการวิพากษ์รัฐบาลจึงเป็นเรื่องต้องห้ามโดยเด็ดขาดและเพลงชอทั้ง 50 บท ได้กล่าวถึงรัฐบาลเพียง 3 แห่งเท่านั้น อาทิ

“ขึ้นมาทางทางดงโง่งทาง
ว่าอยู่ได้เด็ดขาด

รัฐบาลเพื่อนตึงประกาศ
เขาพากันออกทิ้งวัน”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

หากใช้คำว่า “รัฐบาล” จะกล่าวในประเด็นกลาง ๆ หากกล่าวถึงเชิงลบจะใช้คำว่า “เพื่อน” ซึ่งผู้ฟังย่อมเข้าใจโดยบริบทว่า “เพื่อน” หมายถึง “รัฐบาล” เพื่อนเป็นสรรพนามของชาวล้านนาที่สะท้อนความเป็นอื่นที่ไม่ใช่พวกเดียวกับเรา

“คอยตักฟองอันนี้กันอย่างเอนเจ้า
ก็อินดูพี่น้องบ้านนาบ้านก่อ
เพราะเพื่อนบิตเชือนยันฮี

ตัวข้าจะเล่าที่เพื่อนหล่อเชือนยันฮี
บ่หนักก็จำได้หนี
น้ำไหลเข้าบ้านเข้าป่า”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

“พร่องพอเป็นให้เป็นร้อง
ก่อนเพื่อนบิตคิดเชือนยันฮี

ละพร่องก็ตายเป็นผี
เราตึงบ่ได้หนีได้จาก”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

“ก่อนบ่ใช่เชือนภูมิพล
ได้พากันพลัดกันพราก

เราตึงบ่ได้เววนทุกซี่ยาก
เมื่อเพื่อนหล่อเชือนยันฮี”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

“มาตายตึงละอ่อนคนเฒ่า
กันเพื่อนบ่หล่อเชื่อนยันฮี

ปากันโศกเศร้าโศก
เราบ่ได้หนีได้พ่าย”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

การต่อต้านอำนาจรัฐผ่านการใช้ภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่กระทำด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้แต่งใช้คำว่า “เพื่อน” แทนการกล่าวถึงรัฐบาล สังเกตได้ว่าในบริบทของเพลงขอมจะเป็นเรื่องความทุกข์ยาก ซึ่งมีเนื้อหาในเชิงลบต่อรัฐบาล ลักษณะดังกล่าวเป็นการสะท้อนถึงความสามารถของผู้แต่ง ที่เคลื่อนไหวต่อต้านโดยใช้ความเป็นล้านนาเพื่อต่อรองคัดล้าง กับอำนาจที่เหนือกว่าได้อย่างละมุนละม่อมและเป็นธรรมชาติอย่างยิ่ง

3. เปลี่ยนประเด็นในการเสนอ

การสร้างชุดขัดแย้งตรงข้ามผ่านเพลงขอน้ำท่วม เพลงผาวังซู้ และการสร้างความหมายให้กับผ้าซิ่นน้ำท่วม เป็นการสถาปนาความขัดแย้งระหว่างท้องถิ่นกับรัฐ ผ่านเรื่องเล่า (Narrative) คือการนำเสนอเหตุการณ์ชุดหนึ่งที่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์เริ่มต้นจนถึงสถานการณ์ตอนจบ โดยอิงกับการกระทำของตัวละครในกรอบของสถานที่และเวลา และเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องราว (นพพร ประชากุล, 2552: 149) โดยใช้ความเป็นล้านนาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อต่อรองอำนาจ ถึงเป็นเรื่องที่เสี่ยงที่จะถูกเพ่งเล็งจากรัฐบาล ดังนั้นผู้เล่าเรื่องจะใช้กลวิธีเปลี่ยนประเด็นในตอนท้ายเรื่องคล้ายการจบเรื่องแบบหักมุม พบว่าผู้เล่ามีกลวิธีในการเปลี่ยนประเด็นในการนำเสนอ 2 ลักษณะ คือ กล่าวขมนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาล และการกล่าวถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อนดังนี้

3.1 กล่าวขมนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาล

เพลงขอน้ำท่วมประกอบไปด้วยบทขอมจำนวน 50 บท ซึ่งในตอนต้นมีเนื้อหาในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างชัดเจน หากตอนท้ายได้มีการกล่าวขมนโยบายการสร้างเขื่อนที่จะสร้างความเจริญในพื้นที่

“หลอนว่าหนูได้หนีน้ำหนึ่หนอง
แก้วตาไหลว่ามันบ่แปลก
กอนรัฐบาลของไทยคิดแล้ว
เหมหน้อยเขียใหม่ละพูน

ปากันสะเด็นเด็นแตก
จะได้ความดีเมื่อลูน
เป็นปลบลายหายสูญ
ไฟฟ้าจะแจ้งขนาด”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

ในบทของจะกล่าวถึงความเจริญที่เกิดจากแสงสว่างของไฟฟ้าที่ตรงกันข้ามกับความมืดอันหมายถึงพื้นที่ชนบทที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่กล่าวว่า “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ” ดังนั้นการสรุปเรื่องเล่าของเพลงขอน้ำท่วมจึงเป็นข้อมูลที่ขัดแย้งกับ “สาร” ที่ต้องการสื่ออย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ดังบทขอตอนหนึ่งที่ว่า

“บ่ใช้มันจะมค่าในรั้วในเวียง

ไปไหนก็จะม่วนเสี้ยงอย่าง

ไปทางเมืองเถินเมืองตาก

บ่อสลีบกองลอย

มันจะแผวบ้านนอกบ้านป้าง

บ่ว่าฮ่อมห่วยจุตอย

ผมมาแผวยังเวียงจอมก้อย

ไฟฟ้าจะแจ้งสนาด”

(ตาไหล กันทะจันทร์: 2507)

เช่นเดียวกับการกล่าวถึงผ้าชิ้นน้ำท่วมโดยตอนท้ายจะสรุปว่าการสร้างเขื่อน นำมาซึ่งความเจริญสามารถผลิตไฟฟ้า ทุกอย่างมีทั้งข้อดีและข้อเสีย

“ชิ้นน้ำถั่วมเหลื่อค่างในโลกหล้านี้ไม่กี่ผืน ชีวิตมนุษย์มีได้กับเสีย ได้เขื่อนได้ไฟฟ้า เสียบ้านเสียเมืองเสียงานหัตถศิลป์ปิ่นหล้า ขอจบเรื่องชิ้นน้ำถั่วมไว้แค่นี้ ฟังว่าเหมือนน้ำตาจะไหลท่วมล้นหัวใจไปแล้ว”

(วิลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2547: 85)

เพลงผาวังชูได้มีตอนหนึ่งที่กล่าวถึงความเจริญของอำเภอดอยเต่าที่เกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อนของรัฐบาล

“พร่องเปนเศรษฐีมีเงิน

พร่องได้พาลูกพาเต้า

ดอยเต่าเจริญเหลือเก๋า

แวะแคว่ดอยเต่าเรือนแพ”

(ตุ้ ดารณี อัลบั้ม สักขิงนาง)

จากเนื้อเพลงข้างต้นได้สะท้อนความหมายของความเจริญที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในเพลงขอน้ำท่วมที่นัยความเจริญจากการสร้างเขื่อน จากการมีไฟฟ้าใช้ และความเจริญวัดได้จากแสงสว่างของไฟฟ้าแต่ในยุคของ ตุ้ ดารณี นั้นความเจริญวัดจากการครอบครองทรัพย์สิน และเขื่อนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงประเด็นในการกล่าวถึงความเจริญจากการสร้างเขื่อนถูกทำให้คลุมเครือจึงเป็นกลวิธีในการต่อต้านที่น่าสนใจ

3.2 การกล่าวถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อน

การกล่าวถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้สารที่มีเนื้อหาในการต่อต้านรัฐบาลนั้นไม่ชัดเจนจนเกินไป โดยประเด็นที่มักใช้ปิดท้ายการเล่าเรื่องคือการกล่าวถึงคำสอนของพุทธศาสนาแบบล้านนา ที่มุ่งเน้นเรื่องการทำบุญที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้น

“ขอให้ออดสาหรือไป	เหี้ยเตอะพ่ออยู่เหี้ยเตอะแม่ป้า
ป๋าเจ้านายไพร่ฟ้า	หื้อชวนกันกินกันทาน
คำสอนพุทธะ ธรรมะ สังฆะ	แก้ตาไหลว่าเป็นเป็นหลักฐาน
แถมสักหน่อยจะมีหน่อเงินหน่อคำ	ปางเมื่อพระศรีอารยโศดโลก”

(ตาไหล กันทะจันทร: 2507)

จากข้อความข้างต้นได้กล่าวถึง “พระศรีอารยโศดโลก” ซึ่งมีเนื้อหาที่ให้ความหวังในการดำรงชีวิต นอกจากเป็นการเปลี่ยนประเด็นในการสื่อสารแล้ว ยังเป็นการปลอบประโลมผู้ฟังซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาล นอกจากเป็นวรรณกรรมในการต่อต้านแล้วยังมีฐานะเป็นวรรณกรรมที่ใช้เย้ยเยาะบาดแผลจากความทรงจำอันขมขื่น

การเปลี่ยนประเด็นในลักษณะดังกล่าวยังพบได้ในเพลงผาวังซู้ที่ตอนต้นกล่าวถึง การอพยพไปอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ เนื่องจากการสร้างเขื่อน และดำเนินเรื่องต่อด้วยการกล่าวถึงสถานที่ที่อพยพมาอยู่ประจำอำเภอคอยเต่า คือผาวังซู้ ที่เน้นการเล่าตำนานที่อธิบายสถานที่ของคนพื้นถิ่น

“นายน้อยเปนสามัญชน	จิตใจซื่อตรงหนักแน่น
พระญาเจ้าเมืองโกรธแค้น	หื้อหนุ่มไพร่ฟ้าสามัญ
ปมียศลาบรรดาศักดิ์	ความรักเลยโดนกัดกัน
ถ้าหากนายน้อยบ่ฟัง	จะจับลงทัณฑ์รับโทษ”

(ตุ๋ ดารณี อัลบั้ม ศึกซิงนาง)

หากมองอย่างผิวเผินอาจกล่าวได้ว่าการเรื่องเล่าผาวังซู้ขึ้นไม่เกี่ยวข้องกับกระแสนาฬิกาชีวิตที่แตกกระสานซ่านเซ็นของผู้คนเนื่องจากนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาล หากพิจารณาอย่างละเอียดพบว่าการผลิตซ้ำตำนานที่มีโครงเรื่องที่เกี่ยวกับความรักระหว่างผู้หญิงสูงศักดิ์กับชายต่ำศักดิ์ที่ไม่สมหวังเพราะอำนาจที่เหนือกว่าคือการบังคับจากบิดาของฝ่ายหญิง เรื่องราวของตำนานผาวังซู้จบลงด้วยความตายของคู่รักต่างชนชั้นที่ขึ้นมาระงำหน้าผาเพื่อใช้แม่น้ำปิงปลิดชีวิต คงปฏิเสธไม่ได้ว่าตำนานผาวังซู้เป็นเรื่องเล่าที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากัน ระหว่างชนชั้นปกครองกับประชาชน และลงเอยด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายประชาชน เรื่องเล่าดังกล่าวไม่ต่างจากนโยบายการสร้างเขื่อนที่จบลงด้วยความพ่ายแพ้ของประชาชนและวิถีชีวิตของชุมชนถูกทำให้ตายทั้งเป็นภายใต้กระแสน้ำปิงที่กลายเป็นเขื่อน ตอนท้ายของเพลงจบลงด้วยความหวังในชีวิตเพื่อปลอบประโลมให้สามารถดำรงชีวิตให้มีความหวังต่อไป

“ไปแล้วบ่มีวันลืม	ซาบซึ่งตรึงตราหัวใจ
ถ้าหากรำรวยวันใด	จะสร้างสวนลำไยคอยเต่า”

(ตุ๋ ดารณี อัลบั้ม ศึกซิงนาง)

แม้ว่าระยะเวลาในการสร้างตัวบททั้งสามเรื่องคือเพลงขอน้ำท่วม เพลงผาวังชู และการสร้างความหมายให้กับผ้าขึ้นลายน้ำท่วม จะมีระยะเวลาในการผลิตผลงานที่ห่างกันถึง 40 ปี แต่ยังคงมีการเล่าเรื่องโดยการเปลี่ยนประเด็นในตอนท้ายเช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการต่อต้านอำนาจรัฐภายใต้อุดมการณ์ลัษณานิยมที่ทำการอย่างให้เป็นเรื่องธรรมดา

สรุปผลการศึกษา

เพลงขอน้ำท่วม เพลงผาวังชู และผ้าขึ้นลายน้ำท่วม เป็นกระบวนการสร้างความทรงจำทางสังคมผ่านการเล่าเรื่องด้วยภาษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาลโดยได้ประกอบสร้างความทรงจำผ่านการเล่าเรื่องความทุกข์ของผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนด้วยการนำเสนอ 3 ลักษณะคือ ความทุกข์เนื่องจากจากการพลัดถิ่นที่อยู่ ความทุกข์เนื่องจากพื้นที่รัฐบาลจัดสรรและความทุกข์จากการสูญเสียทรัพย์สินและที่ดินทำกิน ในตัวบทยังมีการตอบโต้ภายใต้อุดมการณ์ลัษณานิยมโดยการสร้างคู่ขัดแย้งเพื่อตอกย้ำสถานภาพความเป็นผู้ถูกกระทำจากนโยบายของรัฐบาล 2 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างคนกับเขื่อน และความขัดแย้งระหว่างคนกับรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีกระบวนการที่ทำให้การต่อต้านรัฐบาลไม่ชัดเจนจนเกินไปด้วยการเปลี่ยนประเด็นในการเสนอ 2 ลักษณะคือ กล่าวขมนโยบายการสร้างเขื่อนของรัฐบาล และการกล่าวถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อน สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เข้าใจปฏิบัติการในชีวิตประจำวันที่เคลื่อนไหวภายใต้ต่อต้านรัฐบาลหากเป็นการต่อสู้จากชายขอบที่ไร้ซึ่งอำนาจในการต่อรองอย่างชัดเจนจึงต้องซ่อนสารและเปลี่ยนประเด็น เป็นลักษณะของการตอบโต้ของผู้ด้อยกว่าตามแนวคิดของ James C. Scott ที่กล่าวถึง “Weapons of the Weak” ที่ตอบโต้โดยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในพื้นที่สาธารณะเพื่อป้องกันการถูกควบคุมจัดการโดยรัฐ

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2557). *LOUIS ALTHUSSER อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ*. กรุงเทพฯ : Text.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2551). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธีรยุทธ พงศธรพุกภัย. (2551). *ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านนา อำเภอสามเภา จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพพร ประชากุล. (2552). *ยกอักษรรย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ : อ่าน.
- นิชธิมา บุญเฉลียว. (2552). *ความทรงจำร่วมของคนลี้ภัยพลัดถิ่นกับประเพณีประติษฐานกรรม*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2547). *ครัวหยั่งของงามแม่ญิงล้านนา*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ. (2542). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2504). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62> (14 กันยายน 2558)
- องอาจ เดชา. (2555). *เรียนรู้'ฮอด' ชุมชนเก่าแก่ใกล้ล่มสลาย? บทเรียนก่อนและหลังท่าเหมิดเขื่อนภูมิพล*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.prachatai.com/journal/2012/03/39793> (14 กันยายน 2558)
- ออมสิน บุญเลิศ. (2551). *การต่อรองและปรับตัวของคนพลัดถิ่น : กรณีศึกษาชาวไทใหญ่พลัดถิ่นในเมืองเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Althusser, Louis. (1984). *Essay on Ideology*. London: Thetfort Press.
- Scott, James C. (1985). *Weapons of the Weak: Every Forms of Peasant Resistance*. New Haven: Yale University Press.

การวัดระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและ
ทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนา
สู่ผู้มีประสิทธิผลสูง

Measuring Habit Level of Faculty of Fisheries and Aquatic
Resources Students,
Maejo University, by Applying the Seven Habits of Highly
Effective People Principle

เนตรชนก คำผาลา¹
ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่องการวัดระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับอุปนิสัย 7 ประการพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงตามหลักการของ Stephen R.Covey และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กับ คุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 234 ราย และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงของ Covey (2010) แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 20-21 ปี ศึกษาในชั้นปีที่ 1 แผนการศึกษาหลักสูตร 4 ปี มีผลการเรียนเฉลี่ยภาคการศึกษาล่าสุดและผลการเรียนสะสมในระดับ 1.76-2.50 ส่วนใหญ่เป็นบุตรคนสุดท้อง มีจำนวนพี่น้อง 2 คน อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา บิดามารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน มีบิดาและมารดาประกอบอาชีพเกษตรกร มีเพื่อนสนิท 5 คน ไม่เคยทำงานพิเศษหรือหารายได้เสริม ไม่เคยเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² อ.ดร. ประจำภาควิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และเคยเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยที่ 1 ซี-โปรแอกทีฟ อยู่ในระดับมาก ส่วนอุปนิสัยที่ 7 ลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อน แล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา บัญชีขอมใจ อุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน และอุปนิสัยที่ 6 ผนึกพลังประสานความต่าง อยู่ในระดับค่อนข้าง มาก ตามลำดับ เมื่อคิดเป็นกลุ่มอุปนิสัยแล้วพบว่า กลุ่มชัยชนะชนะส่วนตน อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงอยู่ในระดับค่อนข้างมากตามลำดับ นักศึกษาที่มี ประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยสูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงในทุกอุปนิสัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอุปนิสัย พบว่า อุปนิสัยตามหลักการ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง ได้แก่ บัญชีขอมใจ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต และอุปนิสัยที่ 1 ถึง อุปนิสัยที่ 7 มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับทุกอุปนิสัย

ABSTRACT

This independent study aimed at studying the habit of Faculty of Fisheries and Aquatic Resources Students, Maejo University by employing the Seven Habits of Highly Effective People Principle by Stephen R. Covey (1989) and at finding correlation between the habit levels and between the respondent general characteristics and habit levels. The samples were collected from those students who were studying in Faculty of Fisheries and Aquatic Resources. The sample size was specified to 234. Self-scoring Seven Habits of Highly Effective People Principle questionnaire by Covey (2010) was used in correcting data. Statistical analysis techniques used in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA and correlation analysis.

Most of the respondents were 20-21 years old male studying in the first academic year of 4-year program with GPA and GPAC of 1.76-2.50. Most respondents were the youngest child. They had two brothers/sisters and they lived with their both parents. Their parents lived together. Their

parents worked as agriculturist. They had 5 close friends. They had no work experience and never were a leader or involved in arranging student activities. They had experienced in voluntarily attending student activities and they were willing in attending activities organized by students association, the faculty or the university. They had an opportunity to attend a lesson or a class concerning the Seven Habits for Highly Effective People Principle.

The result of the study showed that the respondents had high level of Habit 1: Be Proactive. However, they had medium high level of Habit 7: Sharpen the Saw, Life Balance Habits, Habit 4: Think Win/Win, Habit 5: Seek First to Understand, Emotional Bank Account Habit, Habit 2: Begin With the End in Mind, Habit 3: Put First Thing First, Habit 6: Synergize were ranked at high level, respectively. Private Victory Habits, Public Victory Habit and Habit Overall 7 Habit and was ranked at high level, respectively. Students with learning experience concerning the Seven Habits for Highly Effective People Principle had higher average level of all habits than students who did not have that experience.

The correlation analysis showed that the Emotional Bank Account, Life Balance and Habit 1 to Habit 7 were positively correlated with each other.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศซึ่งมีเศรษฐกิจอยู่บนรากฐานของเกษตรกรรมและการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติของประเทศ การทำประมงจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะการทำประมงทำให้อุตสาหกรรมใกล้เคียงเจริญขึ้น ทำให้รัฐได้รับเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากการส่งออกสินค้าประมงไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ โดยสินค้าประมงส่งออกหลักได้แก่ กุ้งและผลิตภัณฑ์ ทุ่นำแปรรูป และหมึกสดแช่เย็นแช่แข็ง (สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555 : ออนไลน์)

ในปัจจุบันประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการทำประมงจนสามารถติดอันดับหนึ่งในสิบของโลก สินค้าประมงเป็นสินค้าส่งออกที่สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศได้กว่าแสนล้านบาทต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา สินค้าประมงมีมูลค่าการส่งออกถึง 272,400 ล้านบาทซึ่งถือเป็นปีที่มีมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงสูงสุดในรอบ 15 ปี จึงเห็นได้ว่าการทำประมงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก นอกจากการทำประมงจะเป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยแล้ว ผลผลิตการประมงอีกส่วนหนึ่งยังได้นำมาใช้บริโภคเป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญสำหรับคนในประเทศอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การประมงในประเทศไทยยังพบปัญหาในหลายๆ ด้านจากปัจจัยลบทั้งภายในและภายนอกประเทศ ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดและกำลังกระจายไปทั่วโลกคือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งทะเลและทรัพยากรสัตว์น้ำ รองลงมาคือปัญหาด้านทุนการผลิตสูง และปัญหาข้อจำกัดด้านพื้นที่ก่อให้เกิดการแย่งพื้นที่ทำการประมง ดังนั้นสภาพทรัพยากรชายฝั่งทะเลและทรัพยากรสัตว์น้ำจึงจำเป็นต้องเผชิญกับสภาวะการถูกทำลายมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้(สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555 : ออนไลน์) จากปัจจัยข้างต้นนี้ การทำประมงในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ในการสร้างความร่วมมือกันเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลและทรัพยากรสัตว์น้ำ เพื่อให้การพัฒนาการประมงทะเลเป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมสืบไป

คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นอีกหนึ่งสถาบันที่ผลิตบุคลากรทางด้านการทำประมงอย่างต่อเนื่อง มีวิสัยทัศน์คือเป็นคณะที่มีความเป็นเลิศทางการประมงและทรัพยากรทางน้ำในระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้เปิดสอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) หลักสูตร 2 ปี เทียบเรียนสาขาวิชาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และหลักสูตร 4 ปี จำนวน 3 หลักสูตร ประกอบไปด้วยสาขาวิชาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สาขาวิชาการจัดการประมง และสาขาวิชาชีววิทยาประมง

มีปรัชญาคือ ปัญญานำ คุณธรรมเด่น เป็นเลิศทางวิชาการ ปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอน ทั้งในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกทางด้านเทคโนโลยีการประมง คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ

จากการศึกษาเรื่อง 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง (The 7 Habits of Highly Effective People) ของ Stephen R. Covey พบว่าคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำงานซึ่งสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพได้ หากนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้รับการปลูกฝังอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงอย่างต่อเนื่อง ย่อมจะช่วยเสริมสร้างนักศึกษาให้มีคุณลักษณะของบุคลากรทางการประมงที่มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่องาน ต่อองค์กรและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ต้องการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีทักษะ ในกระบวนการคิด ปฏิบัติ เป็นไปตามความต้องการของสังคม ดังนั้นอุปนิสัยทั้ง 7 สำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูงจึงมีความสำคัญต่อการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่กล่าวไว้ได้ (คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2555 : ออนไลน์)

ด้วยเหตุผลนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงของ Stephen R. Covey เพื่อทราบถึงระดับอุปนิสัยของนักศึกษา และเพื่อให้คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้มีประสิทธิภาพสูง และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว รวมทั้งผู้สนใจที่จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการสร้างและฝึกฝน 7 อุปนิสัย จนเกิดเป็นผลสำเร็จและความสุขที่แท้จริงของชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับอุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูง 7 ประการ ตามหลักการของ Stephen R. Covey ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับอุปนิสัยกับคุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง (The 7 Habits of Highly Effective People) (สกรานต์ จิตสุทธิภากร, 2546)

โดย Stephen R. Covey ได้เสนอหลักการ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง (The 7 Habits of Highly Effective People) ครั้งแรกในปี ค.ศ.1989 และได้นำเสนอฉบับใหม่ในปี ค.ศ.2004 โดยมีเนื้อหากล่าวถึงการสร้างคุณลักษณะซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเมื่อนำหลักการเหล่านี้มาปฏิบัติจนกลายเป็นอุปนิสัยพื้นฐานของตนเองแล้ว จะนำไปสู่ความสำเร็จและความสุขที่แท้จริง

บัญชีออมใจ (Emotional Bank Account) เปรียบเสมือนจำนวนของความไว้วางใจที่สร้างขึ้น จากสัมพันธภาพต่างๆ เป็นความรู้สึกของความปลอดภัยที่ได้ให้กับผู้อื่น กล่าวได้ว่า การฝากถือเป็นการสร้างและซ่อมแซมความไว้วางใจในสัมพันธภาพ และการถอนถือเป็นการทำลายและลดความไว้วางใจในสัมพันธภาพ

ความสมดุลในการดำเนินชีวิต (Life Balance) คือการให้ความสำคัญทั้งผลที่ได้รับและเหตุที่ทำให้เกิดผลนั้น ซึ่งแสดงถึงความสมดุลในการดำเนินชีวิต และการทำงาน คนจำนวนไม่น้อยที่แสวงหาความสุขที่แท้จริงในบ้านปลายของชีวิต ด้วยการทำงานหนักตลอดเวลา แต่เมื่อถึงเวลาเกษียณ กลับพบว่าไม่สามารถทำในสิ่งที่เคยวาดหวังไว้ได้ เพราะ ปราศจากการเอาใจใส่สุขภาพ ทำให้มีโรคเรื้อรัง อีกทั้งยังขาดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนรอบข้าง เช่น ครอบครัว ญาติและเพื่อน ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตในภายหลังอีกด้วย

อุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรแอกทีฟ (Be Proactive) หลักการวิสัยทัศน์ส่วนบุคคล คือ ผู้ที่อยู่ในประเภทที่เป็นผู้กระทำ เป็นผู้เลือกที่จะทำหรือจะไม่ทำอะไร ด้วยเหตุด้วยผลของผู้นั้นเอง คือคิดว่าตนเองเป็นผู้กำหนดชีวิตของตน ทั้งนี้ด้วยการพิจารณาไว้ก่อน อะไรไม่เคยทำ ต้องเรียนรู้ ทำให้ได้ ทำให้เกิดความชำนาญ ต้องเป็นผู้คิดแนวทาง คือ ทุกปัญหา

แก้ไขได้ อย่าให้สิ่งภายนอกตัดสินตนเอง แต่ให้ตนเองเป็นผู้เลือกที่จะทำ รวมถึงควบคุมความรู้สึกของตนเองได้

อุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ (Begin with the End in Mind) หลักการของการเป็นผู้นำในตนเองคือ การสร้างหรือวางแผน การออกแบบ และ วางโครงสร้างสำหรับสิ่งที่เราต้องการจะเป็นก่อน โดยคิดหลายๆ ทางเลือก และเลือกสิ่งที่ดีที่สุดใจก่อน แล้วค่อยนำความคิดนั้นมาปฏิบัติ ให้เกิดผล การฝึกฝน อุปนิสัยที่ 2 นี้ ต้องเริ่มต้นที่ ต้องตั้ง Personal Mission ก่อน แล้ว จาก Personal Mission ค่อยๆ แรกออกเป็น Activity ย่อยๆ ในการทำอะไรในแต่ละช่วงของชีวิต และทบทวนสิ่งที่เรากระทำว่าสอดคล้องหรือ เป็นไปตาม Mission ที่เราอยากได้หรืออยากเป็นหรือไม่

อุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน (Put First Things First) หลักการของการบริหารส่วนบุคคล อุปนิสัยนี้เป็นการฝึก การบริหารเวลา โดยต้องจัดลำดับความสำคัญของงาน โดยจะโยงมาจาก Personal Mission คือทำในสิ่งที่สอดคล้อง Personal Mission ชีวิตที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง คือ คิดว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร เริ่มจากอะไรก่อน โดยตอบรับในสิ่งที่ดีและปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี ทุกคนมีต้นทุนคือ เวลาที่เท่ากัน 24 ชม. แต่ต่างกันในการใช้เวลาให้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต้องให้ความสนใจและทำในเรื่องที่มีความสำคัญก่อนเรื่องเร่งด่วนเสมอ

อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ (Think Win/Win) หลักการของภาวะผู้นำระหว่างบุคคล เป็นกรอบแห่งความคิดที่แสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในทุกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นข้อตกลงหรือหนทางแก้ปัญหาที่จะได้รับประโยชน์และความพึงพอใจกันทั้งสองฝ่าย มองชีวิตว่าเป็นการร่วมมือกันไม่ใช่การแข่งขัน เชื่อว่าทุกอย่างเหลือเฟือสำหรับทุกคน ความสำเร็จของบุคคลหนึ่งไม่ได้กีดกันความสำเร็จของผู้อื่น

อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อน แล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา (Seek First to Understand, Then to be Understood) คือการรับฟังผู้อื่นด้วยความเข้าใจ เป็นการรับฟังที่มีเจตนาทำความเข้าใจผู้พูด การพาตัวเข้าไปอยู่ในกรอบอ้างอิงของผู้พูดและมองผ่านกรอบนั้นออกมาเพื่อเข้าใจกรอบความคิดในใจของเขาและร่วมรับรู้ความรู้สึกของเขา เมื่อเราเข้าใจผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งกว่าเดิม จะทำให้มองเห็นคุณค่าในตัวเขามากขึ้น ช่วยให้ระดับความสัมพันธ์และความไว้วางใจเพิ่มมากขึ้นและช่วยให้ผู้อื่นพร้อมจะเข้าใจเรา เมื่อเกิดความเข้าใจกันและกัน ก็เปรียบเหมือนเปิดประตูสู่ดินแดนความคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือกันสร้างความเจริญก้าวหน้าอีกต่อไป

อุปนิสัยที่ 6 ผูกพลังประสานความต่าง (Synergize) หลักการร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ แก่นสำคัญ คือ การมองเห็นค่าความแตกต่าง ทั้งความแตกต่างเชิงความคิด

เชิงอารมณ์และเชิงจิตใจ การเห็นคุณค่าความแตกต่างจะบวกเพิ่มความรู้ บวกเพิ่มความเข้าใจ ให้มองเห็นโลกได้กว้างมากขึ้น หากเราใช้เพียงประสบการณ์ของตัวเราคนเดียว เราจะทำงานโดยไม่มีข้อมูลเพียงพอ ฝึกพลังประสานความต่างถือเป็นหลักการที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีม และพัฒนาเอกภาพและความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น

อุปนิสัยที่ 7 ลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ (Sharpen the Saw) หลักการของการเติมพลังชีวิตของตนเองให้สมดุล เป็นการปรับปรุงตนเองตลอดเวลา เพื่อให้จัดการชีวิตได้ดีขึ้นเป็นคนที่พึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริงและพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นด้วย โดยการปรับตัวใหม่และสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์ประกอบหลักของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมิติทางกายภาพที่เกี่ยวข้องถึงการดูแลรักษาร่างกาย กินอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอและออกกำลังกายเป็นประจำ มิติแห่งจิตวิญญาณเป็นการผูกมัดให้ปฏิบัติตามระบบค่านิยม ปฏิบัติตามสัญญา ศึกษาและทำสมาธิ มิติแห่งสติปัญญาเป็นการอ่าน วาดภาพในใจ วางแผน เขียนและมิติเชิงสังคม/อารมณ์เป็นการให้บริการ ร่วมรับรู้ความรู้สึก ฝึกพลังประสานความต่างและความมั่นคงในใจ ซึ่งต้องมีการฝึกฝนมิติทั้งสี่เป็นประจำและต่อเนื่อง

จากหลักการ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงของ Stephen R. Covey ดังที่ได้กล่าวมานั้น นับว่าเป็นหลักการที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีความสำเร็จในการทำงานหรือการดำเนินชีวิต ซึ่งหลักการนี้เป็นการพัฒนาที่อุปนิสัยทำให้เกิดความยั่งยืนไม่ใช่แค่สร้างบุคลิกภาพที่ฉาบฉวย แต่เป็นการสร้างให้เกิดเป็นนิสัยติดตัว โดยอยู่ในกรอบของความคิดที่มีสติ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งง่ายต่อการนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืนที่ไม่ใช่เพียงแค่ตัวเองเท่านั้น แต่นับเป็นความสำเร็จของส่วนรวมที่ไม่มีใครแพ้ มีแต่ชนะทั้งสองฝ่าย

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาคครั้งนี้เป็นการวัดระดับอุปนิสัยเจ็ดประการสำหรับผู้มีประสิทธิผลสูง ซึ่งจะทำการศึกษาในนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา แผนการศึกษา เกรดเฉลี่ย ภาคการศึกษาล่าสุด เกรดเฉลี่ยสะสม ลำดับในครอบครัวจำนวนพี่น้อง บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย เป็นส่วนใหญ่ สถานภาพของบิดา/มารดา อาชีพของบิดา/มารดา จำนวนเพื่อนสนิท ประวัติการทำงานพิเศษหรือรายได้เสริม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ ความเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์การเรียนรู้หลัก 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง

อุปนิสัยแสดงพื้นฐานทางอารมณ์ อุปนิสัยแสดงความสมดุลของการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 1 คือปี-โปรแอกทีฟ อุปนิสัยที่ 2 คือการเริ่มต้นด้วยจุดหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 คือการทำตามลำดับความสำคัญ อุปนิสัยที่ 4 คือการคิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 คือเข้าใจผู้อื่นก่อนจะให้ผู้อื่นเข้าใจเรา อุปนิสัยที่ 6 คือการฝึกพลังประสานความต่าง และอุปนิสัยที่ 7 คือการปล่อยใจให้คมอยู่เสมอ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษารั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี และหลักสูตร 4 ปี ประจำปีการศึกษา 2555 ซึ่งมีนักศึกษาที่ลงทะเบียนทั้งสิ้น 573 คน (งานทะเบียนและสถิติด้านการศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2555) (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2555)

ในการศึกษารั้งนี้ กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 234 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 573 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (อานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551: 49) จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้างต้นนำมาสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น และวิธีการเลือกตัวอย่างแบบใช้โควตา (กฤษณ์ลี รื่นรมย์, 2551) โดยสุ่มเลือกตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี และหลักสูตร 4 ปี ทั้งหมด 234 คน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 แบบประเมินตนเอง ซึ่งนำมาจากแบบประเมินตนเอง 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูงของ Stephen R. Covey (2010: online อ้างอิงใน ฐิตธรรณัญ เกียรติไชยากร, 2554: 286-291) อันประกอบด้วย แบบวัดอุปนิสัยแสดงพื้นฐานทางอารมณ์ อุปนิสัยแสดงความสมดุลของการดำเนินชีวิตและ 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูง

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 อยู่ในแผนการศึกษาหลักสูตร 4 ปี มีผลการเรียนเฉลี่ยภาคการศึกษาล่าสุด 1.76-2.50 มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 1.76-2.50 เป็นบุตรคนเล็ก มีจำนวนพี่น้อง 2 คน อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา มีสถานภาพของบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน บิดาและมารดามีอาชีพเกษตรกร มีจำนวนเพื่อนสนิท 5 คน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาไม่มีการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริม ไม่เคยเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา เคยสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ มีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และเคยเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 1 ถึง อุปนิสัยที่ 7 อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะส่วนตัว อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคมและภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง

จากการศึกษาพบว่า ในรายอุปนิสัยนั้น นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมง และทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีค่าเฉลี่ยของอุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรแอคทีฟสูงที่สุด รองลงมาคือ อุปนิสัยที่ 7 รับผิดชอบต่อตนเอง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อน แล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา บัญชีข้อใจ อุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน และน้อยที่สุดคือ อุปนิสัยที่ 6 ฝึกพลังประสานความต่าง

ในส่วนของกลุ่มอุปนิสัยนั้น นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีกลุ่มอุปนิสัยกลุ่มชัยชนะส่วนตัวสูงที่สุด รองลงมาคือ อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และน้อยที่สุดคือ ภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง โดยกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรแอคทีฟ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยอุปนิสัยที่ 7 รับผิดชอบต่อตนเอง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อน แล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา บัญชีข้อใจ อุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน และอุปนิสัยที่ 6 ฝึกพลังประสานความต่าง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อคิดเป็นกลุ่มอุปนิสัยแล้วพบว่า ระดับอุปนิสัยกลุ่มชัยชนะส่วนตัว อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Anlysis) ระหว่างอุปนิสัยแต่ละอุปนิสัย ใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าบัญชีข้อใจ ความสมดุลใน

การดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 1 ถึง อุปนิสัยที่ 7 อุปนิสัยกลุ่มชัชชนะส่วนตน อุปนิสัยกลุ่มชัชชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะทั่วไปกับบัญชีอ้อมใจ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยกลุ่มชัชชนะส่วนตน อุปนิสัยกลุ่มชัชชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีแผนการศึกษา และความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้แตกต่างกัน มีระดับบัญชีอ้อมใจ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะส่วนตน กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะในสังคม และ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีจำนวนพี่น้อง และบุคคลที่อาศัยด้วยเป็นส่วนใหญ่แตกต่างกัน มีระดับความสมดุลในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีระดับกลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะส่วนตนและกลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะในสังคมแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน มีระดับกลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะส่วนตนและ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีประวัติการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริมและประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกัน มีระดับบัญชีอ้อมใจ กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะส่วนตน กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะในสังคม และ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน มีระดับบัญชีอ้อมใจ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัชชนะในสังคม และ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน

สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำที่มีเพศ ชั้นปีที่ กำลังศึกษา ช่วงเกรดเฉลี่ยภาคการศึกษาล่าสุด ลำดับการเป็นบุตรในครอบครัว สถานภาพของบิดา/มารดา ช่วงจำนวนเพื่อนสนิท และประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจแตกต่างกัน มีระดับบัญชีอ้อมใจ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต กลุ่มอุปนิสัยเพื่อ

ชัยชนะส่วนตน กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ผลของประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง ที่มีต่อบัญชีข้อบกพร่อง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 1 ถึง อุปนิสัยที่ 7 อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะส่วนตน อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ ที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงมีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยมากกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ทุกอุปนิสัย

ผลการทดสอบความแปรปรวนพบว่า ทุกการทดสอบมีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 ดังนั้นแสดงว่าความแปรปรวนของข้อมูลทั้ง 2 ชุด ไม่แตกต่างกันในทุกการทดสอบ ยกเว้นบัญชีข้อบกพร่อง ที่การทดสอบมีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 ดังนั้นแสดงว่าความแปรปรวนของข้อมูลบัญชีข้อบกพร่องทั้ง 2 ชุดแตกต่างกัน และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยโดยพิจารณาจาก t-Test for Equality of Means พบว่า บัญชีข้อบกพร่อง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己เข้าใจเรา อุปนิสัยที่ 6 ฝึกพลังประสานความต่าง อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง ได้ค่า Sig. ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H1 ที่ว่านักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน มีระดับอุปนิสัยบัญชีข้อบกพร่อง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己เข้าใจเรา อุปนิสัยที่ 6 ฝึกพลังประสานความต่าง อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง แตกต่างกัน

สรุปผลการศึกษา

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีค่าเฉลี่ยของอุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรเอกทีฟสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก และมีระดับอุปนิสัยที่ 6 ผนึกพลังประสานความต่างต่ำที่สุด อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยอุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรเอกทีฟ อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่นก่อน แล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา และอุปนิสัยกลุ่มซัยชนะในสังคมสูงกว่าเพศชาย

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีช่วงอายุ 24-25 ปี มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี มีค่าเฉลี่ยของทุกอุปนิสัยมากกว่านักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตร 4 ปี

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตร 4 ปี มีค่าเฉลี่ยของทุกอุปนิสัยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของอุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรเอกทีฟสูงที่สุด และมีค่าเฉลี่ยของอุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อนต่ำที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี มีค่าเฉลี่ยของทุกอุปนิสัยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของอุปนิสัยที่ 1 ปี-โปรเอกทีฟสูงที่สุด และมีค่าเฉลี่ยของอุปนิสัยที่ 6 ผนึกพลังประสานความต่างต่ำที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีช่วงเกรดเฉลี่ยภาคการศึกษาล่าสุด 1.00-1.75 มีค่าเฉลี่ยอุปนิสัยที่ 2 เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ และอุปนิสัยที่ 6 ผนึกพลังประสานความต่างต่ำที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีช่วงเกรดเฉลี่ยสะสม 3.26-4.00 มีค่าเฉลี่ยทุกอุปนิสัยต่ำที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีจำนวนพี่น้อง 5 คนขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยต่ำที่สุด ยกเว้นอุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อน และอุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่อาศัยอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่บิดามีอาชีพเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงที่สุด ยกเว้นอุปนิสัยที่ 5
เข้าใจผู้อื่นก่อน แล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่มารดามีอาชีพแม่บ้าน/ว่างงาน มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยต่ำที่สุด ยกเว้น
ความสมดุลในการดำเนินชีวิต

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมามีการทำงานพิเศษ หรือมีรายได้เสริม ค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัย
ทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้มีการทำงานพิเศษ หรือมี
รายได้เสริม

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา
มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม
ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่เคยสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ (เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมชมรม)
มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยสมัครเข้าร่วมกิจกรรม
โดยสมัครใจ (เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมชมรม)

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่มีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ระดับ
เต็มใจอย่างยิ่งมีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกกลุ่มอุปนิสัยสูงที่สุด และนักศึกษาที่มีความเต็มใจ
เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ระดับไม่เต็มใจ มีค่าเฉลี่ย
ระดับอุปนิสัยทุกอุปนิสัยน้อยที่สุด

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงมีค่าเฉลี่ย
ระดับอุปนิสัยมากกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ทุกอุปนิสัย

ค่าเฉลี่ยบัญชีข้อมูใจมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ
0.05 สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ที่มีประวัติการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริม ประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มี

ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงแตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยความสมดุลในการดำเนินชีวิตมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีชั้นปีที่กำลังศึกษา ช่วงเกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้อง บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยเป็นส่วนใหญ่ ความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงแตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยระดับกลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะส่วนตนมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีแผนการศึกษา อาชีพของมารดา ประวัติการทำงานพิเศษ หรือมีรายได้เสริม ประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา และความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยระดับกลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะในสังคมมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีแผนการศึกษา ประวัติการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริม ประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงแตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยระดับภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีแผนการศึกษา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ประวัติการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริม ประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษาความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี มีค่าเฉลี่ยอุปนิสัยที่ 6 การฝึกพลังประสานความต่าง อยู่ในระดับมาก และเป็นอุปนิสัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาในอุปนิสัยย่อยลงไปอีกจะพบว่านักศึกษามีอุปนิสัยย่อยฉันทชอบกระตุ้นให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้นนักศึกษาควรจะทำให้มีความสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยย่อยดังกล่าวนี้ให้สูงขึ้นในระดับที่สำคัญที่สุด โดยฝึกฝนตนเองด้วยการสื่อสารกับผู้อื่นให้มากขึ้น รับฟังความคิดของผู้อื่นอยู่อย่างสม่ำเสมอและกระตุ้นให้ทุกคนออกความคิดเห็นของตนเองเพราะทุกคนย่อมมีความคิดที่แตกต่าง ซึ่งการสามารถรวมและชี้นำบุคคลที่มีความคิดที่แตกต่างกันเข้ามาทำงานร่วมกันได้จะก่อประโยชน์สูงสุดมากกว่าเป็นทวิคูณ

2. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แผนการศึกษาหลักสูตร 4 ปี มีค่าเฉลี่ยอุปนิสัยที่ 3 ทำสิ่งที่สำคัญก่อนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และเป็นอุปนิสัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอุปนิสัยย่อย เรื่อง ฉันทไมยอมให้กิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญที่ต้องทำในชีวิตหายไปเพราะกิจกรรมที่วุ่นวายอื่นๆ ในแต่ละวัน และอุปนิสัยย่อยฉันทมีวินัยในการทำตามแผนต่างๆ (ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ไม่ปล่อยเวลาให้สูญเปล่า และอื่นๆ) มีค่าเฉลี่ยอุปนิสัยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ดังนั้น นักศึกษาจึงไม่ควรปล่อยเวลาให้ผ่านไปวันๆ โดยเปล่าประโยชน์ ควรรู้จักฝึกฝนตนเองด้วยการหัดจัดทำตารางงานด้วยสมุดบันทึก ซึ่งอาจจะจัดทำเป็นตารางงานรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือตลอดเทอมที่ลงทะเบียนเรียน ซึ่งในตารางงานนั้น นักศึกษาควรที่จะกำหนดรายละเอียดของงานที่จะต้องทำให้ชัดเจนและจดบันทึกรายละเอียดระดับความสำเร็จของงานงานและทุกครั้ง เพื่อให้นักศึกษาจะได้ทราบว่าจะสามารถทำงานให้ลุล่วงตามที่วางไว้ได้มากน้อยแค่ไหน และควรจะต้องเริ่มทำงานอะไรในลำดับต่อไป

3. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีค่าเฉลี่ยบัญชีขี้อมใจ ความสมดุลในการดำเนินชีวิต กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะส่วนตัว กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะในสังคม และภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีแผนการศึกษา ช่วงผลการเรียนเฉลี่ยสะสมจำนวนพี่น้อง บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยเป็นส่วนใหญ่

อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ประวัติการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริมในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา หรือวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาระดับอุปนิสัยของตนเองให้มีระดับที่สูงขึ้น นักศึกษาควรปฏิบัติดังนี้

3.1 นักศึกษาควรหาเวลาได้พูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับนักศึกษาที่มีช่วงอายุ 24-25 ปี แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกอุปนิสัยสูงสุด

3.2 นักศึกษาควรหาโอกาสได้ทำงานพิเศษในช่วงปิดเทอม เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์นอกมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม และพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นการเตรียมตัวก่อนที่จะจบการศึกษา เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งจะช่วยเพิ่มระดับอุปนิสัยในกลุ่มความสมดุลในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาได้ และจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาอุปนิสัยต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมามีการทำงานพิเศษ หรือมีรายได้เสริม เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ มีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ในระดับเต็มออย่างยิ่ง และเคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยของผู้ทรงประสิทธิภาพสูง มีระดับ 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว ดังนั้นนักศึกษาหากมีโอกาสดังกล่าวทางมหาวิทยาลัยหรือทางคณะได้จัดกิจกรรมต่างๆ ก็ให้ทำการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นให้มากที่สุดด้วยความสมัครใจและเต็มใจอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือผู้จัดกิจกรรมเองก็ตาม เช่น กิจกรรมเช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมรับน้อง งานเกษตร งานประมง กิจกรรม Fisheries Sport Day กิจกรรมวิชาการอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักศึกษาพบผู้คนที่หลากหลายและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น และมีส่วนช่วยในการพัฒนาระดับอุปนิสัยของนักศึกษาในทุกกลุ่มอุปนิสัย

5. นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรนำหลักการอุปนิสัย 7 ประการสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูงมาประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทุกระยะ วิเคราะห์พัฒนาการในระดับอุปนิสัยของตนเอง พร้อมทั้งหาแนวทาง

ในการพัฒนาตนเองในอุปนิสัยที่ไม่พัฒนา พัฒนาในอัตราที่ช้า หรือยังมีระดับคะแนนในระดับที่ต่ำอยู่ โดยพิจารณาแยกตามรายอุปนิสัยย่อย ซึ่งจากการวัดระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการเจ็ดอุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่งในภาพรวมนั้น พบว่าค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยในแต่ละอุปนิสัยของอุปนิสัยทั้ง 7 ประการนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างมากจนถึงระดับมาก โดยที่ภาพรวม 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพสูงของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษาก้าวไปสู่การเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งต่อไป นักศึกษาควรพัฒนาอุปนิสัยทั้ง 7 ประการให้มีระดับที่สูงมากขึ้น ซึ่งจะส่งให้นักศึกษาก้าวไปสู่ความสำเร็จและความสุขในชีวิตทั้งด้านการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิต โดยรักษาอุปนิสัยที่อยู่ในระดับสูงให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำมหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้หลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง มีค่าเฉลี่ยบัญชีข้อบกพร่อง ความสมดุลในการดำเนินชีวิต อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะส่วนตัว อุปนิสัยกลุ่มชัยชนะในสังคม และภาพรวมเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง มากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้หลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ ควรส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงแก่นักศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ และการจัดสัมมนา โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเรื่องหลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงมาเป็นวิทยากร หรือการพัฒนาหลักสูตรโดยเพิ่มวิชาเกี่ยวกับหลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นมาสำหรับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำโดยเฉพาะ เพื่อพัฒนานักศึกษาทุกคน ทั้งนักศึกษาที่เคยเรียนรู้และไม่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเจ็ดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง ให้เข้าใจหลักการอย่างถูกต้องและสามารถนำไปปรับใช้กับตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียน การทำงานหรือการเข้าสังคมให้ดียิ่งขึ้น

2. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรมีการประเมินนักศึกษาก่อนและหลังการจัดอบรม กิจกรรม สัมมนาหรือการเรียนการสอน ในหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงเพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงผลการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูงของนักศึกษา ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด อุปนิสัยใดๆ ของนักศึกษามีการพัฒนาขึ้นหรือลดลง

ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันได้ตรงประเด็นและตรงกับกลุ่มนักศึกษามากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า แผนการศึกษา ช่วงผลการเรียนเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้อง บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยเป็นส่วนใหญ่ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ประวัติการทำงานพิเศษหรือมีรายได้เสริม ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา หรือวิทยาลัยจัดให้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงแตกต่างกัน มีผลต่อค่าเฉลี่ยข้อมูลเชิงลึก ความสมดุลในการดำเนินชีวิต กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะ ในสังคมและภาพรวม 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรจะมีการส่งคณาจารย์หรือบุคลากรของคณะไปรับการอบรมเกี่ยวกับหลักการเจ็ดอุปนิสัย ผู้ทรงประสิทธิผลสูง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหลักการเจ็ดอุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิผลสูง ในอันที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตส่วนตัว และการทำงาน และทางคณะอาจจะมีการวางแผนสำหรับการอบรมของคณาจารย์แบบได้ไปประกาศนียบัตร หลักสูตร The 7 Habits of Highly Effective People เพื่อให้สามารถอบรมเกี่ยวกับหลักการ 7 อุปนิสัยผู้ทรงประสิทธิผลสูงให้กับนักศึกษาได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ และสามารถพิจารณาเสริมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการเจ็ดอุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิผลสูงเข้าสู่กระบวนวิชาที่เกี่ยวข้องได้

4. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อาจพิจารณาให้มีการทำงานแบบเป็นกลุ่มหรือแบบเป็นทีมเพื่อเสริมสร้างการสื่อสารและออกความคิดเห็นของนักศึกษาทุกคนอย่างทั่วถึงภายในกลุ่มย่อยเหล่านั้น เนื่องจากพบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีอุปนิสัยที่ 6 การประสานความต่างต่ำที่สุดในทุกระดับอุปนิสัย ซึ่งเกิดจากการที่นักศึกษาแต่ละคนไม่ได้นำความคิดเห็นของผู้อื่นมาวิเคราะห์และคิดสรรให้เกิดเป็นทางออกหรืองานกลุ่มที่ดีที่สุด ดังนั้นทางคณะควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบให้เกิดการทำงานกลุ่มเพื่อเกิดการประสานกันระหว่างบุคคลแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน โดยมีคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถคอยให้คำแนะนำอย่างเหมาะสมเพื่อชี้แนะและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องไม่ก่อให้เกิดการขัดแย้งขึ้นในกลุ่ม

5. จากข้อค้นพบ นักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกอุปนิสัยสูงกว่านักศึกษาที่

ไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักศึกษา นักศึกษาที่เคยสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกอุปนิสัยสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ และนักศึกษาที่มีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ระดับเต็มใจอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกอุปนิสัยสูงสุด และนักศึกษาที่มีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสโมสรนักศึกษา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้ระดับไม่เต็มใจ มีค่าเฉลี่ยระดับอุปนิสัยทุกอุปนิสัยน้อยที่สุด ดังนั้นทางคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาทุกชั้นปีได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางคณะหรือมหาวิทยาลัยจัดให้

6. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรส่งเสริมกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมรับน้อง กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวิชาการอื่นๆ และสร้างกิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมเพิ่ม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในคณะ กิจกรรมมหาวิทยาลัย รวมไปถึงกิจกรรมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์อื่นๆของนักศึกษา โดยการชักจูงและสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเต็มใจที่จะเข้าร่วมด้วยตนเองให้มากที่สุด เพราะการเข้าร่วมกิจกรรม และการเข้าร่วมอย่างเต็มใจนี้จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงมากที่สุดเช่นกัน

7. เมื่อนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สามารถพัฒนาระดับอุปนิสัยทั้ง 7 อุปนิสัยตามหลักการ 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูงได้แล้วนั้น นักศึกษาจะมีคุณสมบัติและความสามารถที่จะช่วยให้ทางคณะฯ บรรลุวัตถุประสงค์ คือ ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะ ในกระบวนการคิด ปฏิบัติ และมีคุณธรรม สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศได้สำเร็จ

บรรณานุกรม

- กรมประมง. (2555). “การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ.”, ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2555, จาก http://www.fisheries.go.th/foreign/index.php?option=com_content&view=category&id=1&Itemid=98.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *หลักสถิติ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสารจำกัด.
- กฤษณ์ รื่นรมย์. (2551). *การวิจัยการตลาด*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2554). “เกี่ยวกับคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.”, ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2555, จาก <http://www.fishtech.mju.ac.th>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2555). “ประวัติความเป็นมา.”, ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2555, จาก <http://www.mju.ac.th/about/2009/Thai/History.html>.
- สงกรานต์ จิตสุทธิภากร ผู้เรียบเรียง และ Pacrim Leadership Center บรรณาธิการ. (2546). *The 7 Habits of Highly Effective People* โดย Stephen R. Covey: 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). “การประมง.”, ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2555, จาก <http://www.mkh.in.th/index.php/2010-03-22-18-05-14/2010-03-26-05-51-54>.
- สมเดช บุญประจักษ์. (2551). *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์การพิมพ์.
- สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2555). “รายชื่อนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2555.”, ค้น เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2555, จาก <http://www.education.mju.ac.th/2012/studentNameList.aspx>.
- Covey, S.R. (2004). *The seven habits of highly effective people*. New York : Simon and Schuster.
- Covey, S.R. (2010). *Self-Scoring Seven Habits Profile*. Retrieved November 22, 2012, from http://www.franklincovey.com/tc/mediaengine/public/files/7_habits_profile.pdf.
- Hinkle, D.E., William, W., & Stephen, G. J. (1998). *Applied Statistics for the Behavior Sciences*. 4th ed. New York : Houghton Mifflin.

พัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ห้วยขาแข้ง พ.ศ. 2533-2553¹

Evolution of Forest Conservation in Huai Kha Khaeng, 1990-2010

เผ่า นวกุล²

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าห้วยขาแข้ง การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ โดยเฉพาะประเด็นการนำทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด มาเป็นของรัฐซึ่งสร้างผลกระทบ แก่สังคมโดยรวมเป็นอย่างมากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นอีกครั้งหลังการเสียชีวิตของ สืบ นาคะเสถียร ในปี 2533 หลังจากนั้นนโยบายทั้งจากภาครัฐและเอกชนต่างมุ่งหน้าสู่ฟื้นป่า ป่าห้วยขาแข้งเพื่อปกป้องรักษามรดกโลกอันมีค่านี้ไว้แม้การดำเนินนโยบายมีความปรารถนาดี ต่อสังคมโดยรวมแต่อีกด้านหนึ่งการดำเนินนโยบายต่างๆ ก็สร้างผลกระทบให้แก่ชาวบ้าน และชาวเขาซึ่งอาศัยอยู่บริเวณป่าห้วยขาแข้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน

คำสำคัญ: การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้, ชาวบ้าน, ชาวเขา, ห้วยขาแข้ง, อุทัยธานี

¹ บทความชิ้นนี้พัฒนาจากรายงานชิ้นหนึ่งในวิชาสัมมนาประวัติศาสตร์สยามสมัยใหม่ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ อ.ดร.นิภาพร รัชตพัฒนากุล ในการให้คำปรึกษาชี้แนะจนนำมาซึ่งรายงานที่นำมาต่อยอดเป็นบทความนี้ ขอขอบคุณ ศ. ดร. อัมพร อารังลักษณ์ ย้อนหลังสำหรับคำแนะนำในการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ห่างไกลใน จังหวัดอุทัยธานีเมื่อ พ.ศ. 2554 ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อบทความชิ้นนี้ ขอขอบคุณทอสมุด กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเข้าถึง ข้อมูลเป็นอย่างดี ทั้งนี้ความผิดพลาดในบทความทั้งหมดถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

² นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

This article emphasizes to study evolution of forest conservation in HuaiKhaKhaeng. Natural resources policy change in King Rama V era as significant turning point after that all resources are centralized to the state impact to whole social in large-scale. After SuebNakasatian's death have changing to forest conservation in HuaiKhaKhaeng. UthaiThani Province gets direct effect from these changes because it is home of the HuaiKhaKhaeng. Government and private sector come to there. But on the other side, implementation of government and private sector make difficulty to villager and hill tribe unavoidably.

Keyword: Forest Conservation, villager, hill tribe, HuaiKhaKhaeng, UthaiThani

บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ห้วยขาแข้งว่ามีจุดเริ่มและพัฒนาการไปอย่างไรพื้นที่ศึกษาจะลงไปในพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งเพราะเป็นผืนป่ามรดกโลกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด (อุทัยธานี กาญจนบุรี ตาก) พื้นที่รอบป่าห้วยขาแข้งมีชุมชน 26 ชุมชนกระจายอยู่บริเวณโดยรอบ ในนี้มีถึง 24 ชุมชนที่อยู่ในเขตจังหวัดอุทัยธานี (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535, น. 8) ดังนั้น การยกกรณีศึกษาการดำเนินนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดอุทัยธานีสามารถทำให้เห็นภาพผลกระทบจากการดำเนินนโยบายด้านการอนุรักษ์ที่มีต่อชาวบ้านและชาวเขาหลังการเสียชีวิตของสืบ นาคะเสถียร ได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาผู้เขียนพบมีช่วงเวลาที่สำคัญ 3 ช่วงที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทั้งในระดับประเทศโดยรวมและป่าห้วยขาแข้งโดยในที่นี้ **ช่วงที่ 1 และ 2** เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ระดับประเทศกล่าวคือ **ช่วงที่ 1** การเปลี่ยนแปลงฐานคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวถึงการเข้ามาของแนวคิดตะวันตกที่เปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดมาเป็นของรัฐ **ช่วงที่ 2** กำเนิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้โดยรวม นโยบายที่ย้อนแย้งในตัวเองจึงเป็นที่มาของความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนส่วน **ช่วงที่ 3** เป็นช่วงที่ผู้เขียนให้ความสำคัญเป็นพิเศษเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งการศึกษาแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างๆ ส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน

และชาวเขาในพื้นที่ห้วยขาแข้งอย่างไร โดยการศึกษาเริ่มตั้งแต่ปี 2533 ซึ่งเป็นปีที่ สืบ นาคะเสถียร เสียชีวิตและสิ้นสุดการศึกษาในปี 2553 เป็นปีที่มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร เข้ามา ทำโครงการ “จอมป่า” ในพื้นที่ตำบลแก่นมะกรูด จังหวัดอุทัยธานี

ช่วงที่ 1 การเปลี่ยนแปลงฐานคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสมัยรัชกาลที่ 5

ทรัพยากรป่าไม้ในอดีตที่ผ่านมาแต่เดิมกรรมสิทธิ์ในป่าไม้ทุกประเภทหาได้เป็น ของผู้ใดไม่ ชชาติพันธุ์ที่ต่างไกล(tribe)สามารถใช้ทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างอิสระใช้สอยร่วมกัน (เทียม, 2514, น. 18) ซึ่งนั่นก็หมายความว่าไม่ว่าจะเป็นประชาชนคนพื้นราบหรือคนที่ อาศัยบนพื้นที่สูงต่างก็สามารถเป็นเจ้าของป่าในพื้นที่นั้นๆร่วมกันและสามารถใช้ประโยชน์ ได้โดยอิสระซึ่งอันที่จริงหากเราย้อนกลับไปในช่วงสมัยอาณาจักรสุโขทัยจบจนถึงสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นก็น่าแปลกใจแต่อย่างใดเพราะเจ้าเมืองกับรัฐส่วนกลาง (กษัตริย์) ก็เกิดความไม่ลงรอยกันมาตลอดโดยเฉพาะในเรื่องของผลประโยชน์

และหากกล่าวถึงทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ทางภาคเหนือหาได้เป็นของคนทั่วไป ไม่หากแต่เป็นของเจ้าเมืองเมืองนั้นๆ หากผู้ใดจะใช้ประโยชน์จำต้องขออนุญาตเจ้าเมือง หรือแม้แต่การมอบก็เป็นความพอใจส่วนตัวของเจ้าเมืองนั้นๆ แต่โดยปกติแล้วผู้ที่ใช้ ประโยชน์ต้องเสียค่าธรรมเนียมที่เรียกว่า “ค่าต่อไม้” แก่เจ้าเมือง ซึ่งในที่สุดแล้วนำมา ซึ่งปัญหาการให้สัมปทานเข้าซ้อนจากความเห็นแก่ได้ของเจ้าเมืองนั้นๆ เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงนำมาซึ่ง พระราชบัญญัติสำหรับรักษาเมืองซึ่งจะทำสัญญากับชาวต่างประเทศ จุลศักราช 1236 (พ.ศ. 2417) เพื่อเป็นการจำกัดอำนาจของเจ้าเมืองโดยมีความตอนหนึ่งว่า “สัญญา ที่ผู้รักษาเมืองหรือผู้ครองนครจะกระทำกับชาวต่างประเทศนั้นจะต้องได้รับสัตยาบันจาก รัฐบาลก่อนจึงจะมีผลใช้บังคับได้” (น. 164-65)

จากพระราชบัญญัติข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ของรัฐเพื่อป้องกันการฉ้อฉลของเหล่าขุนนางหัวเมืองต่างๆ จนในที่สุดแล้วนำมาซึ่งแนวคิด “รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากร” เพื่อนำมาซึ่งความมั่นคง ผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ โดย ในที่นี้แนวความคิดดังกล่าวถือว่าเป็นแนวคิดที่มาจากกระแสของชาติตะวันตกที่สยามได้รับ อิทธิพลมาจาก เอช. เอ. สเลต(H. A. Slade) ในสมัยรัชกาลที่ 5

เอช. เอ. สเลตเป็นข้าราชการป่าไม้ที่ทำงานในอินเดียและพม่า (รัฐบาลอังกฤษ ส่งมาทำงานในประเทศได้อาณานิคม) ได้เข้ามาช่วยงานด้านป่าไม้ในประเทศไทยเมื่อปี 2438 โดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลสยามและอังกฤษเพื่อที่จะฝึกฝนพนักงานชาวสยามและ จัดการป่าไม้ในสยามโดยนารูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่เขาทำในประเทศพม่าและอินเดีย

เป็นต้นแบบ หลังจากนั้นสเลตได้ลาออกกลับอินเดียโดยมี ทอตเทนแฮม (W.F.L. Tottenham) เข้ามาแทนที่ในปี 2444 และหลังจากยุคของ ทอตเทนแฮม ก็มาสู่ยุคของ ลอยด์ (W.F. Loyd) ในปี 2448-2468 แน่นอนว่าสยามรับเอาแนวความคิดเรื่องรับเป็นเจ้าของป่าไม้มาตลอด ช่วงระยะเวลาที่สามทศวรรษ นำมาซึ่งนโยบายป่าไม้เพื่อผลประโยชน์ทั้งใช้บริโภคภายในประเทศ การส่งออก รวมถึงเป้าหมายที่สำคัญคือนโยบายการรักษาป่าต้นน้ำ (Dusit, 1962, p. 5-9)

สเลตกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าโดยปกติแล้วป่าไม้ควรจะเป็นของรัฐ โดยมองว่า สยามมีความผิดปกติที่ป่าไม้เป็นของเจ้าเมืองซึ่งต่างจากพม่าและอินเดียที่เป็นของรัฐบาล ทำให้หลังจากเขาเข้ามาทำงานในสยามจึงเสนอหลักการเป็นเจ้าของป่าไม้โดยรัฐ นำมาซึ่งการออกกฎระเบียบต่างๆและนำไปสู่การเกิดขึ้นของ กรมป่าไม้ ในปี 2439 (เทียม, 2514, น. 166-70) นโยบายป่าไม้ของประเทศไทยหลังจากการเข้ามาของข้าราชการทั้งสามแม้ว่าจะมีความสำคัญในด้านการเปลี่ยนฐานคิดเรื่องการเป็นเจ้าของป่าไม้ ที่เปลี่ยนจากเจ้าเมืองมาเป็นของรัฐ แต่การดำเนินงานส่วนมากก็เป็นนโยบายของกรมป่าไม้เป็นส่วนมากรัฐบาลกลางยังไม่มีบทบาทเท่าที่ควรในเรื่องนี้ (อาษา, 2512, น. 206) จนมาถึงยุคของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายป่าไม้อย่างสำคัญยิ่งโดยมีความตอนหนึ่งว่า (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 (ระยะที่ 1 พ.ศ. 2504-2506 บทที่ 4 แนวทางพัฒนาการเศรษฐกิจด้านต่างๆ (4) การป่าไม้และการจัดสรรที่ดิน)

“...สงวนป่าไม้ไว้เป็นสมบัติของชาติเป็นเนื้อที่ 156 ล้านไร่ หรือประมาณ 250,000 ตารางกิโลเมตร ต่อไปเมื่อมีผลเมืองเพิ่มขึ้นก็อาจลดลงได้เหลือ 125 ล้านไร่ หรือประมาณ 200,000 ตารางกิโลเมตร...”

จากข้อความข้างต้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ นำแนวคิดที่ได้จากตะวันตกเข้ามาใส่ไว้เพื่อเป็นการประกาศเป็นนัยว่า “รัฐเป็นเจ้าของป่าไม้” พร้อมกันนั้นสิ่งที่เป็นปฐมบทของปัญหาได้แสดงให้เห็นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับนี้ซึ่งจะว่าไปผลกระทบที่เกิดขึ้นหาได้กระทบชาวเขาเท่านั้นหากแต่กระทบต่อทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ตั้งรกรากอยู่ตามบริเวณพื้นที่ป่าเขาก่อนการมาของกฎหมายต่างๆ กล่าวอีกทางหนึ่ง พวกเขาอาศัยอยู่มาก่อนการเกิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่เสียอีกแต่เขาเหล่านั้นกลับได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ช่วงที่ 2 กำเนิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่1 ได้ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่เข้าไปเปลี่ยนวิธีการผลิตของชาวบ้านจากเดิมแบบผลิตเพื่อเลี้ยงชีพมาเป็นผลิตเพื่อการพาณิชย์ ส่วนประเด็นของการจำแนกที่ดินนำมาซึ่งปัญหาที่กระทบกับชาวบ้านโดยตรง ชาวบ้านจำต้องอพยพมายังพื้นที่ใหม่ รัฐกับประชาชนเกิดความขัดแย้งกันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเขาได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การปลูกพืชเศรษฐกิจนำมาซึ่งการเปลี่ยนวิธีการผลิตจากผลิตเพื่อบริโภคมาสู่การผลิตเพื่อการพาณิชย์ ทำให้ในท้ายที่สุดด้วยการวางนโยบายที่ผิดพลาดทำให้ชาวบ้านต่างพยายามแสวงหาพื้นที่ในการเพาะปลูกเพิ่มเติมโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ติดกับพื้นที่ป่าไม้ถูกถางเพื่อนำมาใช้ในการทำการเกษตร แต่กลับกลายเป็นว่าความผิดทั้งหมดตกอยู่กับชาวบ้าน รัฐบาลหาได้รับผิดชอบไม่และเหตุการณ์นี้ก็เกิดขึ้นซ้ำอีกครั้งในแผนแม่บทป่าไม้และรัฐก็ยังคงกล่าวหาชาวบ้านอีกเช่นเดิม (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2537, น. 50) ประเด็นต่อมาเรื่องการการจำแนกที่ดินเป็นการสำรวจที่ดินทั้งหมดว่าพื้นที่ใดที่เป็นป่าไม้ต้องสงวนและพื้นที่ใดที่ไม่ใช่ แน่นอนว่าหากมีชาวบ้านอยู่ในพื้นที่ที่รัฐมองว่าเป็นพื้นที่ป่าที่ต้องสงวนสิ่งที่ตามมาคือการอพยพพวกเขาออกจากพื้นที่นั้นและหาพื้นที่ให้พวกเขาใหม่โดยมีพื้นที่กันไว้ประมาณ 30 ล้านไร่เพื่อรองรับการโยกย้ายควบคู่กับการออกกฎหมายดำเนินคดีกับผู้บุกรุกในเวลาเดียวกัน (อาษา, 2512, น. 210-12)

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่าจากประเด็นข้างต้นนำมาซึ่งปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวกับชาวเขาโดยตรงคือ เมื่อรัฐไทยมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตจากเดิมทำการเกษตรเพื่อยังชีพมาเป็นเกษตรเพื่อการพาณิชย์ทำให้ประชาชนภาคเกษตรถูกรอบงำโดยวาทกรรมนี้และพฤติกรรมการผลิตก็เปลี่ยนไป ซึ่งไม่เพียงแต่ชาวเขาเท่านั้นแต่หมายรวมถึงเกษตรกรทั้งพื้นราบและบนพื้นที่สูง ข้อมูลจากสถิติการเกษตรประเทศไทย พบว่า ในปี 2506 ประเทศไทยมีเนื้อที่ทำการเกษตรอยู่เพียง 69.9 ล้านไร่ แต่เมื่อปี 2531 พื้นที่การเกษตรเพิ่มเป็นเท่าตัวเป็น 147.8 ล้านไร่ ทำให้พื้นที่ป่าลดลงจาก 169.9 ล้านไร่เป็น 89.9 ล้านไร่และการถือครองที่ดินของครัวเรือนเพิ่มจาก 21.7 ไร่เป็น 26.14 ไร่ต่อครัวเรือนในช่วงเดียวกัน (นิรมล, 2551, น. 144) กล่าวได้หรือไม่ว่านั่นคือผลของความผิดพลาดของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ

การส่งเสริมการผลิตเพื่อการพาณิชย์ของรัฐเองก่อให้เกิดปัญหาบุกรุกทรัพยากรป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร รัฐไทยผิดพลาดเป็นอย่างมากในการหาวิธีป้องกัน

โดยรัฐอาศัยวิธีเดียวเป็นเครื่องมือคือ การใช้กฎหมายขึ้นเด็ดขาดปราบปรามผู้บุกรุก ประเด็นของการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้จึงเป็นประเด็นระดับแรกที่รัฐให้ความสำคัญในการศึกษา “การทำลายป่าและต้นน้ำลำธาร” เป็นข้ออ้างที่สำคัญที่รัฐใช้ในการอธิบายการบุกรุกป่า ของชาวเขาหรือชาวบ้านทั่วไปและเป็นวาทกรรมที่งานเขียนในยุคนั้นใช้เป็นอย่างมาก ดังนั้นในแง่ของการศึกษาเกี่ยวกับชาวเขาในระยะแรก ประเด็นการทำลายป่าเป็นสิ่งที่ ศึกษากันอยู่มาก定会เห็นจากวาทกรรม การทำลายแหล่งต้นน้ำลำธาร การทำไร่เลื่อนลอย การเผาป่า เป็นต้น

ยุคนี้กล่าวได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากโดยเฉพาะประเด็นของชาวเขา จากการ หยั่งรากลึกของแนวคิดด้านกิจการป่าไม้ที่ได้จากตะวันตกมาซึ่งการผูกขาดความเป็น เจ้าของป่าไม้วัดกับรัฐแต่เพียงผู้เดียว นโยบายถูกนำเข้าสู่เวทีระดับชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 ที่ได้เป็นจุดเริ่มของปัญหาความขัดแย้งโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในสองประเด็นหลักกล่าวคือ การปลูกพืชเศรษฐกิจและการจำแนกที่ดิน นอกจากนี้ สองประเด็นข้างต้นแล้วปัญหาที่สำคัญที่รัฐบาลในเวลานั้นให้ความสำคัญไม่แพ้กันคือเรื่อง ความมั่นคงของชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภัยคอมมิวนิสต์

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงจึงเป็นที่มาของการต่อสู้ผ่านอุดมการณ์ทาง การเมืองของ 2 ค่ายที่สำคัญคือ ค่ายเสรีประชาธิปไตยและค่ายสังคมนิยม พลังการต่อสู้ ครั้งนี้ได้แพร่กระจายมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางฝั่งอินโดจีน ประเทศไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่กษัตริย์ยังมีบทบาทมากในสังคมมีความเกรงกลัว ต่ออิทธิพลของลัทธิสังคมนิยมเป็นอย่างมากสังคมนิยมถือว่าเป็นภัยคุกคามอย่างใหญ่หลวง ต่อสถาบันฯ เพราะหากพลังสังคมนิยมเอาชนะได้ก็หมายความว่าเขาคงสิ้นสุดการครอง อำนาจรัฐหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งมันนำมาซึ่งการล่มสลายของสถาบันกษัตริย์อย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่สถาบันกษัตริย์ไทยจะจับมือกับค่ายเสรีประชาธิปไตยที่นำโดย สหรัฐอเมริกาเพราะอย่างน้อยก็ทำให้เขาสามารถดำรงความเป็นสถาบันอยู่ได้ในท้ายที่สุด

ชาวเขาถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงซึ่งรัฐมองว่าพวกเขาขาดความรู้ความเข้าใจ จึงทำให้หลงเชื่อเหล่าบรรดาผู้ก่อความไม่สงบโดนชักจูงได้ง่าย รวมถึงอาจจะเป็นความขัดแย้ง กับเจ้าหน้าที่รัฐไทยอยู่แล้วจึงทำให้พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการซึ่งภาพของชาวเขา ในช่วงปี 2511-2514 5ถูกมองในแง่ลบเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพของพวกเขา ถูกนำเสนอผ่านงานเขียนต่างๆดังนี้

กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ได้ออกหนังสือ การก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ในประเทศไทยระหว่างปี 2511-2514 โดยนำเสนอความรุนแรงที่เกิดขึ้นจาก ชาวเขา (เผ่าแม้ว) ที่ก่อการปลุกระดมชวนเชื่อทางความคิด การปล้นฆ่า และการโจมตี

เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เลย พิชณุโลก น่าน เพชรบูรณ์ ตาก เป็นต้น (สโมสรมินิสิตฯ ฆรรณศึษาและวึยัชาวเขา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517, น. 66-69) เป็นลึ่ที่สละท้อนให้เห่นเป็นอย่่างดีถึงประเด้นด้านชาวเขาที่รัฐให้วามสำคัญ

การเข้าถึงชาวเขาจึงเป็นลึ่ที่รัฐไทยพยายามทำให้วากที่สุดเพื่อกันพวกเขาออกมาจากภัยคอมมิวนิสต์โดยรัฐได้ใช้เครื่งมือหลายด้านในการช่วยให้ประสพผลตามเป้าหมายที่วางไว้เห่งหนึ่งในนั้นก็คือ ตำรวจตระเวนชายแดนหรือ ดชด. ซึ่งมิหน้าที่ดูแลความมั่นคงในพื้นที่ห่างไกลซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2501 โดยครอบคลุมประเด้นการสร้างโรงเรียนสอนชาวเขา การพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรการก่อสร้าง การผลิตหรือแม้แต่การสาธารณสุข (ขจัตถัย, 2533, น. 175-81) การทำงานรอบด้านลักษณะนี้ทำให้ถูกขนานนามโดยกองทัพบสหรัฐอเมริกากว่เป็น “general information man” (Big Picture, ข้อมูลออนไลน์, สืบค้น 7 กันยายน 2558)

นอกจากชาวเขาถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทำลายป่าไม้และแหล่งต้นน้ำลำธาร พวกเขา ยังถูกมองว่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอีกอย่่างหนึ่งก็คือ เรื่องยาเสพติด การปลูกฝิ่นกับชาวเขาถูกมองเป็นของคู่กันและจวบจนปัจจุบันก็ยังพบปัญหาอยู่ ดังนั้นรัฐไทยจึงพยายามหาเครื่งมือต่างๆเพื่่อที่จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยเร่งด่วน

สหประชาชาติกับทางการของไทยได้ทำการสำรวจข้อมูลการผลิตฝิ่นของชาวเขาเมื่อประมาณปี 2508-2509 นำมาซึ่งการหาแนวทางแก้ไขโดยการส่งเสริมการปลูกพืชชนิดอื่นพร้อกันนั้นก็เช่นนโยบายที่เข้มข้นกับชาวเขาที่บุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้เลือนลอยและปลูกพืชเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2502 รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการทางกฎหมายโดยไม่ต้องดำเนินการตามระเบียบของวิธีการทางกฎหมาย

ในเรื่องของการปลูกฝิ่นจำต้องอาศัยพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 ฟุตจะมีชาวเขาอยู่ 5 เผ่า ซึ่งเผ่าที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงคือแม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ ดังนั้นเผ่าเหล่านี้ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ทำให้เหมาะแก่การปลูกฝิ่นเป็นอย่างมากและพวกเขาก็มีความชำนาญอย่างมากเช่นกันในการเพาะปลูกฝิ่น(คณะสำรวจสหประชาชาติ, 2511, น. 50) แต่ก็เชื่อว่าเผ่าอื่นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกฝิ่นแต่อย่างใด ทุกเผ่าก็มีส่วนร่วมในการปลูกทั้งนั้นแต่ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไม่เอื้ออำนวยนักจึงทำให้ผลผลิตมีน้อยเมื่อเป็นเช่นนั้นการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงและยาเสพติดหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะสัมพันธ์กับพื้นที่ทางตอนบนของประเทศ ดังนั้นหน่วยงานดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขากล่าวได้ว่าสัมพันธ์โดยตรงต่อพื้นที่เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น โครงการโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม ตำรวจภูธรชายแดน โครงการอาสาสมัครชาวเขาของตำรวจชายแดน ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือชาวเขา 113 กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

ตำรวจภูธรชายแดน จากประเด็นต่อภัยมั่นคงของชาติทำให้ตำรวจชายแดนจำต้องหันมาสู่การเข้าถึงชาวเขาให้มากขึ้นเนื่องจากก่อนหน้านี้พวกเขาได้ลงพื้นที่ทำงานตามชายแดนแล้วพบปัญหาว่า หน่วยงานราชการอื่นไม่สามารถเข้าถึงพวกเขาได้ทั้งในเรื่องของการคมนาคม ภาษา ดังนั้นตำรวจชายแดนจึงหันมาทำงานในพื้นที่ของชุมชนชาวเขา โดยได้สร้างเครื่องมือต่างๆเพื่อเป็นสะพานสานความร่วมมือระหว่างพวกเขากับชาวบ้าน โดยเริ่มจากการลงมือสร้างเครื่องมือโดยใช้การศึกษาเป็นสะพาน

นอกจากนั้นกองทัพบกได้จัดกองกำลังอาสาภายใต้ชื่อ โครงการอาสาสมัครชาวเขาของตำรวจชายแดน โดยใช้ ชาวเขาผู้รักดีปราบชาวเขาผู้ก่อการร้าย โดยในช่วงปี 2510 ได้ปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในแขวงไซบุรีทำให้ผู้ก่อการร้ายบางส่วนเล็ดลอดเข้ามาในประเทศไทยและได้สมทบกับชาวเขาบางเผ่าก่อการร้ายในพื้นที่ภาคเหนือ ความร่วมมือระหว่างตำรวจชายแดนกับชาวเขานี้ขยายวงกว้างเป็นอย่างมากในแถบภาคเหนือโครงการดังกล่าวเริ่มต้นฝึกอาวุธและยุทธวิธีกองโจรโดยมีตำรวจชายแดนเป็นพี่เลี้ยงโดยเริ่มต้นที่เผ่าเย้า ในอำเภอปาง ได้ขยายมาสู่ เผ่าม้ง ในอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ขณะเดียวกันตำรวจพลร่มและตำรวจชายแดนก็เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ชาวเขาแถบอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ซึ่งผลที่ออกมาอยู่ในเกณฑ์ดี (น. 115-17) รวมถึงศูนย์อำนวยการและประสานงานกองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานช่วยเหลือชาวเขา113 ขึ้นเพื่อสร้างความจงรักภักดีต่อประเทศไทย ปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย สร้างความเป็นพลเมืองให้กับพวกเขาและที่สำคัญต้องอยู่ภายใต้ระเบียบของรัฐไทย ซึ่งพื้นที่ศูนย์กระจายไปยังพื้นที่ต่างๆของประเทศในแถบภาคเหนือเมื่อประมาณปี 2510-2511 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สโมสรนิสิตฯ ชมรมศึกษาและวิจัยชาวเขา, 2512, น. 298-308)

ต่อมาในสมัยรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในแถลงการณ์ที่กล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรในปี2526 เกี่ยวกับนโยบายการอนุรักษ์ป่า เน้นไปที่การปราบปรามอย่างเต็มที่ต่อผู้บุกรุก (แนวนโยบายการบริหารงานของกรมป่าไม้ ข้อมูลจากกรมป่าไม้ แฟ้มที่1) โดยมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภายใต้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือ กอ.รมน. โดยทำงานประสานกับป่าไม้จังหวัดช่วยในการเป็นผู้ปฏิบัติการเข้าจับกุมผู้กระทำความผิด รวมทั้งส่งเสริมอุตสาหกรรมป่าไม้ การแปรรูปไม้ที่มีประสิทธิภาพ

จากนโยบายที่เข้มข้นในสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นำมาสู่เหตุการณ์การต่อสู้ของภาคประชาชนที่สำคัญในการต่อต้าน โครงการจัดที่ทำกินในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม หรือ คจก. ซึ่งเป็นโครงการที่พยายามจัดการกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าของประชาชน โดยครอบคลุมกว่า 250,000 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ

ขยายสู่ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ รวมทั้งสิ้นครอบคลุม 1 ล้านครัวเรือน ซึ่งจากการขยายพื้นที่ไปสู่บริเวณอื่นๆ ทำให้ในที่สุดแล้ว คจก. สร้างผลกระทบต่อประชาชนพื้นราบและที่สำคัญต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงนั่นก็คือชาวเขาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Pye, 2005, p. 113-18)

ช่วงที่ 3 การเปลี่ยนแปลงนโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หลังการเสียชีวิตของ สืบ นาคะเสถียร

ชื่อของ สืบ นาคะเสถียร เป็นที่ปรากฏแก่ผู้คนทั่วไปในวงกว้างหลังการเสียชีวิตของเขาในเดือนกันยายนปี 2533 ด้วยอุดมการณ์ที่มีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมและหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะรักษาลมหายใจของสัตว์ป่าและผืนป่าห้วยขาแข้งที่เขารักยิ่งไว้กลับเป็นสิ่งที่ทาลายตัวเขาเองในที่สุด เจตนารมณ์อันแน่วแน่ของเขาภายหลังการเขามารับตำแหน่งหัวหน้าเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นที่ติดตรึงใจของคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน

“ผมมารับงานที่นี่ โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน” คำกล่าวของสืบต่อหน้าเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าห้วยขาแข้งในวันทำงานวันแรก ไม่มีใครคาดคิดว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นจริงในอนาคต พื้นที่ป่ากว่า 2 ล้านไร่เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าเจ้าหน้าที่เพียงหยิบมือเดียวสามารถดูแลได้ทั่วถึงและนำมาซึ่งการไม่สามารถปกป้องการบุกรุกทั้งตัดไม้ทำลายป่าและการล่าสัตว์ของผู้ไม่หวังดีได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสืบ นาคะเสถียร พยายามปกป้องป่าห้วยขาแข้งอย่างไรก็ไม่อาจหยุดยั้งการบุกรุกของกลุ่มนายทุนที่แสวงหาผลประโยชน์ได้ ภายใต้ความเข้าใจของสืบ เขาค้นพบว่า ปัญหาความยากจนของชาวบ้านที่อยู่บริเวณป่าหรือแนวกันชนนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา นายทุนยืมมือชาวบ้านเหล่านี้เข้ามาตัดไม้และล่าสัตว์ในเขตป่าสงวน ซึ่งสืบเองก็พยายามออกแบบวิธีการแก้ปัญหาด้วยการอพยพชาวบ้านออกมาจากป่าแนวกันชนและพัฒนาแนวกันชนให้เป็นชุมชนที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปหาประโยชน์ได้ (มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, 2545, น. 6-7) จากการค้นพบของสืบทำให้เรามองเห็นมุมมองของเขาซึ่งสรุปได้ว่าประเด็นของการทำลายป่าของชาวบ้านคือความยากจน ส่งผลให้พวกเขาไม่มีทางเลือกมากนักและหันไปทำงานให้กับนายทุนในที่สุด

แนวความคิดของสืบแม้ว่าจะถูกต้องแต่อย่างไรก็ตามยังขาดน้ำหนักของการอธิบายสาเหตุแห่งความยากจน อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขายอมที่จะทำงานนายทุน อะไรคือสิ่งที่ทำให้พวกเขาอมที่จะตัดไม้ทำลายป่าซึ่งเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของคนในชาติกล่าวคือ ปัญหาจากนโยบายรัฐซึ่งในตอนนี้ได้อธิบายไปแล้ว (หัวข้อ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ) แต่อย่างไร

ก็คือสิ่งที่ต้องยอมรับก็คือการทรงอำนาจของสืบหลังความตาย กระแสความคิดของเขาถูกส่งผ่านไปยังผู้คนในสังคมอย่างมากในช่วงที่เขาดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเมื่อปี 2532 ดังนั้นการศึกษากระแสความคิดของสืบจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์การทำงานของหน่วยงานอนุรักษ์หลังการตายของเขาโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของมูลนิธีสืบนาเคเสียร์ซึ่งจะกล่าวภายหลัง

กระแสความคิดของสืบ นาเคเสียร์ถูกรวมไว้ในหนังสือที่ชื่อว่า มูลนิธีสืบนาเคเสียร์ จัดพิมพ์โดยมูลนิธีสืบนาเคเสียร์ โดยหนังสือเล่มนี้รวบรวมข้อความที่สำคัญหรือแนวความคิดของสืบในการอนุรักษ์ในป่าสนใจมาก โดยในช่วงก่อนที่สืบจะเสียชีวิตในเดือนกันยายนปี 2533 เขาได้ให้สัมภาษณ์ข้อความที่สำคัญไว้มากโดยเราสามารถหยิบยกมาวิเคราะห์ได้ดังนี้ (น. 53-57)

การอนุรักษ์ป่าในสำนึกของสืบนั้นมองว่าป่าไม้ในประเทศไทยเหลือน้อยเต็มที โดยเขาเองไม่มีใครที่จะเห็นด้วยกับแนวคิดของการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากร ข้อความจาก นิตยสารสารคดีในปี 2533 เขาเองมองว่าทรัพยากรที่มีอยู่ควรที่จะรักษาไว้มากกว่านำมาใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ การอนุรักษ์ของเขายู่ในสำนึกของการเก็บป่าเอาไว้เพื่ออำนวยประโยชน์ด้านสภาวะแวดล้อมต่างๆ โดยการเก็บป่าไว้เฉยๆ ไม่ได้เป็นสิ่งที่เสียเปล่า เพราะป่าสามารถให้อาหาร น้ำ อากาศ ดังนั้นไม่จำเป็นแต่อย่างใดที่จะต้องทำการอนุรักษ์ในรูปแบบอื่นๆ แนวความคิดของสืบกำลังสะท้อนให้เห็นว่า ประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าอย่างถาวรเป็นส่วนสำคัญ การอนุรักษ์ป่าไว้เพื่อประโยชน์ทางอ้อมต่อดิน น้ำ อากาศ อาหาร เป็นสิ่งที่เขาสนับสนุนและพยายามผลักดัน ข้อความในนิตยสารอิมเมจซึ่งตีพิมพ์ในปี 2533 สะท้อนให้เห็นถึงการไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับแนวการดำเนินงานของรัฐ เรื่องการให้สัมปทานป่าไม้แก่เอกชน และในความคิดของเขาการดูแลเรื่องเอกสารสิทธิ์เป็นสิ่งสำคัญ การหยุดยั้งการเปลี่ยนมือของกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนควรตระหนักถึง

ส่วนในประเด็นของการอนุรักษ์สัตว์ป่า หากเราได้ติดตามการทำงานของสืบก่อนเสียชีวิต สืบเองเป็นคนที่ให้ความสำคัญมากกับเรื่องการรักษาหรืออนุรักษ์สัตว์ป่าและการพยายามเพิ่มจำนวนประชากรสัตว์ป่า ในนิตยสารอิมเมจ ฉบับเดือน มีนาคมปี 2533 เขาได้กล่าวถึงประเด็นการที่กฎหมายอนุญาตให้บุคคลมีสัตว์ป่าไว้ในครอบครองได้โดยเรียกร้องให้มีการแก้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์ทุกตัว รวมทั้งการสร้างแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่าที่หายากเพื่อที่จะเพิ่มจำนวนประชากรของสัตว์ให้มากขึ้น

ส่วนในด้านผลงานวิชาการของสืบเราสังเกตได้ว่าผลงานของเขาเป็นผลงานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าทั้งสิ้น (วันชัย, 2534, น. 14-15) ดังนั้นสิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ตอกย้ำ

อีกว่านอกจากเรื่องป่าไม้ที่เขาต้องการจะรักษามันไว้ในรูปของการให้ประโยชน์ทางอ้อม อีกสิ่งหนึ่งการคำนึงถึงชีวิตของสัตว์ป่าก็เปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของสืบเช่นกันอย่างไร ก็ตามการแกะรอยทางความคิดของสืบเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนก็สามารถเห็นได้จาก ข้อความที่เขากล่าวโดยจากการสำรวจสามารถวิเคราะห์ได้ว่า แนวความคิดของสืบที่เกี่ยวกับ คนนั้นเป็นผลมาจากการที่เขามองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

“ปัญหาสำคัญของห้วยขาแข้งเกิดจากความยากจน ที่ดำรงอยู่โดยรอบ ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งนี้ [ห้วยขาแข้ง: ผู้เขียน] ทำให้กลุ่ม ผลประโยชน์และผู้มีอิทธิพลสามารถมีมือชาวบ้านในเขตป่าสงวน เข้ามาตัดไม้ลักลอบล่าสัตว์ป่าในเขตป่าอนุรักษ์ได้อย่างต่อเนื่อง หนทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้คือการสร้างแนวป่ากันชนขึ้นมา จากนั้นก็อพยพราษฎรออกจากแนวกันชนและพัฒนาแนวกันชน ให้เป็นชุมชนที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปหาประโยชน์ได้” (น. 6)

จากข้อความหากเราวิเคราะห์แล้วจะพบว่า สืบพยายามเสนอการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้โดยการจัดการชุมชนต่างๆ ที่อยู่ขอบป่าโดยประกาศให้พื้นที่ป่าที่ติดกับป่า ห้วยขาแข้งเป็นป่ากันชนและหากประกาศพื้นที่ใดเป็นป่ากันชนแล้วหากมีราษฎรอาศัยอยู่ ก็ต้องอพยพพวกเขาออกมาจากแหล่งดังกล่าวเราสามารถแบ่งการจัดการออกเป็นสามชั้น โดยชั้นในสุดเปรียบเสมือนไข่แดงที่สงวนไว้ ส่วนถัดมาก็เปรียบเสมือนไข่ขาวที่ค่อยห่อหุ้ม ปกป้องไข่แดง ส่วนสุดท้ายคือ ชุมชนแต่อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องน่าพิจารณาว่าหากกระทำ ตามความคิดของสืบสิ่งที่ตามมาคือการหนีพ้นการที่ต้องอพยพผู้ที่อยู่ในบริเวณป่ากันชน ออกมาอยู่ในแหล่งใหม่ ซึ่งแน่นอนว่าหากกระทำได้โดยสงบเรียบร้อยก็คงไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แต่หากมีความไม่ลงรอยกันเกิดขึ้น ฝ่ายชาวบ้านไม่พอใจก็จะนำมาซึ่งปัญหาการเผชิญหน้า กันในที่สุด อย่างไรก็ตามความคิดของสืบแม้จะสร้างความหวาดกลัวให้แก่ชาวบ้านโดยเฉพาะ กระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ตามบริเวณใกล้เคียงผืนป่าห้วยขาแข้งแต่ความคิดดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นไป ดังนั้น ศศิน เฉลิมลาภ ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า (เพ็ญพรรณ, 2552, น. 39)

“หลังจากคุณสืบเสียชีวิต ก็เกิดกระแสว่าชุมชนที่อยู่ในป่าทั้งหมด เป็นปัญหา จะต้องอพยพออกมาโดยฐานคิดพ้อออกมาก็จัดที่ทำกินให้ แต่ลืมนึกถึงเรื่องที่เขาเป็นกะเหรี่ยง ไม่สามารถลงมาทำไร่แบบปกติได้ เพราะพื้นฐานความรู้เขามีไม่พอและวิถีชีวิตก็เป็นลักษณะเฉพาะ การอพยพ เขาออกมาก็คือการทำลายชีวิตซึ่งคนกะเหรี่ยงที่เดียวและยังเป็นปัญหา ทางสิทธิมนุษยชนอีกด้วย”

คำสัมภาษณ์ของ ศศิน เฉลิมลาภ เจ้าของวลี “ผมทำงานให้พี่สืบ” สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้หากดำเนินโครงการของมูลนิธิสืบนาคะเสถียรตามตามแผนารมของ สืบ นาคะเสถียร การกล่าวของศศินแสดงให้เห็นจุดสำคัญที่สืบเองก็อาจมองข้ามไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของชาวเขา ที่พวกเขาเองมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชาติพันธุ์พื้นราบทั่วไป ซึ่งจุดนี้เองหลังจากการเกิดขึ้นของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร การทำงานของมูลนิธิจึงต้องเริ่มเรียนรู้ใหม่ทั้งหมดโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงดัง ศศิน กล่าวไว้ว่า

“เราเข้ามาแรกๆ คนทำงานก็แทบไม่รู้เรื่องพวกนี้เลย เราไม่รู้ว่าทำไมเขาถางที่มากขึ้น ก็นึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาเพราะประชากรเพิ่มขึ้นก็ต้องใช้ที่เพิ่มขึ้น แทบจะไม่ได้ช่วยซ้ำว่าในป่าตะวันตกมีกะเหรี่ยงเยอะที่สุด มูลนิธิสืบาเดินเข้ามาก็ไม่ได้คิดว่าจะต้องมาทำงานกับกลุ่มชาติพันธุ์เยอะขนาดนี้ ก็นึกว่าเป็นเพียงชาวบ้านธรรมดาไม่รู้ว่าเขายังมีวิถีวัฒนธรรม คิดว่าเป็นชนชาติอะไรก็ไม่เป็นไรเพราะทุกคนเป็นคนไทย”

ด้วยการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานจริงของมูลนิธิสืบฯ ทำให้เขานำสิ่งที่ประสบมาเป็นประสบการณ์และเรียนรู้จากอดีต จนในที่สุดแล้วนำมาซึ่งโครงการที่หลายท่านรู้จักกันก็คือ โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม หรือ Joint Management of Protected Areas หรือเรียกตามความนิยมคือ “จอมป่า” ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ผืนป่าตะวันตกและในจังหวัดอุทัยธานีก็เป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายดำเนินการในพื้นที่อำเภอลานสักและอำเภอบ้านไร่ เพื่อแก้ปัญหาหรือพยายามป้องกันปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าของชาวบ้านอย่างมีส่วนร่วม

กรณีศึกษา การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดอุทัยธานี

หลังจากนั้นได้ก่อกำเนิดมูลนิธิสืบนาคะเสถียรขึ้น จากการสัมภาษณ์ ภาณุเดช เกิดมะลิผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการภาคสนามมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ได้อธิบายว่า การทำงานของมูลนิธิสืบนาคะเสถียรแบ่งเป็น 2 ช่วงด้วยกันโดย ช่วงแรก หลังการเสียชีวิตของสืบนาคะเสถียร ในปี 2533 บทบาทของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร มีได้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง หน้าที่หลักคือการสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้นหรือเพียงแค่ตัวช่วยของเจ้าหน้าที่รัฐ การทำงานจึงเป็นไปในลักษณะเดียวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ (ภาณุเดช, สัมภาษณ์, 2554)

จากคำสัมภาษณ์ของ ภาณุเดช เกิดมะลิ สอดคล้องกับการกล่าวของ ศศิน เฉลิมลาภ ที่กล่าวว่าการทำงานของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ในช่วงแรกไม่ได้มีส่วนร่วมแต่อย่างใดกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของชาวเขา โดยในเบื้องต้นการทำงานของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ทำงานกันอย่างใกล้ชิดกับกรมอุทยานฯ เป็นอย่างมาก ดังนั้นการดำเนินงานต่างๆ จึงต้องไปในแนวทางเดียวหรืออยู่ในกรอบของกฎหมายเป็นหลัก มีขั้นตอนมากเพราะเป็นระบบราชการ

“....เราทำงานตรงไปตรงมาเพราะใน MOU ก็บอกว่ามูลนิธิสืบนาคะเสถียรต้องทำตามกฎหมายเพราะความยั่งยืนคือการใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการแก้ปัญหา ในโมเดลของมูลนิธิสืบนาคะเสถียรจึงยึดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติและพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า....” (เพ็ญพรรณ, 2552, น. 45)

ต่อมาช่วงที่สอง ประมาณปี 2546 มูลนิธิสืบนาคะเสถียร ได้ปรับบทบาทตัวเองเพราะเห็นว่าแนวทางที่ผ่านมาไม่ได้แก้ปัญหาอย่างยั่งยืน การได้สัมผัสกับชาวบ้านบ่อยครั้งทำให้รู้ปัญหาที่แท้จริงว่าน่าจะเกิดจากความไม่เข้าใจกันมากกว่า แนวทางหลังจากนั้นเป็นต้นมามูลนิธิสืบนาคะเสถียร จึงหันมาสนใจที่จะอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาจึงเป็นที่มาของการมุ่งแก้ปัญหาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยเฉพาะตัวชุมชนเอง (ภาณุเดช, สัมภาษณ์, 2554) ในส่วนของการทำงานช่วงที่สองนี้เองมูลนิธิสืบนาคะเสถียรมีการร่วมมือกันขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อที่จะหาแนวทางจัดการปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมด และก่อเกิดองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศขึ้นนั่นก็คือ “โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลเดนมาร์กผ่านโครงการความร่วมมือด้านการพัฒนาแห่งประเทศไทย (DANIDA) โดยโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม (Joint Management of Protected Areas) หรือเรียกตามความนิยมคือ “จอมป่า”

ในส่วนของหลักการสำคัญที่เป็นแนวทางการดำเนินโครงการจอมป่า เพ็ญพรรณ อินทพันธ์ (2552, น. 38-46) ได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญคือการเรียนรู้โดยไร้อคติต่อชุมชน ศึกษา และเรียนรู้ถึงประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติการสร้างความไว้วางใจ กับชาวบ้านทำให้การทำงานง่ายขึ้นและสามารถที่จะหาทางออกร่วมกันได้กับชุมชน หลังจากนั้น จึงเริ่มจัดการโดยการสำรวจเส้นแนวเขตวางแผนบริหารจัดการพื้นที่และนำข้อมูลที่ได้จัดทำ ข้อมูลพื้นฐานมาแล้วก็มาถึงขั้นตอนการจัดการพื้นที่ว่ามีส่วนใดทำอะไร ได้ไม่ได้อย่างไร โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังความเห็นจากชาวบ้านละกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ ใน ประเด็นด้านวัฒนธรรม การหนุนเสริมวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับผืนป่าคือการส่งเสริมการอนุรักษ์ ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน หลักการสุดท้ายคือการทำงานภายใต้กฎหมายสู่ความยั่งยืน โดยการทำงานได้คำนึงถึงกฎหมายต่าง ๆ ด้วยเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเพราะในสังคมนั้นอยู่ ภายใต้กฎหมายร่วมกันแห่งสังคมรัฐ ดังนั้นการทำงานต้องคำนึงถึงหลักนี้เป็นสำคัญเนื่องจาก จังหวัดอุทัยธานีเป็นพื้นที่ตั้งของป่าห้วยขาแข้งโครงการจอมป่าจึงเกิดขึ้นในพื้นที่นี้และที่สำคัญ พื้นที่ขอบป่าห้วยขาแข้งมีประชาชนอาศัยอยู่จึงทำให้การดำเนินโครงการของรัฐต้องเผชิญหน้า กับประชาชนโดยตรง

นอกจากนั้น ด้วยความสมบูรณ์ของผืนป่าป่าห้วยขาแข้งนำมาซึ่งการเสนอให้ผืนป่า ห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลกด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในท้ายที่สุดก็ได้ประกาศให้ห้วยขาแข้ง เป็นมรดกโลกในปี 2534 ซึ่งนั่นก็หมายความว่า ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ห้วยขาแข้งจะ ไม่เป็นพื้นที่ที่ใครสามารถเข้าไปใช้ทำอะไรได้อีกต่อไปหากแต่รัฐจำต้องเพิ่มกำลังเข้าไปยัง พื้นที่เพื่อที่รักษาผืนป่านั้นไว้ ซึ่งแน่นอนว่าชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้งทั้งภายใน เขตกันชนและบริเวณใกล้เคียงต่างได้ผลกระทบของพลังอำนาจดังกล่าว อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากงานของ วราภรณ์ศิริประเสริฐ (2540, น. 42) ได้ทำการสำรวจการใช้ ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวป่ากันชน มีชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณแนวกันชนของเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าห้วยขาแข้งทั้งสิ้น 26 ชุมชนครอบคลุมทั้งสิ้น 3 จังหวัดได้แก่ นครสวรรค์ กาญจนบุรี และอุทัยธานีโดยผู้ได้รับผลกระทบในที่นี้เป็นชาวไทยพื้นราบและยังรวมไปถึงชาวไทยภูเขา หรือกะเหรี่ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกล่าวถึงในจังหวัดอุทัยธานี ชาวเขาในตำบลแก่นมะกรูด ตำบลคอกควาย เขตอำเภอบ้านไร่ ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วราภรณ์ได้ข้อสรุป ที่สำคัญอย่างหนึ่งว่า จากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลกนำมา ซึ่งความหวาดกลัวให้แก่ชาวบ้านเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลัวการถูกอพยพไปในที่ ตั้งใหม่และนำมาซึ่งการต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองเพราะพวกเขาไม่สามารถเข้าไป ใช้ประโยชน์ในป่าที่เขาเคยใช้ได้อีกต่อไปทั้งการเก็บเห็ดโคน หาหน่อไม้ ลำสัตว์เป็นต้น (น. 74-77)

สอดคล้องกับการลงพื้นที่สำรวจชุมชนบ้านเขาเขียว ตำบลระบำ อำเภอลานสัก ผวนกกับการสัมภาษณ์ นายดำรง สีดำ ผู้ใหญ่บ้านบ้านเขาเขียว กล่าวได้ว่า พื้นที่แห่งนี้ อยู่ติดกับพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งมาก โดยชุมชนบ้านเขาเขียวนั้นในส่วนของชาวบ้านเองมีความกระตือรือร้นเป็นอย่างมากสำหรับเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งหากจะกล่าวถึงเหตุหรือปัจจัยนั้นกล่าวได้ว่า การกลัวว่าจะถูกเวนคืนพื้นที่อยู่อาศัยหากกระทำการที่ผิดกฎหมายภาครัฐทำให้ชุมชนเองต้องปฏิบัติตัวให้เป็นที่ไว้วางใจแก่ภาครัฐ การกลัวว่าพื้นที่ป่าของชุมชนนั้นจะถูกผนวกเป็นพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ทำให้เขาไม่สามารถใช้ประโยชน์จากป่าได้ สุดท้ายที่ยังมีได้กล่าวถึงก็คือว่า พื้นที่ชุมชนบ้านเขาเขียวนั้นอยู่บริเวณติดกับขอบป่าของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งและพื้นที่ชุมชนเองก็มีความใกล้ชิดกับที่ทำการใหญ่ของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ทำให้ชุมชนเองได้รับการจับตามองเป็นอย่างมาก (ดำรง, สัมภาษณ์, 2554)

อย่างไรก็ดีหากกล่าวถึงปัญหาของการของการกระทบกระทั่งกันบริเวณชุมชนบ้านเขาเขียวที่ยกมานั้นไม่มีความรุนแรงมากเท่าใดนักจากเหตุที่กล่าวไปและสิ่งสำคัญคือชาวบ้านทั้งหมดมิได้เป็นชาวเขาแต่เป็นคนพื้นราบที่อพยพมาจากแห่งอื่นทั้งจากตัวเมืองอุทัยธานี อำเภอนองฉาง สุพรรณบุรี ชัยนาท ทำให้พวกเขายังไม่กล้าที่จะปฏิบัติตนขัดต่ออำนาจรัฐเพราะอาจทำให้เขาถูกเวนคืนที่ดินได้

แตกต่างกันเป็นอย่างยิ่งกับพื้นที่ในตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ ที่ผู้อยู่อาศัยทั้งหมดคือชาวเขา ความแตกต่างคือเรื่องวัฒนธรรมที่พวกเขามีความแตกต่างจากคนพื้นราบเป็นอย่างมากพื้นที่ชุมชนแก่งมะกรูดไม่ได้ติดกับป่าห้วยขาแข้งโดยตรงมีพื้นที่ป่าสงวนเป็นแนวกัน จึงถือว่าเป็นพื้นที่กันชนป่าห้วยขาแข้งดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่อันตรายอยู่เช่นกันหากปล่อยให้เกิดปัญหาในส่วนนี้

ชาวเขาตำบลแก่งมะกรูด แต่เดิมชาวบ้านทำไร่หมุนเวียนตามวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาโดยตลอด เช่น การปลูกข้าวไร่ ซึ่งการทำการเกษตรของชาวเขาจะไม่ใช้เทคโนโลยีใด ๆ การปลูกพืชจะไม่มีการไถเหมือนดังปัจจุบัน แต่จะใช้การขุดหลุมหยอดเมล็ดพันธุ์ลงไป สลับกับการปลูกพริกกะเหรี่ยงไปพร้อม ๆ กัน เพราะระหว่างรอข้าวเก็บเกี่ยวชาวบ้านก็จะมีรายได้จากพริก (ภาณุเดช, สัมภาษณ์, 2554) การทำไร่เน้นทำแบบหมุนเวียน คือเมื่อมีการทำไร่ไปสักระยะหนึ่ง ก็จะหยุดทำไร่ในพื้นที่ตรงนี้และไปทำในที่ใหม่เพื่อปล่อยให้พื้นดินฟื้นฟูตัวเอง ให้กลับมาสมบูรณ์อีกครั้งจากนั้นชาวบ้านก็จะมาใช้ประโยชน์อีกครั้งเมื่อพื้นดินฟื้นตัวจนถึงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา การเข้ามาของทุนนิยม เกษตรกรรมแบบพืชเชิงเดี่ยวเริ่มเข้ามา ทำให้ชาวบ้านมีการปรับตัวจากปลูกพืชหมุนเวียนเปลี่ยนมาปลูกพืชเชิงเดี่ยวมากขึ้น เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา เช่นเดียวกับชาวไทยพื้นราบ

ทั่ว ๆ ไป ส่งผลให้มีการบุกรุกแผ้วถาง ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไร่หมุนเวียนมาเป็นไร่ประจำบางส่วน และบางส่วนยังคงวิถีไร่หมุนเวียนอยู่เช่นเดิม (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, ออนไลน์, สืบค้น 7 กันยายน 2558)

นอกจากนั้นการใช้เทคโนโลยีต่างๆก็เข้ามาแทนที่ จากเดิมที่เคยทำการเกษตร โดยไม่ได้ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย แทนที่ด้วยเครื่องจักรสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทำให้อาจเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การพังทลายของหน้าดินเนื่องจากการปรับพื้นที่ ด้วยเครื่องจักรสมัยใหม่ เป็นต้น(อลองกรณ์, สัมภาษณ์, 2554) นอกจากการเปลี่ยนจากการผลิตแบบหมุนเวียนตามวิถีวัฒนธรรมมาเป็นการผลิตเพื่อเศรษฐกิจก็ทำให้ความมุ่งหมายการผลิตเปลี่ยนไป มุ่งที่จะสร้างรายได้มากที่สุดแล้ว เรื่องของการเพิ่มขึ้นของประชากรก็เป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งเช่นกัน (บุญชู, สัมภาษณ์, 2554)

การผลิตก็ต้องผลิตให้ได้มากกว่าเดิมเพื่อเพิ่มรายได้มาจุนเจือครอบครัว พื้นที่ชุมชนตำบลแก่นมะกรูดนั้น การจัดสรรที่ทำกินยังยึดเอาแผนที่เดิมที่ทำไว้เมื่อปี 2526 ซึ่งกำหนดให้ครอบครัวละ 25 ไร่ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ประชากรในพื้นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น จากการพูดคุยกับก้านัน เวียจะโพ้ คลองวะ กล่าวสรุปได้ว่า

“เมื่อก่อนครอบครัวก้านันมีประมาณ 8 คน ปัจจุบันเพิ่มเป็น 18 คน เป็นต้น การที่มีพื้นที่เท่าเดิมคนมากขึ้นรายได้ที่จะมาจุนเจือครอบครัว ก็ไม่เพียงพอ” (เวียจะโพ้, สัมภาษณ์, 2554)

อย่างไรก็ตามสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงผลของการวางแผนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผิดพลาดของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 ที่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนพืชเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่เข้าไปเปลี่ยนวิถีการผลิตของชาวบ้านจากเดิมแบบผลิตเพื่อเลี้ยงชีพมาเป็นผลิตเพื่อการพาณิชย์ รัฐกับประชาชนเกิดความขัดแย้งกันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเขาได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากย้อนกลับไ้วิเคราะห์ถึงบริบทข้างต้นเป็นเครื่องยืนยันเป็นอย่างดีว่าการวางแผนนโยบายที่ผิดพลาดเป็นฐานที่สำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ตำบลแก่นมะกรูด

จากการสัมภาษณ์ ภาณุเดช เกิดมะลิ (สัมภาษณ์, 2554) วัฒนธรรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในพื้นที่เป็นอย่างมาก การมองตามหลักของกฎหมายมากกว่าการมองถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น บางทีอาจจะทำให้เข้าใจไม่ตรงกันและเกิดปัญหาในที่สุด ตัวอย่างเช่น การทำไร่หมุนเวียนของชาวเขานั้นก่อให้เกิดปัญหากับเจ้าหน้าที่รัฐพอสมควร กล่าวคือ ชาวเขาทำไร่แล้วก็ทิ้งทิ้งๆทำไร่ไว้ห่างเปล่าหลังจากทำไร่เสร็จ เพื่อที่จะทำ

สภาพของไร่น้ำพันตัวเองแต่ปัญหาที่ตามมาก็คือว่า เมื่อปล่อยให้ไร่ร้างว่างเปล่าแล้ว ดินหญ้า ต้นไม้ก็ขึ้นบริเวณดังกล่าว เจ้าหน้าที่รัฐเมื่อเห็นเป็นเช่นนั้นก็บอกว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ทำให้ชาวบ้านเกิดความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่

อีกเรื่องที่น่าสนใจ ชาวกะเหรี่ยงไม่มีการถือครองที่ดินเพราะว่าผิดหลักวัฒนธรรมความเชื่อที่ว่า ที่ดินเป็นของพระแม่ธรณีนถันการที่จะมาตีกรอบว่าใช้ที่ดินเท่าไร มันขัดกับวัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อของชาวปอสมควร และอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ชาวกะเหรี่ยงในชุมชนเขาอยู่กับป่ามาตั้งแต่เก่าก่อนไปไหนมาไหนไม่จำเป็นที่จะต้องขอใคร ไม่มีเขต พรหมแดน แต่วันหนึ่งมีกฎหมายอนุรักษ์เข้ามา สิ่งที่เขาเคยกระทำมาเป็นประจำในชีวิตประจำวันและตามวิถีชีวิตของเขาก็ไม่สามารถทำได้อีกต่อไป ทำให้เขารู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรมกับพวกเขาเท่าไรนัก

จากเหตุที่กล่าวมาก่อให้เกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องด้วยทุนนิยมได้เข้ามาสู่ชุมชนจากเดิมที่การดำเนินชีวิตเป็นแบบอยู่อย่างพอเพียง เกษตรกรก็ทำแบบพอเพียง คือ ทำเพื่อกินใช้ในครัวเรือนก่อนแล้วหากเหลือก็นำไปแลกเปลี่ยนกันหรือขายในท้องตลาด ได้แปรเปลี่ยนเป็นสังคมบริโภคนิยม การมุ่งที่จะหารายได้เพื่อสนองความต้องการมีมากขึ้น ทำอย่างไรจึงจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของเกษียร จันทรใน “การจัดการพื้นที่บ้านแก่งมะกรูด JoMPAS 2 ก้าวที่กล้าที่แก่งมะกรูด ชุมชนริมขอบป่าเขาแข็ง” สัมภาษณ์โดย มูลนิธิสืบนาคะเสถียร เขากล่าวว่า สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือการขายที่ดินทำกินเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตมากขึ้นเพื่อใช้ตอบสนองตนเองและครอบครัว ใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต สิ่งต่างๆเหล่านี้จึงเป็นปัญหาหลักที่สร้างความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านในตำบลแก่งมะกรูด กับ เจ้าหน้าที่อนุรักษ์ แม้ว่าตำบลแก่งมะกรูดจะไม่ได้อยู่ภายในเขตอนุรักษ์แต่เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวน ซึ่งเป็นผืนป่ากันชนป่าห้วยขาแข้ง ดังนั้นหากกระทบกระทั่งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตลอดในพื้นที่นี้

ในแง่ของผลจากโครงการจอมป่าจังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่ 2 พื้นที่ที่ดำเนินโครงการฯ โดยพื้นที่แรกคือที่ ชุมชนบ้านเขาเขียว ตำบลระบำ อำเภอลานสัก โดยชุมชนนี้เป็นชุมชนพื้นราบและประกอบกับที่กล่าวไปแล้วว่าชุมชนนี้เป็นชุมชนที่ผู้คนอพยพมาจากทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดดังนั้นชุมชนเขาเขียวจึงไม่ค่อยมีปัญหาอะไร หลายคนกล่าวว่าหากต่อต้านแล้วจะทำให้พวกเขาเดือดร้อนโดนอพยพไปอยู่ที่ใหม่ได้

จากการสัมภาษณ์ นายเทพชัย เทียนทอง (สัมภาษณ์, 2554) เจ้าหน้าที่ภาคสนาม มูลนิธิสืบนาคะเสถียร อำเภอลานสัก ได้ข้อมูลว่า การดำเนินงานนั้นมีผู้ที่ร่วมทำงานโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกคือ คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีแกนหลักในการทำงาน

คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและส่วนที่สองคือ ตัวแทนจากมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ในการดำเนินการเริ่มด้วยการเดินแนวเขตโดยรอบหมู่บ้านเพื่อกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนของพื้นที่ โดยผลจากการเดินแนวเขตที่เกิดขึ้น ได้มีการจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินชุมชนบ้านเขาเขียว นำมาซึ่งป้าชุมชนของพวกเขา

“จอมป่า” ตำบลแก่นมะกรูดตำบลแก่นมะกรูดประกอบด้วย 4 หมู่บ้านด้วยกัน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านใต้ หมู่ที่ 2 บ้านคลองเสลา หมู่ที่ 3 บ้านใหม่คลองอ้งวะ หมู่ที่ 4 บ้านอิมาดือทรายโดยชาวบ้านส่วนใหญ่เป็น กะเหรี่ยงโพลั่ว หรือ โปว์ อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือการทำเกษตรแบบดั้งเดิมโดยปลูกพืชหมุนเวียนตามที่เคยปฏิบัติกันมาภาคเหนือ เกิดมะลิกล่าวา การเข้ามาทำงานของมูลนิธิสืบนั้นเริ่มเข้ามาในเดือน มิถุนายน 2553 โดยการเข้ามาก็เพื่อการแก้ปัญหาในพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยการประสานงานผ่านทางผู้นำชุมชนเป็นหลัก นั่นก็คือ กำนันเวียจะโพ้ คลองวะ โดยหลักแล้วก็เหมือนกับที่ต่างๆ ทั่วไปหากจะเข้ามาทำงานนั้นก็ต้องผ่านผู้นำก่อน ซึ่งทางตัวกำนันเองก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือดำเนินโครงการฯ(ภาคเหนือ, สัมภาษณ์, 2554)

การทำงานในพื้นที่ชุมชนตำบลแก่นมะกรูดนั้นมีความยากกว่าที่ผ่านมามาก เนื่องจากว่าวัฒนธรรมของชุมชนไม่ใช่แบบธรรมดาทั่วไป ตัวมูลนิธิสืบฯ เองที่เข้ามาทำงานจึงต้องพยายามศึกษาข้อมูลก่อนโดยการมาฝังตัวอยู่ที่ชุมชนเพื่อที่จะเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงและที่สำคัญด้วยการที่ชุมชนเป็นชุมชนปิด ดังนั้นการเข้าไปทำงานต่างๆ ของคนนอกพื้นที่จะต้องสร้างความไว้วางใจให้แก่ชาวบ้านก่อนหลังจากนั้นก็มีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุดเพื่อใช้ในการดำเนินโครงการฯ(บุญชู, สัมภาษณ์, 2554) มีการจัดทำแผนที่เพื่อการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมขึ้นเพื่อรู้ถึงสภาพโดยรวมของชุมชนว่าเป็นเช่นไร จากนั้นก็มีการเดินแนวเขตร่วมกันในส่วนของป่าชุมชนป่าชุมชนที่เสนอให้มีการจัดตั้งขึ้นในชุมชนตำบลแก่นมะกรูดนั้นมีอยู่ 3 จุดด้วยกัน กล่าวคือป่าชุมชนบ้านใหม่คลองอ้งวะ ซึ่งตรงจุดนี้มีการเสนอและเดินแนวเขตร่วมกันอยู่ 2 แปลงด้วยกัน การดำเนินการในพื้นที่นั้นได้มีการเดินแนวเขตกำหนดพิกัด GPS ส่วนของอีกชุมชนหนึ่งก็คือ บ้านคลองเสลา มีการจัดตั้งป่าชุมชน 1จุด ในพื้นที่นั้นได้มีการเดินแนวเขตร่วมกัน

ในการทำงานของมูลนิธิสืบฯหากเราดูจากคำสัมภาษณ์ของ ภาคเหนือ เกิดมะลิ การเข้าหาผู้นำชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะด้วยวัฒนธรรมของชาวเขาพวกเขามักเชื่อในตัวผู้นำเป็นหลักดังนั้นหากผู้นำเห็นด้วยลูกบ้านก็ยอมเห็นด้วยตามกันไป อย่างไรก็ตามในที่นี้เราจะกล่าวถึงแค่หน้าที่หรือบทบาทของมูลนิธิสืบฯเท่านั้นในส่วนของผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯคงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษากันต่อไปในวงของผู้ที่สนใจโดยในปัจจุบันโครงการจอมป่าได้ทำงานกับ 129 ชุมชนในผืนป่าตะวันตกครอบคลุมทั้งชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและอื่นๆ เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน(ศศิ, 2557, น. 177-78)

บทสรุป

กล่าวโดยสรุปสามารถมองเห็นภาพกว้างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงแนวคิดนำมาสู่การทำให้รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุดเปลี่ยนที่สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5 ภายใต้ฐานคิดของนักวิชาการตะวันตก รัฐดำเนินนโยบาย พัฒนาประเทศด้วยการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของประชาชนทั้งพื้นราบและที่สูงเป็นอย่างมาก สำหรับชาวเขาแนวคิดนี้ทำให้เขา เปลี่ยนวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของตนเองไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ในที่สุด

จากเหตุข้างต้นนำไปสู่การดำเนินนโยบายทางกฎหมายอย่างเข้มข้นต่อผู้ที่บุกรุก ซึ่งในกระแสสังคมโดยทั่วไปก็มักจะกล่าวโทษประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเขาถูกตราหน้า ว่าเป็นพวกทำลายทรัพยากรธรรมชาติแน่นอนว่ามันอาจจะมีส่วนถูกแต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ ควรตระหนักคิดให้มากก็คือมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสิ่งนี้รัฐหลีกเลี่ยง ไม่ได้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของตนเอง ซึ่งการปล่อยให้ ชาวเขาตกเป็นจำเลยในเรื่องนี้หาได้เป็นผลดีต่ออนาคตไม่เพราะชาวเขาอาจจะมีคามฝังใจ ทำให้การทำงานต่อไปในวันข้างหน้าทำได้ยากขึ้นส่วนตัวของชาวเขาเองจากสิ่งที่รัฐปฏิบัติ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพวกเขาโดยมีหลักใหญ่กล่าวคือ พวกเขาถูกบีบโดยอ้อมให้ต้อง เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากการที่รัฐนำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาใช้ การส่งเสริมให้ ประชาชนปลูกพืชเศรษฐกิจเช่นกัน

จนถึงปี 2533 การเสียชีวิตของ สืบนาคะเสถียร สร้างความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก นำมาซึ่งบทบาทขององค์กรเอกชนคือ มูลนิธิ สืบนาคะเสถียรเข้าไปสานต่อปรัชญาความคิดของสืบฯ การทำงานของมูลนิธิสืบฯ อาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเองของพวกเขาและนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการทำงานจนก่อเกิด “โครงการ จัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม” หรือ “จอมป่า” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับทรัพยากรธรรมชาติทั้งสัตว์ป่าและป่าไม้ในปัจจุบันและอนาคต

อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการจอมป่าก็ไม่ใช่ง่ายเพราะด้วยวิถีของชาวเขา ที่อยู่กับป่ามาตลอดชีวิตการที่จะทำให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตต้องใช้เวลาและ ความอดทนนอกจากนั้นการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลกในปี 2534 สิ่งนี้นำมาซึ่งความหวาดกลัวให้แก่ชาวบ้านเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลัวการถูก อพยพไปในที่ดั่งใหม่และกลัวว่าพวกเขาจะไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าที่เขาเคย ใช้ได้อีกต่อไป เช่น การเก็บเห็ดโคน หาหน่อไม้ ลำสัตว์เป็นต้นยังทำให้การเข้าไปแก้ปัญหา ในพื้นที่มาความยากขึ้นไปอีกการสร้างกำแพงระหว่างรัฐและชาวบ้านหรือชาวเขา จึงเป็นสิ่งที่มูลนิธิสืบฯ ใช้เป็นแนวทางการทำงานในยุคหลัง แต่อย่างไรก็ตาม โครงการฯ ประสบผลสำเร็จหรือไม่เป็นสิ่งที่ควรศึกษาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- หนังสือภาษาต่างประเทศ/ภาษาไทย
Banubutana, Dusit. (1962). *The Management of Forest in Thailand*. Bangkok
Thailand: Royal Forest Department Ministry of Agriculture.
- Pye, Oliver. (2005). *ค จ ก KhorJorKor Forest Politics in Thailand*. Bangkok
Thailand: White Lotus Press.
- คณะสำรวจสหประชาชาติ. (2511). *รายงานการสำรวจความต้องการทางเศรษฐกิจและ
สังคมในอาณาบริเวณที่ปลูกฝิ่นของประเทศไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนาย
กรัฐมนตรี.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สโมสรนิสิตฯ ชมรมศึกษาและวิจัยชาวเขา. (2512). *วิจัยชาวเขา*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียม คมกฤต. (2514). *นโยบายป่าไม้*. กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรมล สุธรรมกิจ. (2551). *สังคมกับเศรษฐกิจ กรณีศึกษาประเทศไทย (2500-2545)*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญพรรณ อินทพันธ์. (2552). *วิถีแห่งจอมป่า รักษาผืนป่าตะวันตก*. กรุงเทพฯ: บ.ที คิว พี จำกัด.
- วารสารนิเวศปริทรรศน์. (2540). *การใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชน
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศิน เฉลิมลาภ. (2557). *ผมทำงานให้พี่สืบทอดการทำงานอนุรักษ์ป่าของ ศศิน เฉลิมลาภ
ในมูลนิธิสืบนาคะเสถียร*. กรุงเทพฯ: อินสปายร์.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2545). *มูลนิธิสืบนาคะเสถียร*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร.
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2537). *วิพากษ์แผนแม่บทป่าไม้(2)*. เรียบเรียงโดย พิกุล อธิธิริญวงศ์
จากงาน สัมมนา “ระดมข้อคิดเห็นต่อแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการป่าไม้แห่งประเทศไทย
และร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ” ณ ห้องประชุมชั้น1 อาคารใหม่รัฐสภา. กรุงเทพฯ:
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2535). *ศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของ
ชุมชนในแนวกันชนเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง*. งานวิจัยเพื่อเสนอต่อ
โครงการวางแผนและจัดการพื้นที่ป่าชุมชนเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
จังหวัดอุทัยธานี.

สืบ นาคะเสถียร ผู้เขียนและถ่ายภาพ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ บรรณาธิการ. (2534).

ตะโกนก้องจากพงไพร: รวม ผลงานและความคิดของสืบ นาคะเสถียร.

กรุงเทพฯ: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร,

สโมสรมิสิตา ชมรมศึกษาและวิจัยชาวเขา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2517). *ชีวิตบนดอย*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ อักษรสัมพันธ์.

อาษาพรหมบุปผา. (2512). *นโยบายป่าไม้* กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สัมภาษณ์ จำสืบเอก อลงกรณ์ อิงคสิงห์, หัวหน้าชุดพื้นที่ทหารบกใช้ประโยชน์ บ้านอิมาด

ตำบลแก่งมะกรูด จังหวัดอุทัยธานี, 20 มีนาคม พ.ศ. 2554.

สัมภาษณ์ ดำรง สีดำ, ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขาเขียวตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี.

16 เมษายน พ.ศ. 2554.

สัมภาษณ์ เทพชัย เทียนทอง, เจ้าหน้าที่ภาคสนามมูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2554.

สัมภาษณ์ บุญชู สุธรรมชาว, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อดีตเจ้าหน้าที่ภาคสนาม

มูลนิธิสืบนาคะเสถียรและแกนนำการอนุรักษ์ในชุมชน, 20 มีนาคม และ 23 เมษายน

พ.ศ. 2554.

สัมภาษณ์ ภาณุเดช เกิดมะลิ, ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการภาคสนามมูลนิธิสืบนาคะเสถียร,

15 มีนาคม พ.ศ. 2554.

สัมภาษณ์เวียจจะโพ คลองวะ, กำนันตำบลแก่งมะกรูด, 24 เมษายน พ.ศ. 2554.

Big Picture. วันที่สืบค้น 7 กันยายน 2558. Thailand. <https://archive.org/details/gov.archives.arc.2569828>.

เกษียร จันท. วันที่สืบค้น 7 กันยายน พ.ศ. 2558. การจัดการพื้นที่บ้านแก่งมะกรูด

JoMPAS 2 ก้าวที่กล้า ที่แก่งมะกรูด ชุมชนริมขอบป่าเขาแข็ง.

http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=546:seubnews&catid=5:2009-10-07-10-58-20&Itemid=14.

แนวนโยบายการบริหารงานของกรมป่าไม้ ข้อมูลจากกรมป่าไม้ แผ่นที่ 1 เรื่องนโยบายป่าไม้

(ห้องสมุดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 (ระยะที่ 1 พ.ศ. 2504-2506)

พัฒนาการคำว่าลาวในเอกสารจีนโบราณ

The Etymology of Lao(s) in Ancient Chinese Manuscripts

สุธิตา ตันเลิศ*

บทคัดย่อ

บทความนี้แสดงให้เห็นพัฒนาการคำว่าลาวในเอกสารจีนโบราณช่วงปีค.ศ.69-1627 ด้วยการใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์ ผลจากการศึกษาพบว่า คำว่าลาวได้แปรเปลี่ยนไปตามบริบทของประวัติศาสตร์การเมืองเป็นสำคัญซึ่งพบข้อสังเกตที่สำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการที่ 1 ก่อนปีค.ศ.1351 เอกสารจีนโบราณ 4 ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์ฮั่น, ราชวงศ์ถัง, ราชวงศ์ซ่ง, และราชวงศ์หยวน ได้กล่าวถึง คำว่าลาว ดังต่อไปนี้ อ้ายลาว, หรืออายหลาว, หลาว, ลาว, เมืองลาว, เหวินตัน, และลาวก๊ก ซึ่งพาดพิงหรือเรียกในความหมาย 2 ลักษณะ กล่าวคือ คน กับประเทศ ไม่อาจระบุว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวลาวในปัจจุบัน ประการที่ 2 ช่วงปีค.ศ.1351-1627 เอกสารจีนโบราณสมัยราชวงศ์หยวนกับหมิงได้กล่าวถึงประเทศลาวและคนลาวใน 3 ชื่อ กล่าวคือ หล่าวอ้าว, หล่าวกัว, และหล่านจาง ล้วนมีความสัมพันธ์กับชาวลาวในปัจจุบันในฐานะกลุ่มคนวัฒนธรรมล้านช้าง

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์, เอกสารจีนโบราณ, คำว่าลาว

Abstract

This article focuses on the etymology of the country name Laos as recorded in ancient Chinese manuscripts from 69 A.D. to 1627 A.D. Using historical approach on six selected Chinese dynasties, the study discovered that Laos as a people and a country, had two political –historical derivations. Before 1351 A.D., Han, Tang, Sung, and Yuan dynasties chronicled Laos as Ai Lao, Lao, Mueang Lao, Wen Tan, and Lao Gok, respectively. However, these sources did not cite the origins of the Laotian ancestry. Then, from 1351 to 1627 A.D., the Yuan and Ming dynasties referred to Laos with the words Lao Ua, Lao Koua, and Lan Jang. These three terms are related to the ancient Lanxang culture, which Laotians had practices for a long period of time.

Key words: History, Ancient Chinese Document, Lao Etymology

* คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Email: sutida.tonlerd020@gmail.com; stonlerd@yahoo.com

พัฒนาการคำว่าลาวในเอกสารจีนโบราณมีวัตถุประสงค์ในการอธิบายความเป็นมาของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ผู้ตั้งรกรากในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ลาว) จากเอกสารจีนในช่วงปีค.ศ.69-1627 งานชิ้นนี้ได้รับอิทธิพลจากงาน 2 ชิ้น กล่าวคือ จิตร ภูมิศักดิ์ที่ได้ตั้งข้อเสนอความเป็นมาของสยาม ไทย ลาว กับผลงานแปลเอกสารประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงฉบับหอหลวงของ Geoff Wade (Website, National University of Singapore) อนึ่ง บทความนี้ได้รับการปรับปรุงจากการนำเสนอในงานภาคบรรยายในประเด็นเรื่อง “ภาษากับประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาคำว่าลาว” ณ การประชุมวิชาการระดับชาติ อุบลวัฒนธรรม ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ 27-28 มกราคม ปีค.ศ.2012 เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อเสนอของนักคิดนักเขียนกลุ่มเชื้อชาติกับกลุ่มชาติพันธุ์ในแขนงพันธุกรรมศาสตร์ ได้ระบุว่า มนุษย์ชาติมีโครงสร้างพันธุกรรมเหมือนกันถึงร้อยละ 99 ความแตกต่างความแปลกแยกของกลุ่มชาติพันธุ์กับเชื้อชาติเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและการเมือง (Lee, 2015, p.26-39) อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีข้อจำกัดในการใช้ภาษาจีน เอกสารภาษาจีนที่ปรากฏในงานนี้ได้รับการแปลจากภาษาจีนมาเป็นภาษาไทย ซึ่งนำมาจากงาน 2 ชิ้น กล่าวคือ วิทยานิพนธ์หว่ง จี้ หมิน (หว่ง จี้ หมิน, 1988) ได้อ้างอิงเอกสารจีนโบราณ 4 ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์ฮั่น ราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง และราชวงศ์หยวน ซึ่งได้กล่าวถึงประเด็นคำว่าลาว กับ หนังสือปาไปสี่ฟู-ปาไปต้าเตี้ยน (เชียงใหม่ในเอกสารจีน) ที่แปลโดยประพจน์ คุกุลรัตนเมธีที่รวบรวมเนื้อหาเอกสารหยวนสื่อ (ประวัติศาสตร์ฉบับหอหลวงสมัยราชวงศ์หยวน) กับหมิงสื่อลู (ประวัติศาสตร์ฉบับหอหลวงสมัยราชวงศ์หมิง) (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 1996, น.3-26) ซึ่งมีเรื่องราวบางประเด็นที่พาดพิงเกี่ยวแก่คำว่า ลาว

1. จุดกำเนิดคำว่าลาว

ระยะเวลาที่คนพูดภาษาตระกูลไต-ลาวยังไม่มีลายลักษณ์อักษรใช้ในการสื่อสารนั้น คำว่าลาวได้ปรากฏในเอกสารจีนและเวียดนามในความหมายกลุ่มคนและรัฐ (ประเทศ) การทำความเข้าใจจุดกำเนิดของคำว่าลาวควรเริ่มจาก ลาวคือใคร และคนลาวมาจากไหน

1.1 ลาวคือใคร

นักภาษาศาสตร์ได้เสนอว่า กลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว มีถิ่นกำเนิดในบริเวณเขตตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ราว 700-800 ปีก่อนค.ศ. คนกลุ่มนี้ได้อพยพเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ พร้อมการปักหลักตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ 5 แห่ง ได้แก่ เตียน เปียน ฟู, หลวง พระบาง, นครศรีธรรมราช, อูยอชา, และอัสสัม จิตร ภูมิศักดิ์ได้ให้ข้อคิดเรื่องวิวัฒนาการความหมายของคำว่าไท และลาว ในสัณฐาน กล่าวคือ “หนึ่ง. เป็นชื่อชนชาติตระกูลภาษาไต-ไท สอง. เป็นชื่อวรรณะหรือฐานันดรทางสังคมซึ่งได้แก่เสรีชน สาม. เป็นคำ

วิเศษณ์แปลว่าอิสระ เอกราช และสี่. เป็นคำวิเศษณ์และคำนาม แปลว่า ผู้เป็นใหญ่ ส่วนไท ที่เติม ย นั้น เริ่มปรากฏในสมัยพญาลิอไท” (จิตร ภูมิศักดิ์, 1992, น.382)

Keith Weller Taylor ได้อธิบายคำว่า หมายถึง ถิ่นพำนักของผู้คนในบริเวณ เทือกเขาทางตะวันออกเฉียงใต้ คริสต์ศตวรรษที่ 5 เอกสารจีนได้เรียกชนเผ่าเหล่านี้ว่า ถิ่น ศตวรรษถัดมา หมายถึง กลุ่มคนที่มีเชื้อชาวจีนที่ได้ตั้งรกรากในที่ราบลุ่ม ชาวเวียดนามเป็นหนึ่งในกลุ่มสี่ด้วย (Taylor, 1983, p. 149)

หวัง จี้ หมินได้อธิบายสภาพบ้านเมืองและชนชาติในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตอนบน เอาไว้ความว่า “ตามหลักฐานพงศาวดารจีนโบราณ ภายในขอบเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตอนบนประกอบด้วยเมืองต่าง ๆ ในหมู่ชนชาติไต ทิศเหนือเป็นเมืองเชียงรุ่งของสิบสอง พันทนา ซึ่งอดีตเรียกว่าเมืองเซอหลี่ ทิศตะวันตกคือรัฐฉานของไตใหญ่พม่า ซึ่งอดีตเรียกว่าฉาน ทิศตะวันออกคือถิ่นฐานผู้ไทในที่ราบลุ่มแม่น้ำดำกับแม่น้ำแดงของเมืองแกว ซึ่งอดีตอยู่ใต้อิทธิพลของเจียวจือ ทิศใต้คือเมืองปาไปซีฟูในภาคเหนือไทยปัจจุบัน และภายในภาคกลางของแถบนี้คือเมืองลาว เมืองเหล่านี้ล้วนมีชนชาติไตอาศัยอยู่เป็นประชากรหลักของชุมชน ได้แก่ เมืองเซอหลี่ (เชียงรุ่ง) คือ ไตลื้อ เมืองฉาน คือ ไตใหญ่ เมืองลาวคือพวกฮ่าลาว เมืองแกว เฉพาะส่วนที่อยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำดำ และแม่น้ำแดงคือดินแดนผู้ไท และเมืองปาไปซีฟู ในทางภาคเหนือไทย (นักวิชาการไทยปัจจุบันเรียกว่าล้านนา) อนึ่งฮ่าลาวเป็นชุมชนหลักในเมืองลาวบริเวณเมืองล้านช้าง ผลงานวิจัยของนักประวัติศาสตร์จีนบางท่านชี้แจงว่า ฮ่าลาวมีแหล่งกำเนิดจากดินแดนยูนนานอพยพเข้าเมืองลาวในช่วงระยะต่อมาในประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตอนบนจึงมีฮ่าลาวสองกลุ่มใหญ่” (หวัง จี้ หมิน, 1988, น. 26-7)

วินัย พงศ์ศรีเพียรได้ต่อยอดงานวิจัยของหวัง จี้ หมิน ทั้งได้ชี้ประเด็นหลักฐาน ที่เป็นลายลักษณ์อักษรของจีน ที่ได้รับบุกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งใช้เรียกตามชื่อชนชาติ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ กล่าวคือ กลุ่มแรกเรียกว่าชาวไป๋ที่อาศัย บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของยูนนาน และกลุ่มที่สองเรียกว่าชาวเป๋ออีประกอบด้วยกลุ่มคน 6 ชนชาติ ที่อาศัยทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของยูนนาน ได้แก่ เซอหลี่ (เชียงรุ่ง), มู่ปิง (แสนหวี), เหมียนเต๋ยน (พม่า), ลู่ซวงผิงเหมียน (เมืองเมา), เหล่าอั่ว (ลาว), และปาไปต้า เต๋ยน (เชียงใหม่) (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 1996, น. 25)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อธิบายการสถาปนาอำนาจของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ภายหลังการรุกรานของกองทัพมองโกล (ค.ศ.1279) แนวคิดของสองสำนัก คือเหตุผลที่อธิบายว่า กลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว มีเชื้อเจ้าของพื้นที่ดั้งเดิมในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น ก่อนปีค.ศ.1353 ไม่ปรากฏว่ามีกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำในพื้นที่ลาว จิตร ภูมิศักดิ์ได้เสนอว่าคนลาวได้ละทิ้งความเป็นไท เพราะ เขามีความต้องการมากกว่านั้น เมื่อเข้าสู่ดินแดนที่ไม่มีทางออกทะเลด้วยการพิชิตชนพื้น

เมืองข้า (จิตร ภูมิศักดิ์, 1992, น.394) คนลาวได้แสดงอัตลักษณ์ของตนในฐานะผู้เป็นนาย มีข้อสังเกตว่า ไทย-ลาวเป็นพี่น้องทางภาษา ทั้งนี้ ลาวไม่เคยเรียกตัวเองว่าไท แต่ภาษาลาวปรากฏการใช้คำว่า ไทบ้าน (ชาวบ้าน) และคนไทไม่เรียกตัวเองว่าลาว เนื่องจาก กลุ่มคนไทที่อาศัยในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมขแมร์กับมอญในการสร้างวัฒนธรรมที่มีลักษณะประจำชุมชนที่โดดเด่น กล่าวคือ อุธยา, ธนบุรี, และรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีรูปแบบบางอย่างที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมล้านช้างลุ่มน้ำโขง ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 รัฐบาลสยามกับรัฐบาลฝรั่งเศสประจำแคว้นลาวได้รับแรงหนุนการสร้างรัฐชาติแบบใหม่ โดยมุ่งการแบ่งแยกคนลาวสองฝั่งแม่น้ำโขง มุ่งการปลูกจิตสำนึกรัฐประชาชาติแบบใหม่ อาทิ การสร้างสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยกับพลเมืองอินโดจีน, ระบบการศึกษาที่จัดการโดยรัฐบาลกลาง, การสร้างความผูกพันให้กับพลเมืองต่ออัตลักษณ์ของชาติ ด้วยเหตุนี้ พลเมืองไทยที่สืบเชื้อสายมาจากล้านช้างจึงปฏิเสธความเป็นลาวควบคู่ไปกับการรังเกียจทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมระหว่างกัน อาทิ คนลาวฝั่งตะวันตกแม่น้ำโขง หรือฝั่งขวาแม่น้ำโขงที่สืบเชื้อสายมาจากล้านช้างอาศัยในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยวิจารณ์คนฝั่งตะวันออกแม่น้ำโขงว่า “ลาวตาขาว” ในขณะที่เดียวกัน คนลาวฝั่งตะวันออกลุ่มน้ำโขง (ส.ป.ป.ลาว) ได้วิพากษ์คนลาวฝั่งตะวันตกว่า “พวกขายดินลาวให้สยาม” และ “พวกหมาขี้ข่าไทย” คนไทลุ่มน้ำเจ้าพระยาก็กล่าวดูแคลนคนลาว อาทิ “กินข้าวเหนียวทำให้ง่วงนอน” และ “คนลาวสกปรก” รัฐบาล ส.ป.ป.ลาว ยังนำใช้นโยบายการปลูกจิตสำนึกให้พลเมืองผูกพันกับประวัติศาสตร์บางเหตุการณ์ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง กล่าวคือ ส.ป.ป.ลาว หรือคนลาว รู้สึกไม่พึงพอใจเมื่อคนไทยได้กล่าวถึงคนลาวในฐานะ “น้องของไทย”

แนวทางดังกล่าว สอดคล้องกับรัฐบาลราชอาณาจักรไทย ที่ปลูกฝังให้พลเมืองไทยผูกพันกับประวัติศาสตร์ชาตินิยม¹ กล่าวคือ การหวาดระแวงพม่าในฐานะศัตรูหมายเลข 1, การกล่าวหาว่าขแมร์เป็นอสรพิษ, การดูแคลนคนลาวว่ามีฐานะที่ด้อยกว่าตน

¹ ประวัติศาสตร์ชาตินิยม หมายถึง มุมมองการนำเสนอประวัติศาสตร์ที่เน้นการมองตนเองเป็นศูนย์กลาง และสร้างเนื้อหาให้ตนเองดีกว่าคนอื่น ๆ อาทิ ความรู้สึกดูแคลน การรังเกียจเหยียดขั้นทั้งกลุ่มคน หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ว่าด้อยกว่าตนเอง ซึ่งในบางครั้ง อาจแสดงออกในแนวทางการคลังชาติ ในทางตรงกันข้าม ส.ป.ป.ลาว ต้องการเสนอประวัติศาสตร์แนวใหม่แบบสังคมนิยม พรรคคอมมิวนิสต์-เลนิน เป็นศูนย์กลางในการกำหนดแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์ ตามหลักการสังคมนิยมต้องหลีกเลี่ยงแนวคิดการรังเกียจเหยียดขั้นทั้งทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ดังนั้น รัฐบาล ส.ป.ป.ลาว จึงปฏิเสธประวัติศาสตร์ชาตินิยม แต่กลับเสนอมุมมองประวัติศาสตร์รักชาติทดแทน เนื่องจาก แนวคิดรักชาติของสังคมนิยม กล่าวคือ ความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตนเอง โดยปราศจากการดูแคลน หรือคิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่น โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมให้กับชุมชนโลก

1.2 คนลาวมาจากไหน

ส.ป.ป.ลาว เป็นกรณีศึกษาของประเทศที่มีเข้มนุ่งไปสู่สังคมนิยม พรรคประชาชน ปฏิวัติลาว (พ.ป.ป.ลาว) ประสบความสำเร็จในการต่อสู้ในสงคราม 30 ปี (ค.ศ.1945-1975) ด้วยการอาศัยกองกำลังติดอาวุธของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม คือ โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของสังคมนิยม² ด้วยเหตุนี้ กลุ่มผู้นำลาวจึงคิดค้นงานเขียนทางประวัติศาสตร์ เพื่อเชื่อมความแปลกแยกดังกล่าว อาทิ กษัตริย์ล้านช้างได้รับสั่งให้แต่งตั้งนางนขุนบรมราชาธิราชในประเด็นการกำเนิดมนุษย์ สมัยพระราชอาณาจักรลาวพระเจ้าศรีสว่างวงศ์ได้ทรงสนับสนุนให้เหล่านักปราชญ์ลาวคิดค้นการเรียกกลุ่มคนออกเป็น 3 กลุ่ม³ กล่าวคือ ลาวเทิง, ลาวลุ่ม, และลาวสูง (Halpern, 1964) ประวัติศาสตร์นิพนธ์สายสังคมนิยมได้ใช้อุดมการณ์รักชาติ, การต่อสู้เพื่อเอกราช, และความเท่าเทียมของประชาชนบรรดาเผ่าเพื่อยุติความแตกต่างของคนลาว ทางกร ส.ป.ป.ลาว ให้ข้อมูลพื้นฐานดั้งเดิมของคนลาวเอาไว้ ด้วยกัน 3 แนวคิด กล่าวคือ กลุ่มตำนานอาณาจักรกับศาสนจักร, กลุ่มประวัติศาสตร์, และแนวคิดโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์กับข้อเสนอคนลาวอยู่ที่นี้ในดินแดน ส.ป.ป.ลาว

² ซึ่งในบางครั้งได้กลายมาเป็นปัญหาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมนิยม ส่งผลให้เกิดการต่อต้านอำนาจรัฐตลอดทั้งประวัติศาสตร์ อาทิ กบฏเจ้าชายมู่, กบฏชาเมืององกาน, ขบวนการต่อต้านผู้มีบุญ, การต่อสู้ของเจ้าฟ้าปัดใจ, การต่อต้านอำนาจรัฐของกลุ่มม้งแบ่งแยกดินแดน เป็นต้น รัฐบาล ส.ป.ป.ลาว ต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปีค.ศ.2008 ศูนย์กลางแนวალასสร้างชาติ ได้พิมพ์หนังสือบรรดาชนเผ่าใน ส.ป.ป.ลาว โดยกรมชนเผ่า ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาธนาคารโลกด้วยการแบ่งกลุ่มคนลาวออกเป็น 49 กลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาหลัก 4 กลุ่ม กล่าวคือ ตระกูลภาษามอญ-ขะแมร์ (ออสโตรเอเชียติก), กลุ่มภาษาตระกูลไต-ลาว, กลุ่มภาษาจีน-ทิเบต, และกลุ่มภาษาม้ง เมียน มีข้อสังเกตว่าทางการลาว จัดคนเวียดนามกับคนจีนอยู่ในกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว และไม่แยกกลุ่มภาษาออสโตรนีเซียนออกจากภาษามอญ-ขะแมร์

³ ในช่วงทศวรรษที่ 1970-1990 ทางกร พ.ป.ป.ลาว ได้รณรงค์ให้ใช้การแบ่งกลุ่มคนตามแนวคิดของรัฐบาลพระราชอาณาจักรลาว กล่าวคือ ลาวเทิง, ลาวลุ่ม, และลาวสูง เพื่อสร้างความปรองดองให้กับสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ตั้งแต่ปีค.ศ.1991 เป็นต้นมา กองประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ 5 ของ พ.ป.ป.ลาว ได้ยุติการจัดแบ่งกลุ่มคนแบบเดิม 3 กลุ่ม รัฐบาล ส.ป.ป.ลาว ได้รณรงค์การใช้คำว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” ทดแทน “ชนชาติ” และ “ชนเผ่า” โดยเรียกคนลาวแบบเหมารวมว่า “ประชาชนบรรดาเผ่า” อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้ว คนทั่วไปยังคงใช้การจัดแบ่งกลุ่มคนเช่นเดิม มีข้อสังเกตว่านโยบายช่วงทศวรรษที่ 1970-1190 ได้สร้างความเข้าใจ, การรับรู้, และการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มคนลาว อาทิ ในปีค.ศ.2012 ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนามที่แขวงอัตตะปือ ส.ป.ป.ลาว ได้สอบถามถามสตรีแขวงอัตตะปือว่าเป็นใคร เธอได้แนะนำตนเอง ความว่า “ขอยเป็นชนชาติละแวก กลุ่มลาวเทิง” แล้วทำท่าทางลงเลขณะสูบปากเส้นพร้อมกล่าวต่อนางสนใจว่า “ขอยเป็นชนเผ่าละแวก เเพินบให้เ็นว่าชนชาติละแวกแล้ว” เป็นที่น่าสังเกตว่า คำตอบ หรือคำอธิบายของสตรีละแวกชุดที่ 2 เชื่อมโยงกับข้อเสนอของรัฐบาล ส.ป.ป.ลาว เมื่อปีค.ศ.1991 ในประเด็นการรณรงค์การใช้คำว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” หรือ “ชนเผ่า” ทดแทน “ชนชาติ”

1.2.1 กลุ่มตำนาน

ตำนานมี 2 ประเภท กล่าวคือ ตำนานเมือง กับตำนานศาสนา ต้นเค้าของตำนานเมืองของชุมชนลาวและบริเวณใกล้เคียงมีด้วยกัน 3 ฉบับ กล่าวคือ ตำนานเมืองเชียงแสน หิรัญนครเงินยาง, ตำนานท้าวฮุ่งฮุ่นเจือง, และตำนานขุนบรมราชาธิราช ถือเป็นหลักฐานท้องถิ่นที่เป็นจุดกำเนิดของแนวคิดอภินิหาร ซึ่งได้ผสมกับตำนานศาสนา เรียงลำดับความเก่าแก่ของตำนานทั้งสามฉบับได้ดังนี้ ตำนานขุนบรมราชาธิราช, ตำนานท้าวฮุ่งฮุ่นเจือง, และตำนานเมืองเชียงแสนหิรัญนครเงินยาง

นักประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวได้รับอิทธิพลจากสำนักชาตินิยมไทย กล่าวคือ หลวงวิจิตรวาทการ (วิจิตรวาทการ, 2006) และพระยาอนุมานราชธน (อนุมานราชธน, 2010) เชื่อว่านครรัฐลาวโบราณเริ่มจากเมืองเชียงแสน เมืองแก่ง, เมืองขัว, เมืองพวน, เมืองเวียงจันทน์, เมืองกะบอง, เมืองร้อยเอ็ด, เมืองจำปาศคร (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.36) นักคิดกลุ่มนี้ยังเชื่อว่าลาวจักรราช คือ หนึ่งในผู้นำโบราณของลาว (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.36) โดยการให้ความสำคัญกับตำนานเมืองเชียงแสนหิรัญนครเงินยาง (กรมศิลปากร, 2002, น.61-171) ที่กล่าวถึงว่านเครือของกลุ่มผู้นำแห่งลุ่มแม่น้ำกกแห่งเมืองนครเงินยาง คือ ปูลาวจักรราช ซึ่งตำนานนี้สืบเนื่องมาจากตำนานโยนกนครคำว่าลาวหมายถึง ชื่อราชวงศ์ลาว (หมายถึงนายหรือผู้มีอำนาจ) มีข้อสังเกตว่า สรัสวดี อ๋องสกุล กล่าวว่า ล้านนาก่อนการสถาปนาสุโขทัยของพญาเมงรายเป็นสมัยที่นิยมแปลงภาษาถิ่นให้เป็นภาษาบาลี อาทิ ลาวจงเป็นลาวจักรราช สำหรับลาวจกเป็นลาวจักรราช (สรัสวดี อ๋องสกุล, 2010, น. 51)

ระหว่างปีค.ศ.1504-1520 ในสมัยรัชกาลพระวิสุทธราชเจ้า พระมหาเทพหลวงตนได้แต่งตั้งขุนบรมราชาธิราช ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์เล่มแรกของล้านช้าง เนื้อหาเล่าเรื่องตำนานการเกิดมนุษย์ ณ เมืองน่านน้อยอ้อยหนู นักประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวให้น้ำหนักกับหลักฐานชิ้นนี้เป็นต้นกำเนิดของราชวงศ์ล้านช้าง ณ เมืองแก่ง (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.39-41) มีข้อสังเกตว่า ตำนานขุนบรมราชาธิราชคือ บทนำของประวัติศาสตร์ หมายถึง การอาศัยประวัติศาสตร์นิพนธ์เพื่อสร้างความปรองดองให้กับสังคมลาวนั่นเอง จิตร ภูมิศักดิ์ ได้วิเคราะห์ตำแหน่งประมุขในขุนบรมราชาธิราชเรียกว่า “ขุนลาว” ต่อมา ลาว ขุน ท้าว พญา เป็นคำแสดงฐานะทางสังคม” (จิตร ภูมิศักดิ์, 1992, น.396)

ตำนานท้าวฮุ่งฮุ่นเจือง ฉบับจารย์แก้วบ้านวังบานเมืองเชียงขวาง ปัจจุบัน คือ บ้านบาน เมืองจำเริญ แต่ปีค.ศ.1883 กองทัพสยามได้นำเอกสารนี้มาจากเชียงขวาง ความสำคัญของเอกสารเน้นการสรรเสริญพระมหาอุปราช มหาสิลา วีระวงส์รับหน้าที่

การถอดความในปีค.ศ.1943 กล่าวถึง สงครามเจื่อง หรือกบฏข้า (สิลา วีระวงส์, 2006) จิตร ภูมิศักดิ์ ได้ตั้งข้อสังเกตเอาไว้ว่า “เรื่องของขุนเจื่อง คือเรื่องวีรบุรุษของอาณาจักรเงินยางที่แผ่อำนาจไปถึงดินแดนล้านช้างและแกว...อาจได้รับการแต่งระหว่างค.ศ.1257-1357...” (จิตร ภูมิศักดิ์, 1992, น.78-9) จิตร ภูมิศักดิ์เชื่อว่าขุนเจื่องมีโค่นที่พูดภาษามอญ-เขมร แต่เป็นคนในที่ราบลุ่มแม่น้ำกก สายกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ปัจจุบันเชื่อว่า ตำนานขุนบรมราชาธิราช และตำนานท้าวฮุ่งขุนเจื่อง ถือเป็นวรรณกรรมชิ้นเอกของลาว ได้อธิบายกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิม คือ กลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-เขมร หรือออสโตรเอเชียติก หรือออสโตรนีเซียน หมายความว่า พวกเขาไม่ใช่คนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว แต่อาจเป็นส่วนหนึ่งหรือกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของอาณาจักรจาม James Chamberlain ชี้ประเด็นภาษากับประวัติศาสตร์ในส่วนนี้ได้กำหนดโลกทัศน์ให้คนลาวปัจจุบันบางกลุ่มมีความเชื่อว่า ทุ่งไหหิน คือไหเหล้าของขุนเจื่อง (Chamberlain, 1986) คนลาวบางกลุ่มใน ส.ป.ป.ลาว ยังผูกพันกับตำนานมากับ บั้งไฟพญานาค ซึ่งในบางครั้งไม่อาจแยกเรื่องราวตำนานออกจากเนื้อหาทางประวัติศาสตร์

ตำนานเมืองทั้ง 3 ฉบับ คือแหล่งข้อมูลที่ใช้อธิบายความเป็นมาของคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ซึ่งต่อมาได้ถูกเข้ากับแนวคิดชาตินิยมที่พัฒนามาจากกรมพระยาดำรงราชานุภาพ หลวงวิจิตรวาทการ และมหาสิลา วีระวงส์ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา นักประวัติศาสตร์ลาวที่ได้รับการฝึกฝนแบบตะวันตกได้ละทิ้งแนวความคิดนี้ไปแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่า ตำราเรียนระดับประถมศึกษาที่ผลิตขึ้นตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้ยุติการให้นิยามคำว่าลาวในแบบฉบับของตำนาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2009, น.116-117) กล่าวคือ คำว่าลาว เพี้ยนมาจากดาว ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยิ่งใหญ่และมีถิ่นฐานอยู่ที่เทือกเขาอัลไตทางที่ปรากฏในหนังสือของสิลา วีระวงส์ (Sila Viravong, 1964; สิลา วีระวงส์, 1996, น.13)

1.2.2 กลุ่มประวัติศาสตร์

กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมส.ป.ป.ลาว มีหน้าที่ในการนิพนธ์ประวัติศาสตร์ ฉบับมาตรฐานของประเทศ ซึ่งสำเร็จในปีค.ศ.2000 ภายใต้การดูแลของ ดร. สุนทร โพธิสาร ผู้อำนวยการหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กับคณะค้นคว้าเฉพาะกิจประวัติศาสตร์ลาวจบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยมโกลเลียนอก และจบการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาเดียวกันจากมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของนักวิชาการลาวมีด้วยกัน 3 ประการ กล่าวคือ ประการที่ 1 คนสังคมนิยม

ลาวที่มีความเป็นกันเอง, เรียบง่าย, ทุกคนสามารถเข้าถึงได้⁴ ประการที่ 2 การเป็นลูกศิษย์ของหนึ่งในปรมจารย์ประวัติศาสตร์ลาว Martin Stuart-Fox ประการที่ 3 มีความสัมพันธ์ที่ดีกับปรมจารย์ด้านไทศึกษากับลาวศึกษาอย่าง Volker Grabowsky เป็นที่น่าสังเกตว่าประวัติศาสตร์ลาวฉบับปีค.ศ.2000 บรรจุเนื้อหาทั้งสิ้นราว 1,000 หน้า แบ่งเนื้อหาประวัติศาสตร์ออกเป็น 6 ช่วงเวลาหลัก กล่าวคือ สมัยตำนาน (ยุคหินถึงก่อนรัชกาลเจ้าฟ้าร่ม), อาณาจักรล้านช้างสมัยขยายตัวและเจริญรุ่งเรือง (ค.ศ.1357-1694), สมัยศักดินาลาวแตกแยกและการต่อสู้ของประชาชนลาวเพื่อแย่งชิงเอาเอกราช (ค.ศ.1695-1893), การต่อสู้ของประชาชนลาวต่อต้านลัทธิล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส (ค.ศ.1893-1954), การต่อสู้ภายใต้การนำของพรรคประชาชนลาว (ค.ศ.1954-1975), สมัยการสร้างประเทศลาว สันติภาพ เอกภาพ และวัฒนาถาวร (ค.ศ.1975-1999) (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.1-114) กลุ่มประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวได้ละทิ้งตำนานความยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษลาวในเมืองจีน ด้วยการเลือกเนื้อหาของสำนักภาษาศาสตร์กับโบราณคดีในการอธิบาย สมัยตำนาน (ยุคหินถึงก่อนรัชกาลเจ้าฟ้าร่ม) ประสมกับลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์สังคมนิยม

1.2.3 คนลาวอยู่ที่นี้

นักโบราณคดีประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวได้ให้ข้อมูลบรรพบุรุษของคนลาวอยู่ที่นี้ด้วยการอธิบายหลักฐานทางโบราณคดีใน 3 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 การแสดงให้เห็นความสืบเนื่องของวิวัฒนาการมนุษย์ในพื้นที่ครอบครองของ ส.ป.ป.ลาว มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนลาว อาทิ ในแหล่งโบราณคดี แขวงหัวพัน, เชียงขวาง, หลวงพระบาง, วังเวียง, แขวงเวียงจันทน์,มหาชัย ,และแขวงคำม่วน ได้มีการค้นพบคนโบราณตั้งแต่สมัยหินเก่า ราว 5000,0000-20,000 ปี (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม,2000,น.4-5) (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม,2000,น.10-11)

⁴ ช่วงกลางทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา ดร.สุนทร โพธิสานได้เข้ามาทำงานเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านลาวศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกครั้งที่พบปะกับครูสุนทร ผู้ศึกษามักขอคำแนะนำในด้านประเด็นการศึกษาและวิจัยเรื่องลาว อาทิ การเมืองลาวหลังสงครามเย็น, บทบาทของ พ.ป.ป.ลาว, ประเด็นโกสอน พมวิทานหลังสงครามเย็น มีข้อสังเกตว่า ครูสุนทร โพธิสานเป็นผู้ให้กำลังใจนักศึกษา ว่า “ทุกประเด็นมีความเป็นไปได้ เพราะ ส.ป.ป.ลาว กำลังเปิดประเทศ ทำไปเลย” ซึ่งแตกต่างจากนักวิชาการตะวันตก

รูปแบบที่ 2 การเชื่อมโยงโบราณวัตถุที่ค้นพบในแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เพื่ออธิบายสิ่งประดิษฐ์ที่ก้าวหน้าของบรรพบุรุษในฐานะมรดกของชาติ กล่าวคือ ราว 6,000–1,200 ปีก่อนคริสต์ศักราช นักโบราณคดีลาวจัดลาวอยู่ในสังคมชนเผ่าที่ค้นพบวัฒนธรรมหินใหญ่ หรือหินตั้ง อาทิ หินตั้งชำเหนือ, หุ่นไหหิน เชียงขวาง, และหินตั้งหลวงพระบาง หลักฐานเหล่านี้สอดคล้องกับประเพณีการฝังศพครั้งที่ 2 ที่ปรากฏในหลักฐานจีนในช่วงปีค.ศ.265-317 “ชาวลาว...นำคนตายใส่ในหีบศพ ฝังหีบศพแบบตั้งขึ้นในหลุมฝังศพ” (อัทมิน,ม.ป.ป., ม้วนที่ 796, อ้างถึงใน หวัง จี้ หมิน,1988,น.32)

รูปแบบที่ 3 มีข้อสังเกตว่า แหล่งโบราณคดียังใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างสิทธิความชอบธรรมให้กับ ส.ป.ป.ลาว ในการสร้างความเป็นมาให้กับคนลาวสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ด้วยการเชื่อมแหล่งโบราณคดีฝั่งตะวันตกแม่น้ำโขงให้เป็นส่วนหนึ่งของร่องรอยมนุษย์สมัยโบราณซึ่งเกี่ยวพันกับมรดกของมนุษย์โบราณที่อาจเป็นบรรพบุรุษของชาวล้านช้าง อาทิ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนนกทา บ้านนาดี เมืองขอนแก่น (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.16-19) ข้อมูลโบราณคดีช่วยส่งเสริมแนวคิดรักชาติให้กับคนในส.ป.ป.ลาว ควบคู่ไปกับการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พ.ป.ป.ลาว) พร้อมกันนั้นการให้เรื่องราวสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นรายละเอียดอันจำเป็นในลำดับขั้นตอนของการสร้างชาติ พร้อมกันนั้น ตั้งแต่ปีค.ศ. 1991 เป็นต้นมา รัฐบาล ส.ป.ป.ลาว ได้เน้นการเปิดประเทศเพื่อต้อนรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หุ่นไหหินเป็นจุดหมายยอดนิยมแห่งหนึ่งในเส้นทางการการเยือน ส.ป.ป.ลาว ของเหล่านักท่องเที่ยว

2. ลาวในเอกสารจีนก่อนปีค.ศ.1353

ก่อนปีค.ศ.1353 พงศาวดารจีน 4 ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์ฮั่น ราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง และราชวงศ์หยวน ได้กล่าวถึง ลาว ดังต่อไปนี้ อ้ายลาว, หรืออายหลาว,หลาว, ลาว, เมืองลาว, เหวินตัน, และลาวก๊ก ซึ่งพาดพิงหรือเรียกในความหมาย 2 ลักษณะ กล่าวคือ คน กับประเทศ

2.1 คำว่าลาวในฐานะคน

คำว่าลาวในฐานะคนปรากฏในเอกสารจีนจำนวน 4 ฉบับกล่าวคือ ฉบับที่ 1 พงศาวดารสมัยสมัยราชวงศ์ฮั่น ช่วงปีค.ศ.398-445 ได้บันทึกเหตุการณ์เมื่อปีค.ศ.69 ความว่า “ปีที่ 12 ในรัชกาลหย่งผิน (ค.ศ.69) ถูไปไม้ฝลิ เดือนอ้าย เจ้าเมืองอ้ายลาวที่เป็นต่างด้าวอยู่ภายนอกเมืองอี้โจ้วมาแสดงความอ่อนน้อม แล้วให้ขึ้นอยู่กับเมืองหย่งซัง” (พันเย, ม.ป.ป., ม้วนที่ 2 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น.31)

ฉบับที่ 2 จดหมายเหตุพงศาวดารจีนยุคฮั่นตะวันออกในปีค.ศ.107 เป็นหลักฐานชิ้นแรกที่ได้กล่าวถึง ชนชาตินลาวพร้อมกับเรื่องชนชาติล้าน โดยเรียกว่า หลาว หรือ อายหลาว ซึ่งหมายถึงชนชาติในตระกูลภาษาไตสาขาหนึ่ง (จิตร ภูมิศักดิ์, 1992, น.395)

ฉบับที่ 3 เอกสารชื่อหย่งยงจินจ้วน (ค.ศ. 265-317) บรรพไท่ผิงอิ๋หลัน กล่าวถึง ประเด็นเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ ความว่า “ชาวลาวชอบกินคนถือเป็นของทิพย์ แต่ไม่กินพวกเผ่าพันธุ์เดียวกัน ฆ่าคู่ต่อสู้แล้วกินหูของเขา (ชาวลาว) ดำน้ำไถลถึงสิบลิ้ว สามารถใช้มีดแทงปลาได้น้ำ พวกเขากินข้าวด้วยปาก ต้มน้ำด้วยจุก นำคนตายใส่ในหีบศพ ผึ่งหีบศพแบบตั้งขึ้นในหลุมฝังศพ” (อิ๋หมิน, 265-317, ม้วนที่ 796, อ้างถึงใน หวัง จี้ หมิน , 1988, น.32)

ฉบับที่สี่ ประวัติพวกปาเถื่อนตะวันตกเฉียงใต้กล่าวถึง ประเด็น การแต่งกาย การหัตถกรรม การฝังศพ การผลิต ในช่วงปีค.ศ.398-445 ความว่า “ชาวอายลาวต่างก็เจาะรูจุกและใส่ต่างหู ผู้ที่อ้างตนเองเป็นเจ้าของ หูห้อยลงต่ำกว่าบ่าสามนิ้ว ชาวบ้านทั่วไปห้อยลงมาถึงบ่า ที่ดินสมบูรณ์ ปลูกพันธุ์พืชได้ทุกชนิด เลี้ยงไหม รู้จักย้อมสีและปักถัก และทอผ้าขนสัตว์ ผ้าฝ้าย ผ้าปอกระเจา ลายดอกสวยเหมือนลายผ้าแพร (จีน) ใช้ปุ๋ยฝ้ายของต้นอุโงทอเป็นผ้ากว้างห้าศอก สีขาวบริสุทธิ์ ตัดเสื้อให้คนตายใส่ ผลิตทองแดง เหล็ก ดินบุก ทองคำ เงิน (หยกประเภท) กวางจู หูเบอร์ แก้วผลึก กระจก เปี้ยไ่มุก และมิงกุง มรกต แรด ช้าง ลิงและหมี (ฟันเข, ม.ป.ป., ม้วนที่ 86 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น.32)” เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงปีค.ศ.69-445 เอกสารจีนโบราณได้บันทึกเรื่องราวกลุ่มอายลาว ในฐานะ คนปาเถื่อนทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ หรือคนต่างด้าว ซึ่งไม่มีหลักฐานในการเชื่อมโยงคนเหล่านี้กับกลุ่มคนลาวใน ส.ป.ป.ลาว แต่ประการใด ทั้งนี้ กำเนิดของประวัติศาสตร์ล้านช้างได้เกิดขึ้นภายหลังเกือบปีค.ศ.445 เกือบหนึ่งสหัสวรรษ โดยเจ้าฟ้าร่มไต้สถาปนาอาณาจักรล้านช้าง ณ เมืองขวา (เชียงตุง เชียงทอง หรือหลวงพระบาง ตามลำดับ) ในช่วงปีค.ศ.1353

2.2 คำว่าลาวในฐานะประเทศ

เอกสารจีนโบราณ 5 ฉบับที่แต่งในปี ค.ศ.107 กับปีค.ศ.1370 ได้ปรากฏคำว่า เมืองลาว ในฐานะประเทศ 3 รูปแบบ กล่าวคือ เมืองลาว, เหวินตัน, และลาวก๊ก ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่า คำว่าลาวที่ปรากฏนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านช้างที่เติบโตขึ้นในปีค.ศ.1351 ทั้งนี้อาจระบุว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวล้านช้าง แต่กลับสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในล้านนา เอกสารเหล่านี้ไม่สามารถเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของ ส.ป.ป.ลาว

2.2.1 เมืองลาว ปรากฏเอกสาร 2 ฉบับ กล่าวคือ

ฉบับที่ 1 หนังสือบ้านเมืองลื้อ (Nhangse Benmeeng Le) ผู้แปล หลี่โฟอ แปลจากไตลื้อเป็นจีน กล่าวถึง ระบบกินเมืองเมื่อปีค.ศ.1190 ความว่า “องค์ที่สามเชื้อท้าวอีคังลิงไปกินเมืองที่เมืองลาว” (หลี่โฟอ, 1947, น.1 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น.34)

ฉบับที่ 2 ประชุมพงศาวดารจีนเกี่ยวกับเมืองลาว (ปีค.ศ.1265) ฉบับจากเต้าจางได้ระบุดินแดนลาว ความว่า “ปีที่ 15 ในรัชกาลคายนวแห่งราชวงศ์ถัง (ค.ศ.727) ... ภายหลังราชวงศ์ถังมีการแต่งตั้ง เมืองต่าง ๆ ในแคว้นยฺงซฺง พม่า เสียหนลอ ต้าฉิงเป็นก๊กที่เรามีเส้นทางคมนาคมสายตะวันตกติดต่อกันได้ เมืองเจียวจื่อ ปาไปซีฟู เจนละ เมืองจาม เมืองลาว...” (จางเต้าจาง, 1985, น.24 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น.34)

2.2.2 เหวินตัน จำนวน 2 ฉบับ กล่าวคือ

ฉบับที่ 1 จิวถังชู (ค.ศ.945) ว่าด้วยบรรพเจินละ กล่าวถึง “เจินละแยกออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งใกล้ทะเลใต้และติดกับหนองน้ำ เรียกเจินละน้ำ ส่วนด้านเหนืออีกส่วนหนึ่งติดกับภูเขาเนินสูง เรียกว่าเจินละบก อีกชื่อหนึ่งเรียกว่าเหวินตัน” และ “ปีที่ 6 ในรัชกาลต้าลี่ (ค.ศ.771) เจ้าเมืองเหวินตันชื่อผัวมี เดินทางมาถวายช้าง 11 เชือกในราชสำนักจีน” (หลิวซี, ม.ป.ป, ม้วนที่ 197 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น. 33)

ฉบับที่ 2 หมานซูแต่ง ฉบับปีค.ศ.867 กล่าวถึง ประเด็น การผนวกเจินละ กล่าวว่า “เจินละน้ำกับเจินละบก (เหวินตัน) มีดินแดนติดต่อกับสำนักว่าการเงินหนาน” (ผันฉวี่, 1774, ม้วนที่ 10 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 2531, น.33)

2.2.3 ลาวก๊ก

คำว่า ลาวก๊ก นี่ยะ ประเทศได้ปรากฏในเอกสารจีน ระหว่างปีค.ศ.727-1338 จำนวน 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ประชุมพงศาวดารจีนเกี่ยวกับเมืองลาว ความว่า “ปีที่ 15 ในรัชกาลคายนวแห่งราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 727) ห้าเจ้ายอมอ่อนน้อม ราชวงศ์ถังมีพระราชโองการแต่งตั้งให้เป็นอ๋องยูนนานที่เรียกว่า ยั่วก๊กกุง จัดตั้งสำนักว่าการคายนวและอีกสามสำนัก ภายหลังราชวงศ์ถังมีการแต่งตั้ง เมืองต่าง ๆ ในแคว้นยฺงซฺง พม่า เสียหนลอ ต้าฉิงเป็นก๊กที่เรามีเส้นทางคมนาคมสายตะวันตกติดต่อกันได้ เมืองเจียวจื่อ ปาไปซีฟู เจนละ เมืองจาม เมืองลาวเป็นก๊กที่เรามีเส้นทางคมนาคมสายใต้ติดต่อกันได้ พวกเขาเหล่านี้นำบรรณาการประเภทเพชร พลอย เปลือก ผ้าแพร ผ้าขนสัตว์ เบี้ยมาถวายอ๋อง (ยูนนาน) ทุกปี ไม่ขาดสายบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา” (จางเต้าจาง, 1985, น.28 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น.34)

ฉบับที่ 2 พงศาวดารราชวงศ์หยวน (ค.ศ.1370) ว่าด้วยบรรพจักรพรรดิซุ่นตี้ โดยการเล่าเหตุการณ์ย้อนหลังในปีค.ศ.1338 ประเด็น เจ้าเมืองลาวก็ส่งบรรณาการความว่า “ปีที่ 4 ในรัชกาลจื้อหยวน (ค.ศ. 1338) เดือน 8 พญานาเจ้าเมืองลาวก็แห่ขนานส่งหลานชื่อนาสายมาถวายช้างในที่ราชสำนัก ให้จัดตั้งเป็นสำนักงานใหญ่ควบคุมกิจการทหารและพลเรือน” (ซ่งเหลียน, ม.ป.ป. อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน,1988,น.34)

3. ความสัมพันธ์ของคำว่าลาวกับอ้ายลาว หรืออายหลาว,เหลี่ยว, ลัวะ, ละว้า, หล่าอัว, หล่าวกัว,หล่านจ่าง

3.1 อ้ายลาว หรืออายหลาว

อ้ายลาว หรืออายหลาว (หวัง จี้ หมิน, 1988, น. 31; จิตร ภูมิศักดิ์, 1992, น. 395; ฟินเย, ม.ป.ป., อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน, 1988, น. 32) ปรากฏเป็นครั้งแรกสมัยราชวงศ์ซัน ว่าด้วยเนื้อหาบรรพชนเชื้อหวินตี้ เมื่อปีค.ศ.69 ความว่า “ปีที่ 12 ในรัชกาลหย่งผิน (พ.ศ. 612) ฤดูใบไม้ผลิ เดือนอ้าย เจ้าเมืองอ้ายลาวที่เป็นต่างด้าวอยู่ภายนอกเมืองอ้อเจิวมาแสดงความอ่อนน้อม แล้วยกขึ้นอยู่กับเมืองหย่งซัง” (ฟินเย, ม.ป.ป., ม้วนที่ 2 อ้างถึงในหวัง จี้ หมิน ,1988,น. 31) Bernard J. Terwiel ได้ตั้งข้อสังเกตว่า อ้ายลาว หรืออายหลาวไม่มีความสัมพันธ์กับคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว เพราะเป็นบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์โลโล จัดอยู่ในกลุ่มคนที่พูดภาษาม้ง-ทิเบต (Terwiel, 1978,p.240 quoted in Pholsena,2006,p.83) ของกลุ่มลาวสูงใน ส.ป.ป.ลาว

3.2 เหลี่ยว

ราชสำนักจีนสมัยฉินได้เรียกบรรพบุรุษของชาวจ้วงที่อาศัยในเขตปกครองตนเอง มณฑลกว่างสี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน (ส.ป.จีน) ในชื่อ “หลี่” หรือ “เหลี่ยว” ในปีค.ศ.576 Shen ChÜn kao นักปราชญ์ผู้ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการทหารดำรงตำแหน่งผู้ว่าการเมืองกวางใต้เขียนรายงานสถานการณ์ทั่วไป ความว่า “พวกหลี่กับลาวได้ก่อกวนกันเองในเรื่องพรมแดนอย่างต่อเนื่องพร้อมการใช้ความพยายามในการเกลี้ยกล่อมให้คนเหล่านั้นหันมาสมาคมคิปรองดองกัน...” (Taylor, 1983,p.149) เป็นที่น่าสังเกตว่านักโบราณคดีและนักภาษาศาสตร์ไทยบางกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลประวัติศาสตร์ชาตินิยมก่อนปีค.ศ.1957 บางกลุ่มได้ตั้งข้อเสนอประเด็นจ้วง คือ บรรพบุรุษกลุ่มหนึ่งของคนไทยแห่งราชอาณาจักรไทย กระทั่ง เกิดกระแสการติดตามหาเครือญาติบรรพบุรุษชาวไทยในดินแดนยูนานของจีน อาทิ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การสำรวจกลุ่มชนที่หลากหลายทางตอนใต้ของ ส.ป.จีน, สารคดีบรรพบุรุษชาวไทย ในปัจจุบัน ส.ป.จีน เรียกชื่อ ส.ป.ป.ลาว ว่า “เหลี่ยวกัว”

3.3 ลัวะ

มีข้อสังเกตว่า นักประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวได้อ้างอิงตำนานเชียงแสนเพื่ออธิบาย มนุษย์ดั้งเดิมที่อาศัยทางตอนเหนือลุ่มน้ำโขงในช่วงสังคมชนเผ่า 6,000 ปี -1,200 ปี ก่อนคริสต์ศักราช คือ กลุ่มลัวะ, ละว้า หรือลาว มีหัวหน้าชื่อ ลาวจก หรือ ละวะจังกะราช (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.8-9) ประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวมีความสับสนในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ส่งผลให้จัดกลุ่มลัวะ, ละว้า หรือลาวให้เป็นกลุ่มคนเดียวกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานศึกษาและวิจัยทางภาษาศาสตร์ของภททียา ยิมเรวัตกับสุริยา รัตนกุลได้ให้ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะเป็นชนดั้งเดิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีภูมิลำเนาดั้งเดิมในรอยต่อจังหวัดน่านราชอาณาจักรไทยกับแขวงไชยบุรี ส.ป.ป.ลาว แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ใช้ภาษามล กับกลุ่มที่ใช้ภาษาปรีย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยเรียกพวกเขาว่า “ชาลีน” (ภททียา ยิมเรวัต และสุริยา รัตนกุล, 1998, น.5-6)

3.4 ละว้า

ประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวได้ให้ข้อมูล ในช่วงต้น คริสต์ศักราช หรือก่อนหน้านั้น เรียกว่า ช่วงสังคมนครรัฐ ในช่วง 1200 ปี ก่อนคริสต์ศักราช ถึง ค.ศ. 500 ชาวลัวะได้พัฒนา มาเป็นชาวลาว ซึ่งเป็น กลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-ขะแมร์ อาศัยปะปนกับ ชาวไทเมืองสิง, อุใต้, อุเหนือ หรือชาวผู้ไท ในบริเวณลุ่มน้ำโขง ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญญูวิ ทศรฐ กับสุริยา รัตนกุลได้ตั้งข้อเสนอลว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะเป็นชนคนละกลุ่มกับลัวะ ทั้งให้ข้อมูล ลัวะเป็นกลุ่มย่อยของขมุ ใช้ภาษาเลอมัล (ญญูวิ ทศรฐและสุริยา รัตนกุล, 1998, น.5) มีข้อสังเกตว่า ประวัติศาสตร์ทางการ ส.ป.ป.ลาว ฉบับกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม (2000) ให้ความสำคัญกับชาวลาวในฐานะบรรพบุรุษของ กลุ่มลาวเทิง หรือ คนที่พูดภาษามอญ-ขะแมร์ ซึ่งจัดเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยในพื้นที่ลาวก่อนการอพยพเคลื่อนย้าย ของคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาวมายังพื้นที่ดังกล่าว สมัยสังคมนครรัฐชาวลาวตั้งถิ่นฐาน กระจายตัวในบริเวณเมืองลพบุรี ถึงเมืองเชียงแสน ระยะเวลาต่อมาพวกเขาแยกออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรกชาวลาวภาคตะวันตกในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ต่อมาได้สร้าง อาณาจักรละโว้ กับหริภุญไช กับ กลุ่มที่ 2 ชาวลาวภาคตะวันออกในบริเวณลุ่มน้ำโขงได้ สร้างเมืองต่าง ๆ อาทิ เวียงพูคา (หลวงน้ำทา), เมืองเชียงลาว หรือสุวรรณโคฒคำ, เมืองเงิน ยาง หรือเชียงแสน, เมืองขวา (หลวงพระบาง), เมืองพวน (เชียงขวาง), เวียงจันทน์ และศรี โตรบอง (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2000, น.33-4)

3.5 หล่าอัว (ลาว,ประเทศลาว)

ผู้ศึกษาเชื่อว่าจุดกำเนิดของบรรพชนล้านช้างในเอกสารจีนโบราณที่เชื่อมโยงกับคนลาวใน ส.ป.ป.ลาว ได้ปรากฏอย่างเด่นชัดในช่วงปีค.ศ.1391-1626 ในชื่อ “หล่าอัว” หมายถึงลาว หรือประเทศลาวในพงศาวดารจีน 2 ฉบับ กล่าวคือ จดหมายเหตุราชวงศ์หยวนหมิงและจดหมายเหตุราชวงศ์หมิง ชื่อเอกสาร หยวนสี่อู (ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หยวนฉบับหอหลวง) หมิงสี่อู (ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงฉบับหอหลวง) (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 1996) ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ การถวายนามบรรณาการและการรายงานเหตุการณ์ทางการเมือง

ในช่วงปีค.ศ.1391-1480 “หล่าอัวได้เข้ามาถวายบรรณาการในราชสำนักจีนเป็นจำนวน 5 ครั้ง อาทิ การถวายนามบรรณาการครั้งที่ 1 ต่อพระเจ้าเซียนหนิง หรือหงู่ (ค.ศ. 1351- 24 เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1398) กล่าวถึง ในปี ค.ศ.1391 คณะทูตไปสี่ฟู่ได้เดินทางถวายบรรณาการ ปรากฏคำหล่าอัว หมายนโปเลอ มู่ปาง เมิ่งซิน ในฐานะรัฐเพื่อบ้านของยูนาน (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 1996,น.197) ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระเจ้าสามแสนไทครองราชย์ในช่วงปี ค.ศ.1371-1417⁵ ถวายนามบรรณาการครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ.1403 ต่อจักรพรรดิหยงเล่อ (24 มิ.ย. 1398-2 กันยายน ค.ศ. 1424) การถวายนามบรรณาการครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ.1466 สมัยเฉิงฮว่า (23 กุมภาพันธ์ 1464-9 กันยายน 1487) หล่าอัวถวายช้างเป็นบรรณาการ ราชสำนักจีนได้ให้การพระราชทานป้ายทองคำใหม่ทดแทนอันเดิมที่ถูกเผาทำลาย วังตรงกับสมัยพระเจ้าไชยจักรพรรดิแผ่นดินแก้วของล้านช้าง ทรงครองราชย์ช่วงปีค.ศ.1449-1480 (นาลยา กรณีกิจ,2011,น.108-109)

3.6 หล่ากัว (คนลาว)

ในช่วงปีค.ศ.1405-1626 คณะทูตหล่าอัวได้เดินทางมายังราชสำนักจีนเพื่อทำการรายงานเหตุการณ์รวมทั้งสิ้น 7 ครั้ง เมื่อปีค.ศ.1545 ในการรายงานเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งที่ 3 ในรัชสมัยเจียชิ่ง (27 พฤษภาคม 1521- 23 มิถุนายน 1567) ซึ่งปรากฏคำว่า หล่ากัว หมายถึง คนลาว เป็นครั้งแรกในห้วงประวัติศาสตร์ลาว ความว่า “...เหล่ากัวขึ้นอาสาไปปราบปรามอาหนาม...” ตรงกับสมัยโพธิสาร (1520-1550) (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2539,231) เป็นที่น่าสังเกตว่า เอกสาร ด้ายเหวียดสี่กั้วว่านทือ (บันทึกประวัติศาสตร์มหาอาณาจักรเวียดนามฉบับสมบูรณ์ ประมวลครั้งแรก) แต่งสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 13 ครั้งสุดท้ายในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็น หลักฐานชิ้นแรกของเวียดนามที่พาดพิง หรือเอ่ยอ้างชื่อลาว กล่าวคือ “ชาวปาลาว” (มานหลาว –หลาวกา) เนื้อหาโดยย่อ “ค.ศ.1013 ราชวงศ์หลี่ (1010-1225) ให้กำหนดอัตรารากใหม่หลายประเภท รวมทั้ง

⁵ นาลยา กรณีกิจได้ตรวจสอบพงศาวดารฉบับมหา สีลาวิระวงศ์ กับหมิงสี่อู ได้ให้ข้อเสนอปีครองราชย์ของพระเจ้าสามแสนไทยใหม่ในช่วงปีค.ศ.1402-1432/1433

ของป่า งามช้าง ไม้หอมของ “ชาวปาลาว” (มานหลาว-หลาวกวา) ข้อสังเกตคำว่า มาน ยังใช้เรียกขานนานเจ้าด้วย ระยะเวลานี้ ราชวงศ์ซ่งของจีนกำลังขยายอำนาจลงใต้ ทำสงครามกับนานเจ้าที่ไม่ยอมรับราชวงศ์ใหม่ในจีน (หลังจากสิ้นสุดราชวงศ์ถัง) ชนเผ่าและบ้านเมืองในจีนได้ลุกขึ้นต่อต้านช่ง ดังนั้นไคเวียด หรืออาหนาน ที่ตั้งตัวเป็นอิสระได้ไม่ถึงร้อยปีเริ่มได้รับผลกระทบจากการขยายอำนาจของช่ง ...”

3.7 หลานจาง (หลานช้าง)

สมัยรัชกาลพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช หลานจางปรากฏในพงศาวดารหมิง 2 ครั้งด้วยกัน กล่าวคือ การถวายบรรณาการ กับรายงานเหตุการณ์ทางการเมือง นาถยา กรณีกิจได้ตั้งขอเสนอการถวายบรรณาการของพญาหลานจางเอาไว้ในปีค.ศ.1565 (นาถยา กรณีกิจ, 2011, น.120) เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญในล้านช้าง กล่าวคือ ในปีค.ศ.1566 การขยายอำนาจของพระเจ้าบุเรงนอง การครอบครองดินแดน การตีหลานจางทางด้านทิศตะวันออก เดิมชื่อหลาวอัว จนล่มสลาย (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 1996, น.231) จากที่กล่าวมาทั้งหมด เอกสารหยวนสือ-หมิงสือลู่ช่วงปี ค.ศ.1391-1628 ได้ปรากฏคำว่า ลาว ใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 ช่วงปี ค.ศ.1391- 1566 การเรียกคำว่า หลาวอัว ลักษณะที่ 2 หลาวกัวปรากฏในเอกสารโบราณจีนเมื่อปีค.ศ.1545 และ ลักษณะที่ 3 ในปี ค.ศ.1566 หลาวอัวถูกเรียกว่าหลานจาง มีข้อสังเกตว่า ช่วงปี ค.ศ.1567-1628 ราชสำนักจีนได้ใช้คำเรียกคำว่า หลาวอัวกับหลาวกัวเช่นเดิม

คำว่าลาวเป็นกรณีศึกษาของพัฒนาการทางภาษากับประวัติศาสตร์ ซึ่งแบ่งนิยามของลาวตามบริบทสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจ บทความนี้ได้ค้นพบคำว่าลาวเริ่มปรากฏหลักฐานขึ้นเป็นครั้งแรกในบริบททางสังคม กล่าวคือ คำว่า ลัว, ลัวะ, หรืออ้ายลาว หมายถึงกลุ่มชุมชนและชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ-ขแมร์ หรือโอเอสโตรนีเซียน อาศัยปะปนกับกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว ในบริเวณรัฐไททางตอนใต้แห่งจักรวรรดิจีน ซึ่งแบ่งคนออกเป็นสองกลุ่ม กล่าวคือ นานเจ้าและอ้ายลาว คำว่าลาวได้ปรากฏในบริบททางการเมืองจากหลักฐานจีน สมัยถึง ถึง หมิง และหลักฐานสมัยอยุธยาซึ่งได้อธิบายถึงรัฐล้านเพียะที่มีแสนยานุภาพทางการเมืองที่ทัดเทียมกับอยุธยาตำนานเมืองฝ่ายเหนือ ได้ปรากฏคำว่าลาวจากหมายถึงตำแหน่งทางการเมืองของราชวงศ์ลาวจากซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาวในพื้นที่ ส.ป.ป.ลาว ด้านเศรษฐกิจลาวหมายถึงประเทศที่ตั้งอยู่กึ่งกลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล แต่ดำรงฐานะเป็นรัฐกึ่งเมืองท่าในเส้นทางสายแพรไหม (โยชิยุกิ มาซุฮารุ, 2003) ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา จากมุมมองของสยาม คำว่าลาว ได้ถูกอธิบายในฐานะผู้ที่ด้อยกว่ากับเมืองในพระราชอาณาเขต (รวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว,

2547) นับจากปีค.ศ.1954 เป็นต้นมา ผู้นำทางการเมืองที่ปกครองลาวต่างตั้งชื่อประเทศของตนเองเพื่อสื่อเป็นตัวแทนรูปแบบอุดมการณ์ทางการเมือง การปกครองที่ตนศรัทธา เช่น พระราชาอาณาจักรลาว (de Bréval,1959) และส.ป.ป.ลาว (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม,2000)

บทความนี้ได้ค้นพบว่า พัฒนาการของคำว่าลาวได้เริ่มก่อตัวขึ้นจากบริบททางสังคมของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไต-ลาว แต่เนื่องจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์การเมืองได้ส่งอิทธิพลให้ลาวได้กลายมาเป็นผู้อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐที่เข้มแข็ง กล่าวคือ สยาม, เวียดนาม, พม่า, และฝรั่งเศส ท้ายที่สุด คำว่าลาวได้ถูกเคลือบแฝงไปด้วยแนวคิดการรังเกียจเหยียดฉันท์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมในขบวนการสร้างรัฐชาติแบบใหม่ระหว่าง สยามกับฝรั่งเศส ซึ่งสืบทอดและสานต่อมายังอนุชนรุ่นหลังตราบเท่าทุกวันนี้ ด้วยความบอบช้ำทางการเมืองจากระบบอาณานิคม ได้กำหนดให้เศรษฐกิจลาวเป็นประเทศที่พึ่งพาอำนาจทางภายนอกในการเลี้ยงชีพ บทสรุปนี้ ต้องการชี้แนะให้คนลาวสองฝั่งโขง, คนไทยสยาม กับชุมชนอาเซียนได้ตระหนักถึงความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ การเคารพจุดกำเนิดของคนแต่ละกลุ่ม การแสวงหาทางออกของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยเฉพาะการข้ามผ่านแนวคิดการรังเกียจเหยียดฉันท์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ที่ถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อสนองตอบต่อแนวคิดรัฐชาติแบบใหม่ ควรเข้าใจและตระหนักถึงข้อจำกัดแห่งอดีต ควบคู่ไปกับการแสวงหาแนวทางในการรังสรรค์ภาษากับประวัติศาสตร์ร่วมกันอย่างสันติสืบไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย และภาษาลาว

- กรมศิลปากร. (2002). *ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษกเล่ม 7*. กรุงเทพฯ ฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม.(2000).*ประวัติศาสตร์ลาวดึกดำบรรพ์ถึงปัจจุบัน*.
เวียงจันทน์ :โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2009). *แบบเรียนคุณสมบัตินักเรียนและลูกเสือระดับประถมศึกษาปีที่ 4*. เวียงจันทน์: สถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (1992). *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ ฉบับสมบูรณ์เพิ่มเติม ข้อเท็จจริง ว่าด้วยชนชาติขอม*.
พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ณัฐวิ ทศธรรและสุริยา รัตนกุล.(1998). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า*. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท สหธรรมิกจำกัด.
- นารถา กรณิกิจ. (2011). “*พงศาวดารฉบับมหาสิลา วีระวงษ์ในฐานะหลักฐานประวัติศาสตร์ชาติลาว*”. สาขาวิชา ประวัติศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ภักทิยา ยิมเรวัตและสุริยา รัตนกุล.(1998). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า*. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท สหธรรมิกจำกัด.
- โยชิยุกิ มาซุฮารุ. (2003). *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของราชอาณาจักรลาวล้านช้าง*.
กรุงเทพฯ ฯ : พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน.
- รวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*.(2547). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสที่สิ้นพระบรมราชสมภพครบ 200 ปี
วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2547.
- วิจิตร วาหากร.หลวง. (2006).*งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (1996).*บรรณาธิการ.ปาไปสี่-ปาไปห้าเตียน*. เชียงใหม่: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2553). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สิลา วีระวงส์. (1996). *ประวัติศาสตร์ลาว*. กรุงเทพฯ ฯ: มติชน. _____. (2006).
 ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง. ปราโมทย์ ในจิต แปลจากภาษาลาวเป็นภาษาไทย.
 ดวงเดือนบุญยาวง ถอดความจากฉบับโคลงกลอน. กรุงเทพฯ ฯ: มติชน.
 หวัง จี หมิน. (1988) “ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเซอหลี่กับเมืองปาไปซีฟูใน
 พุทธศตวรรษที่ 19.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
 ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 อนุমানราชชน.พระยา. (2010) [1941]. *เรื่องของชาติไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : กรมศิลปากร,
 กระทรวงวัฒนธรรม.

ภาษาจีน

จางเต้าจาง.(1985). *โซ่กู้เตียนจี (ว่าด้วยเตียน-ยูนานโบราณ)* (ค.ศ.1265), ในประชุม
 พงศาวดารจีนเกี่ยวกับเมืองลาว. เหอหนาน จีน: สำนักพิมพ์หนังสือโบราณจงโจว.
 ช่งเหลียน. (ม.ป.ป.). *พงศาวดารราชวงศ์หยวน (หยวนลือ)*: บรรพจักรพรรดิซุ่นตี้ ค.ศ.1370.
 รวบรวมในประชุม พงศาวดารราชวงศ์ 24 ชุด. ปักกิ่ง: กรมหนังสือซ่งอู่,
 สมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน.
 เทาอาอิง. (1985). เรียบเรียง. *อาณาจักรต่าง ๆ ในเวียดนาม, ใน ประชุมข้อมูลเกี่ยวกับ
 ลาวในพงศาวดารโบราณ*. มณฑลเหอหนานจีน: สำนักพิมพ์จงโจว.
 ฝั้นฉัว. (1774). *หมานซู (ค.ศ.867): ม้วนที่ 10*. ปักกิ่ง: หอสมุดหลวง พระตำหนักอู่จิงเตียน.
 ฟันเย. (ม.ป.ป.). *โฮ่ฮั่นซู (ค.ศ.398-445): ม้วนที่ 2 บรรพจักรพรรดิเฉียวหมินตี้*. ปักกิ่ง:
 กรมหนังสือจงหวา, สมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน.
 _____. (ม.ป.ป.). *โฮ่ฮั่นซู (ค.ศ.398-445): ม้วนที่ 86 ประวัติพวกปาเถียนตะวันตกเฉียงใต้*.
 ปักกิ่ง: กรมหนังสือจงหวา, สมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน.
 หลิวซี. (ม.ป.ป.). *จิวถังซู : หนังสือราชวงศ์ถังฉบับเก่าบรรพเจนละ (ค.ศ.945), ม้วนที่ 197*.
 ปักกิ่ง: กรมหนังสือจงหวา.
 หลี่โพอี.(1947). *ผู้แปลได้ชื่อเป็นจีน. หนังสือบ้านเมืองลือ (Nhangse Benmeeng Le)*.
 คุณมิง, ยูนนาน: สำนักพิมพ์เหวินเจี้ยน.
 เหมามู่เจิน. (ม.ป.ป.). *หวังเหมิงเซียชี่ลู่ (ค.ศ.1629) ม้วนที่ 3*. ปักกิ่ง : กรมหนังสือจงหวา
 สมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน.
 อี้หมิน. (ม.ป.ป.). *หย่งซ่งจินจ้วน (ค.ศ.265-317) : บรรพไทผิงอีหลั่น, ม้วนที่ 796, เรื่อง
 ชื่ออู่ปู้*. ยูนนาน หอคัดลอกหนังสือโบราณ.

ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส

- Boulanger, Le Paule. (1931). *Histoire du Laos Français*. Paris: Librairie Plon.
- Chamberlain, James. (1986). "Remark on the Origin of Thao Hung or Cheuang," in papers from the Conference on Thai Studies in Honor of William J. Gedney. Robert J. Bickner, Thomas J. Huduk and Patcharin Pevasantivong. Eds. Ann Arbor: University of Michigan. Michigan papers on South and Southeast Asian, Center for South and Southeast Asian Studies, Number 25, Pp.57-90.
- de Bréval, René J .ed. (1959). *Kingdom of Laos*. Saigon: France Asie.
- Halpern, Joel M. (1964). *Government, politics, and social structure in Laos: A study of tradition and innovation*. Monograph series no.4, Southeast Asian Studies. New Haven: Yale University Press.
- Lee, Sandra Soo-Jin. (2015). "2. Race and the science of difference in the age of genomics." Pp.26-39. Edited by Karim Murji and John Solomons. *Theories of Race and Ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sila Viravong. (1964). 2nd ed. *History of Laos*. New York: PARAGON BOOK REPRINT CORP.
- Taylor, Keith Weller. (1983). *The Birth of Vietnam*. Berkeley: University of California Press.
- Terwiel, Bernard J. (1978). "The Origin of the T'ai Peoples Reconstructed" In *Orient: Extremus* 25 (1978):239-57.
- Vatthana Pholsena. (2006). *Post-War Laos: the Politics of Culture, History and Identity*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Wade, Geoff.(2005).*Southeast Asia in the Ming Shi-lu: An OPEN ACCESS RESOURCE*. www.epress.nus.edu.sg/msl/. (Viewed on 2010-2011).

เลนส์ตาเทียมชนิดกรองแสงสีน้ำเงินดีหรือไม่? (Blue-light filter or Clear Intraocular lenses)

อัมพร จงเสรีจิตต์

ต้อกระจก (Cataract) เกิดจากเลนส์แก้วตาเสื่อม ทำให้เลนส์แก้วตาขุ่นมัวทำให้มองไม่ชัด อ่านหนังสือไม่ชัด แก้วตาที่ขุ่นลงนี้ ส่งผลให้กำลังหักเหของแสงผิดไป ตลอดจนขัดขวางไม่ให้แสงเข้าตา ดังนั้นจึงทำให้มองเห็นภาพไม่ชัดเจน **โรคต้อกระจกนับเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยที่สำคัญ** จากรายงานผลการสำรวจสถานะตาบอด สายตาเลือนราง โรคตาที่เป็นปัญหาสาธารณสุข ครั้งที่ 4 ในประเทศไทย ผลการศึกษาระบุว่า ก่อนมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า พบว่าประชาชนมีปัญหาการเข้าถึงการรักษาอย่างมาก ทั้งจากข้อจำกัดของหน่วยบริการและบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้หน่วยบริการของรัฐสามารถผ่าตัดต้อกระจกให้กับผู้ป่วยได้เพียง 40,000 รายต่อปีเท่านั้น **ส่งผลให้มีผู้ป่วยต้อกระจกที่ตกค้างและรอคิวผ่าตัดจำนวนมาก** แม้ในปัจจุบันการมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่การบริการผ่าตัดโรคต้อกระจกก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ และพบว่าอัตราความชุกของโรคต้อกระจกในทุกกลุ่มอายุอยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 9.22

อาการมองไม่ชัดเจน เป็นอาการที่เด่นชัดของต้อกระจก โดยตาจะมีอาการมัวลงอย่างช้าๆ และอาการมัวจะเป็นมากขึ้นในที่มีแสงสว่างจ้าโดยเฉพาะเมื่ออยู่กลางแจ้งแดด ในทางตรงกันข้ามการมองเห็นจะดีขึ้นเมื่อเวลาพลบค่ำหรือที่มีแสงสลัวๆ นอกจากนั้นผู้ป่วยจะมีการมองเห็นภาพซ้อนขึ้นเนื่องมาจากการหักเหของแสงไม่ลงพอดีที่จอประสาท ในบางคนอาจมีอาการมองเห็นวงแหวนรอบแสงไฟ มองเห็นผ้าขาวบริเวณกลางรูม่านตา เป็นต้น การรักษา วิธีการแรกโดยการผ่าตัดเพื่อเลนส์แก้วตามอกมาแล้วใส่เลนส์ตาเทียมเข้าไปแทนที่ ส่วนอีกวิธีการที่นิยมได้แก่การผ่าตัดโดยวิธีการสลายต้อกระจกโดยใช้คลื่นเสียงความถี่สูงสลายต้อกระจกแล้วใส่เลนส์ตาเทียมเข้าแทนที่เช่นเดียวกัน โดยวิธีการหลังนี้นั้นได้รับความนิยมมากขึ้นเนื่องจากบาดแผลมีขนาดเล็กกว่าและมีความปลอดภัยมากขึ้น

ในทศวรรษนี้วิชาการด้านจักษุวิทยา มีหลายเรื่องที่เป็นประเด็นถกเถียงกันว่าอะไรจะดีกว่ากัน ตัวอย่างเช่น เลนส์แก้วตาเทียมมองหลายระยะโดย เลียนแบบการโป่งตัวของเลนส์ธรรมชาติ (IOLs) กับ เลนส์แก้วตาเทียมสำหรับมองหลายระยะ โดยใช้หลักการกระจายแสง (Multifocal IOLs) อะไรจะดีกว่าและเหมาะสมกว่ากัน หรือ การผ่าตัดสลาย

ผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ โรงพยาบาลลาดพร้าว

ต่อกระจกด้วยวิธีผ่าตัดแบบไมโคร อินคิชัน (Micro incision) กับและการผ่าตัดแบบโคแอกเซียล (Co-axial) วิธีไหนดีกว่ากัน อีกเรื่องที่จะกล่าวต่อไปก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า อะไรที่เหมาะสมกว่ากันนั่นคือ เลนส์เทียมที่ย้อมน้ำเงิน (blue-light filter IOLs) กับเลนส์เทียมที่ไม่มีสีแต่ใสสารกันแสงอัลตราไวโอเล็ต (UV blocking IOLs) แบบไหนที่มีความเหมาะสมในการทำงานใช้งานมากกว่ากัน เพราะเป็นที่พิสูจน์แล้วว่าแสงอัลตราไวโอเล็ต (Ultraviolet: UV) เป็นแสงที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อกระจกตา เลนส์ตา และจอประสาทตา (Wald, 1945; Ham , Mueller, & Sliney, 1967) แสงนี้มีความยาวคลื่นน้อยกว่า 400 นาโนเมตร (nm) ส่วนแสงที่มนุษย์เราสามารถมองเห็นได้ (visible light) นั้นจะมีความยาวคลื่น อยู่ระหว่าง 400-700 นาโนเมตร โดยเริ่มตั้งแต่สีม่วงจนไปถึงสีแดงดังที่เราเห็นสีของรุ้งหลังฝนตก ส่วนแสงที่มีความยาวคลื่นมากกว่านี้ก็จะตกอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า อินฟราเรด (infrared) ดังนั้นการใช้เลนส์ตาต้องคำนึงถึงระดับแสงต่างๆ ดังรายละเอียด ตารางที่ 1

ตารางที่ 1. แสดงแสงในระดับต่างๆ (Electromagnetic spectrum)
(Pokomy, et al, 1979)

Region	Wavelengths (nm)
Ultraviolet	< 400
Violet	400-440
Blue	440-500
Green	500-570
Yellow	570-590
Orange	590-610
Red	610-700
Infrared	> 700

* คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

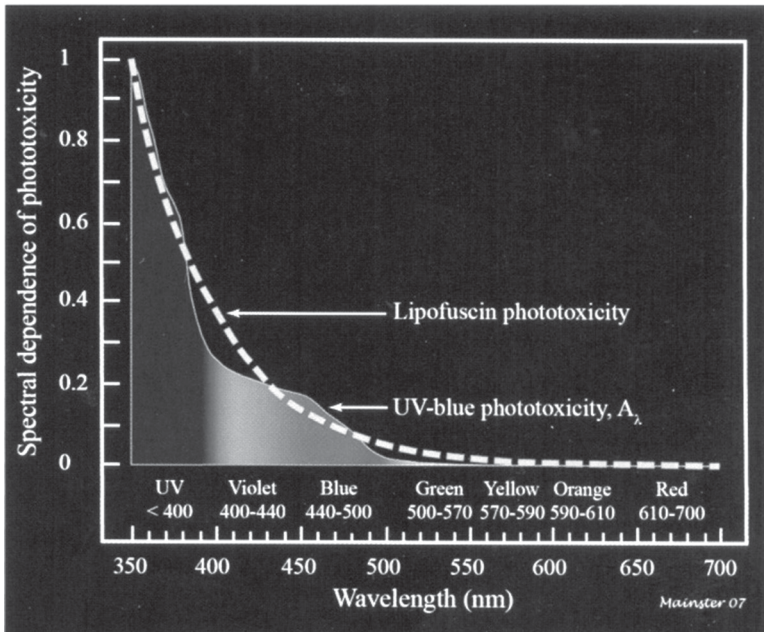
การผ่าตัดต้อกระจกนั้น คือ การที่เอาเลนส์ตาของมนุษย์ (Crystalline lens) ที่ขุ่นออก แล้วจึงใส่เลนส์เทียม (IOLs) เข้าแทนที่ โดยเลนส์เทียมรุ่นแรกๆ มิได้ใสสารที่กันแสงยูวี จนกระทั่ง ค.ศ.1978 เมนสเตอร์ (Mainster) ได้รายงานอันตรายของแสงยูวีแก่จอประสาทตาที่ผ่านเลนส์เทียม (Mainster, 1978; Mainster, 1978) หลังการผ่าตัดต้อกระจกจากนั้นได้มีข้อมูลยืนยันถึงอันตรายจากแสง UV ที่ผ่านเลนส์เทียมเข้าสู่จอประสาทตา จึงมีการผลิตเลนส์เทียมที่ใสสารกันยูวี (UV -blocking chromophores) เข้าในเนื้อเลนส์เทียม (Mainster, 1986) ต่อจากนั้นเริ่มมีข้อมูลว่าแสงสีม่วง-น้ำเงิน ก็ยังเป็นอันตรายต่อจอประสาทตาด้วย (Mainster, 1986) จึงมีหลายบริษัทที่ผลิตเลนส์เทียมได้ใสสารสีเหลืองเข้าไปในเนื้อเลนส์ เพื่อเป็นฟิลเตอร์ตัดแสงสีม่วง-น้ำเงิน (Blue -blocking IOLs) ซึ่งมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังจะกล่าวต่อไป แต่จะขอกล่าวถึงอันตรายของแสงที่ตามองเห็น (visible light) เสียก่อน

แสงที่ตามองเห็น (Visible light) จะเป็นอันตรายต่อจอประสาทตาได้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. อันตรายของแสงต่อจอประสาท (Retinal phototoxicity) คือ อันตรายของแสงที่มีต่อจอประสาทตาโดยตัวแสงเองและเกิดขึ้นทันทีหรือหลังจากที่ตาได้รับแสงไม่นาน แบ่งได้เป็น 2 ชนิด

- 1.1 อันตรายต่อจอประสาทชนิดสีน้ำเงิน-เขียว (Blue - green retinal phototoxicity (Noell, et al, 1966) (Noell,1980) ซึ่งมีความยาวคลื่น 440 - 550 นาโนเมตร โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวสารที่ชื่อโรดอปซิน (rhodopsin) ซึ่งอยู่ในเซลล์ประสาทตา แต่เนื่องจากแสงในช่วงคลื่นนี้มีพลังงานน้อยกว่า จึงต้องใช้เวลาและความเข้มแสงที่มากจึงก่อให้เกิดอันตรายได้

- 1.2 อันตรายต่อจอประสาทชนิดแสงอัลตราไวโอเลต-สีน้ำเงิน (Ultraviolet-blue retinal phototoxicity) ซึ่งมีความยาวคลื่น < 440 นาโนเมตร แสงช่วงคลื่นนี้จะเกิดอันตรายต่อจอประสาทตาได้เร็วกว่าและรุนแรงกว่าแสงน้ำเงิน-เขียว (blue - green) (Mellerio, 1994) ตัวอย่างที่พบได้ทางคลินิก เช่น ความผิดปกติของจอตาส่วนกลางทำให้การมองเห็นผิดปกติ (solar retinopathy) เป็นต้น จริงๆแล้วอยากจะเรียกแสงยูวีสีน้ำเงิน (UV - blue) ว่ายูวีไวโอเลตมากกว่า (UV- violet) ทั้งนี้เพราะแสงที่มีความยาวคลื่นน้อยกว่า 440 จะนาโนเมตรจะมีสีออกมาทางสีม่วงมากกว่าสีน้ำเงินแล้ว ดังตารางที่ 1 และรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงโทนสีของแสงที่มีความยาวคลื่นในระดับต่างๆ กับระดับของอันตรายต่อสายตา (Acute UV-blue phototoxicity (A) and lipofuscin phototoxicity) (Mainster, 2006)

ในรูปที่ 1 ได้แสดงถึงอันตรายต่อจอประสาทตีสีน้ำเงิน-เขียว (UV-blue phototoxicity) ซึ่งแสดงถึง แสงยูวี มีอันตรายมากกว่าแสงสีม่วง และแสงสีม่วงอันตรายกว่าแสงสีน้ำเงิน ซึ่งค่ามาตรฐานของอันตรายต่อจอประสาท (International Standard Phototoxicity risk function (A) ได้มาจากการทำวิจัยในลิงโดยใช้แสงซีนอน แลมป์ (Xenon Lamps) ส่องเข้าในตาสิงที่ถูกละเลียงมาตาได้ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ในน้อยในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ยกเว้นในบางกรณี เช่น การจ้องดวงอาทิตย์โดยตรงในเวลากลางวัน

2. แสงความยาวคลื่นสั้น (short wavelength light) เป็นปัจจัยเสี่ยงก่อให้เกิดโรคจอประสาทตาเสื่อม (Age- related macula degeneration: AMD) โดยพบว่าปัจจัยเสี่ยงให้เกิดโรค AMD ได้แก่ อายุ (Seddon, 2005) เชื้อชาติ พันธุกรรม Klein, 2005) และการสูบบุหรี่ (Jain, Prasad, & Gupta, 1984; Evans, Fletcher, & Wormald, 2005; Kelly, Thornton, & Lyratzopolous, 2004 ; Smith, et al. ,2001) ส่วนข้อมูล

ที่ว่าแสงที่มองเห็นได้โดยสายตา (visible light) ในธรรมชาติเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค AMD นั้น มีทฤษฎีที่ว่า เมื่อเซลล์ของจอประสาทตาได้รับแสงบ่อยครั้งอาจจะทำให้เกิดโรค AMD (Mainster, 2006; Mainster, & Turner, 2008; Mainster, & Boulton, 2008) และยังมีรายงานทฤษฎีกลไกหลายอย่างที่ทำให้เกิด AMD เช่น ความขุ่นของนิวเคลียส (choroidal sclerosis) เป็นต้น จากการศึกษาของบีเวอร์ แดน (Beaver Dan) และบลูเมาเทินอาย (Blue Mountain Eye) (Klein, 2002; Wang, et al, 2003) พบว่าการผ่าตัดต่อกระจกมีความสัมพันธ์กับโรคจอประสาทตาเสื่อม (AMD) แต่การศึกษาของเทเลอร์และคณะ (Taylor, et al, 1992) และทอมมีและคณะ (Tomany, et al, 2004) พบเพียงว่าแสงที่สายตามองเห็น อาจจะมีผลให้เกิด AMD ในบางกรณีเท่านั้น ส่วนการศึกษาของเออาตีเอส (ARDS) รวมถึงการศึกษาอีกหลายเรื่อง (Martin, et al, 2002; Hirvela, et al, 1996; Delcourt, et al, 2001; McCarty, et al, 2001; Arch Ophthalmol, 1992; Darzins, Mitchell, & Heller, 1997) ได้แสดงว่า แสงธรรมชาติ (environment light) ไม่ใช่ปัจจัยเสี่ยงของการเกิด AMD ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศูนย์การแพทย์ (The Center for Medicare) และศูนย์บริการทางการแพทย์ (Medicaid Services) ได้สรุปไว้ว่าไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดว่าแสงธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับการเกิด AMD (Federal Registry, 2005) ซึ่งโดยสรุปจะเห็นว่าอันตรายของแสงต่อการเกิด AMD ต้องมีการศึกษาเพื่อยืนยันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตอนนี้จึงเหลือประเด็นว่า เลนส์เทียมนั้นควรจะใส่สารสีเหลืองเพื่อกันแสงสีน้ำเงินที่ความยาวคลื่น 400 - 500 นาโนเมตรหรือไม่ เพื่อป้องกันการเกิดอันตราย หรือจะใส่สารกันแสงยูวีเท่านั้น ซึ่งสามารถป้องกันแสงความยาวคลื่นน้อยกว่า 420 นาโนเมตรลงมาเท่านั้น (ซึ่งไม่กันแสงในช่วงความยาวคลื่น 420 - 440 นาโนเมตร)

หากแสงสีน้ำเงิน (440-500 นาโนเมตร) ไม่มีความสำคัญเลย เราคงไม่ต้องมาถกเถียงกัน แต่จากการศึกษาหลายงานวิจัย พบว่าแสงสีน้ำเงินมีประโยชน์ใน 2 กรณี คือ มีผลต่อตัวรับที่ไวต่อแสงทำงานในที่แสงสลัว (Scotopic) และตัวที่ไวต่อแสงทำให้มองเห็นวัตถุสีขาว - ดำ (mesopic vision)

มีผลต่อการควบคุมกิจกรรมประจำวันของร่างกาย (Circadian rhythm)

1. ตัวรับที่ไวต่อแสงทำงานในที่แสงสลัว และตัวที่ไวต่อแสงทำให้มองเห็นวัตถุสีขาว - ดำ (Scotopic และ mesopic vision)

พบว่าแสงสีน้ำเงินมีผลต่อการมองเห็น (photopic vision) ร้อยละ 7 และร้อยละ 35 มีผลต่อตัวรับที่ไวต่อแสงทำงานในที่แสงสลัว (scotopic sensitivity) (Mainster, 2006) ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการมองเห็นในที่มืดแสงน้อย โดยที่ตัวรับแสง (rod cell) จะ

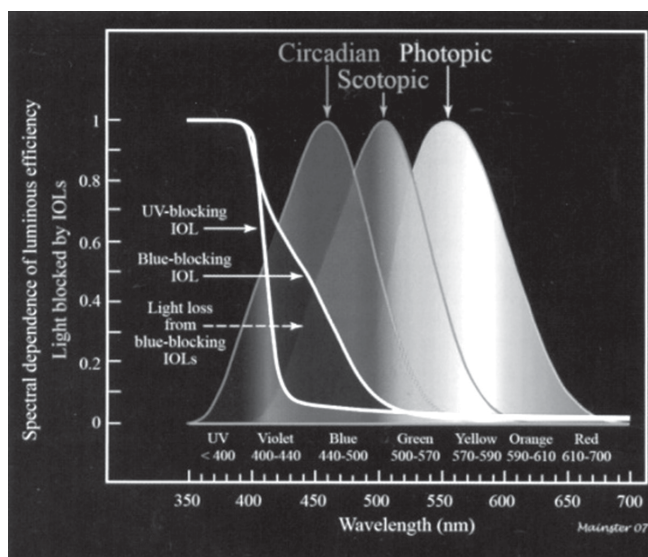
มีผลต่อลานสายตาในเวลากลางคืน (night visual field) (Gegenfurtner, Mayser, & Sharpe, 2000) จากการศึกษาพบว่าตัวรับที่ไวต่อแสงทำงานในที่แสงสลัว (scotopic vision) และภาวะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตัวรับแสง จะลดลงตามอายุที่มากขึ้นและขนาดรูม่านตา (pupil) ที่ลดลง (Yang, Thompson, & Burns, 2002; Loewenfeld, 1979) รวมทั้งความขุ่นที่เพิ่มขึ้นของเลนส์ตา (crystalline lens) (Barker, & Brainard, 1991) โดยตัวรับที่ไวต่อแสงทำงานในที่แสงสลัวจะลดลงเป็น 2 เท่าของตัวที่ไวต่อแสงทำให้มองเห็นวัตถุสีขาว – ดำ (photopic vision) ในผู้ที่อายุมากกว่า 50 ปี (Mainster, & Turner, 2008; Jackson, & Owsley, 2000) ทำให้เกิดปัญหาในการทำกิจกรรมต่างๆในเวลากลางคืนหรือที่มีแสงน้อย (Owsley, Stalvey, & Phillip, 2003) โดยเฉพาะการขับรถในเวลากลางคืน (Scilley, Jackson, & Cideciyan, 2002) การลดลงของการมองเห็นในที่มืด (dark adaptation) ซึ่งมีผลที่ตามมา คือการหกล้มในผู้สูงอายุ (Mainster, & Sparrow, 2003)

2. มีผลต่อการควบคุมกิจวัตรประจำวันของร่างกาย (Circadian rhythm)

เป็นขบวนการที่อยู่ใต้จิตสำนึกของมนุษย์ อาจเรียกว่า “นาฬิกาชีวิต” ก็ได้ คือเป็นขบวนการที่ทำให้ร่างกายของคนปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเวลากลางวันและกลางคืน ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตใจของมนุษย์เรา (Mainster, 2006; Mainster, & Turner, 2008) พบว่าขบวนการมีผลต่อการควบคุมกิจวัตรประจำวันของร่างกายโดยผ่านทาง การรับแสงน้ำเงิน (blue light sensitive retinal ganglion photoreception: RGP) ได้ถูกค้นพบในปี ค.ศ.2002 (Berson, Dunn, & Takao, 2002; Hatter, Liao, & Takao, 2002) โดยพบว่าแอกซอน (axon) ของเซลล์ประสาทด้านในของตา (retinal ganglion cells) มีบางส่วนได้ไปเชื่อมกับปลายประสาท (synapse) กับเซลล์ด้านหลังของธาลามัส (lateral geniculate nuclei of thalamus) แต่แอกซอน ส่วนใหญ่นั้นไปปลายประสาท (synapse) ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการมองเห็น (non visual nuclei) คือที่ paired suprachiasmatic nuclei (SCN) ของไฮโปธาลามัส hypothalamus (Mainster, & Turner, 2008) ซึ่ง SCN นี้ก็คือนาฬิกาชีวิต (human body's master biological clock) ซึ่งเป็นส่วนที่การควบคุมกิจวัตรประจำวันของร่างกาย (circadian rhythmicity) ยกตัวอย่างของขบวนการนี้ เช่น ก่อนที่คนเราจะตื่นขึ้นในตอนเช้าจะเกิดขบวนการเพิ่มระดับน้ำตาลในเลือด เพิ่มการเต้นของหัวใจและความดันโลหิตก่อนที่จะตื่นขึ้น (Mainster, & Turner, 2008)

ส่วน SCN นี้ จะมีผลต่อการหลั่งสารเมลาโตนิน (melatonin) ซึ่งสารเมลาโตนินนี้มีผลต่อขบวนการหลายอย่าง เช่น สารป้องกันมะเร็ง (anticancer) เป็นต้น พบว่าแสงสว่าง (bright light) ที่มีผลต่อการกีดการหลั่งเมลาโตนินนั้นมีระดับสูงสุดอยู่ที่แสง

ความยาวคลื่นที่ 460 นาโนเมตร ซึ่งอยู่ในช่วงแสงสีน้ำเงิน (ดังรูปที่ 2) และยังพบอีกว่าแสงสีน้ำเงิน มีผลต่อการกดการหลั่งเมลาโตนิน ถึง 55% (Mainster, 2006) ซึ่งเมลาโตนินนี้จะมีผล เพิ่มอุณหภูมิของร่างกาย การตื่นตัว และการรับรู้ เป็นต้น (Mainster, 2006; Mainster, & Turner, 2008; Lehl, Gerstmeier, & Jacob, 2007) มีหลายการศึกษาค้นพบประโยชน์ และโทษของการรบกวนขบวนการควบคุมกิจวัตรประจำวันของร่างกาย (Mainster, & Turner, 2008) ในผู้สูงอายุพบว่าการรับรู้และการควบคุมกิจวัตรประจำวันของร่างกาย (circadian photoreception) ลดลง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของเลนส์ตามนุษย์ (Barker, & Brainard, 1991) และรูม่านตาที่เล็กลง (Yang, Thompson, & Burns, 2002; Loewenfeld, 1979) ดังนั้นจึงพบว่า การผ่าตัดต้อกระจกทำให้อาการนอนไม่หลับดีขึ้นและหลับในเวลากลางวันลดลง (Asplund, & Linblad, 2004)

รูปที่ 2. Circadian, Scotopic, และ photopic spectral sensitivities

จากข้อมูลที่มีอยู่ขณะนี้ จักษุแพทย์จะต้องคิดพิจารณาเลนส์เทียมให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละคน ข้อดีของเลนส์เหลืองที่ได้ทราบมาก่อนหน้านี้ ได้แก่ ลดการเกิดการถลอกอย่างเรื้อรัง (chromatic aberration) เพิ่มความไวต่อแสงที่ตึง (contrast sensitivity) และลดโอกาสเกิดการระคายเคืองต่อเรตินา (retinal phototoxicity) เมื่อเทียบกับข้อเสีย คือ การลดลงของแสงสีน้ำเงินในเลนส์เหลือง ร้อยละ 15-20 จะมีผลต่อตัวรับที่ไวต่อแสงทำงานในที่แสงสลัว และตัวที่ไวต่อแสงทำให้มองเห็นวัตถุสีขาว – ดำ รวมถึงความผิดปกติของ circadian rhythm ในผู้สูงอายุ (ซึ่งต้องพิสูจน์ผลในทางคลินิกต่อไป)

กล่าวโดยสรุปแล้ว แสงสีน้ำเงินนอกจากจะมีโทษแล้วก็มีประโยชน์อยู่ในหลายกรณี ซึ่งเราอาจจะไม่ทราบมาก่อน โดยเฉพาะการที่มีผลต่อนาฬิกาของชีวิต (biological clock) ของมนุษย์เรา หากเป็นไปได้การที่เมื่ออยู่ในที่กลางแจ้ง เลนส์เทียมสามารถเปลี่ยนเป็นสีเหลือง (ที่สามารถกันแสงช่วงความยาวคลื่นที่ 420-440 นาโนเมตร และในเวลากลางคืนหรือในที่มืดแสงน้อย เลนส์เทียมนี้สามารถเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นใสจะเหมาะสมที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสองกรณี แต่ในปัจจุบันยังไม่มีเลนส์เทียมชนิดนี้ อย่างไรก็ตามข้อดีและข้อเสียทั้งหมดของเลนส์เหลืองหรือใสดังที่กล่าวมานั้น อาจต้องพิสูจน์ด้วยผลการศึกษาระยะยาวทางคลินิก (Cohort study) เพื่อพิสูจน์ประโยชน์ของเลนส์ดังกล่าวในทางคลินิกต่อไป

References

- Wald, G. (1945). *Human vision and the spectrum*. Science. 101:653-8.
- Ham, T.W., Mueller H.A., and Sliney D.H. (1967). *Retinal sensitivity to damage from short wavelength light*. Nature. 260: 153-5.
- Pokorny, J, Smith, V.C., Verriest, G, and Pinckers, A.J.L.G. (1979). *Congenital and acquired color vision defects*. New York: Grune&Stratton.
- Mainster, M.A. (1978). *Spectral transmittance of intraocular lenses and retinal damage from intense light sources*. Am J Ophthalmol. 85:167-70.
- Mainster, M.A. (1978). *Solar retinitis, photic maculopathy and the pseudophakic eye*. J Am Intraocul Implant Soc. 4:84-6.
- Mainster, M.A. (1986). *The spectra, classification, and rationale of ultraviolet-protective intraocular lenses*. Am J Ophthalmol 102:727-32.
- Noell, W.K., Walker, V.S., Kang, B.S., and Berman, S. (1966). *Retinal damage by light in rats*. Invest Ophthalmol. 5: 450-73.
- Noell, W.K. (1980). *Possible mechanisms of photoreceptor damage by light in mammalian eyes*. Vision Res. 20:1163-1171.
- Mellerio, J. (1994). *Light effects on the retina*. In: Albert DM, Jakobiec FA, eds. *Principles and Practice of Ophthalmology*. 1 vol. Philadelphia:W.B. Saunders Company. 1326-45.
- Mainster, M.A. (2006). *Violet and blue light blocking intraocular lenses: photoprotection versus photoreception*. Br J Ophthalmol. 90: 784-92.
- Seddon, J. (2005). *Latest developments in genetic and nutritional factors associated with Age-related Macular Degeneration*. Keynote speech at vision 2005 on Tuesday, 5 April 2005.
- Klein, R.J. (2005). *Complement factor H polymorphism in age-related macular degeneration*. Science. 308: 385-9.
- Jain, I.S., Prasad, P., and Gupta, A. (1984). *Senile macular degeneration in India*. Ind J Ophthalmol. 32:343-6.

- Evans, J.R., Fletcher, A.E., and Wormald, R.P.L. (2005). *28,000 cases of age-related macular degeneration causing visual loss in people aged 75 years and above in the United Kingdom may be attributable to smoking*. British Journal of Ophthalmology. 550-553.
- Kelly, S.P., Thornton, J., and Lyratzopoulos, G. (2004). *Smoking and blindness strong evidence for the link but public awareness lags*. British Medical Journal. 328: 537-8.
- Smith, W., et al. (2001). *Risk factors for age-related macular degeneration. Pooled findings from three continents*. Ophthalmology. 108: 697-704.
- Mainster, M.A., and Turner, P.L. (2008). *Intraocular lens spectral filtering*. In: Steinert RF, ed. Cataract Surgery, 3rd ed, in press. London: Elsevier Ltd.
- Mainster, M.A., Boulton, M., and Retinal phototoxicity. (2008). In: Albert DM, Miller JW, Blodi BA, Azar DT, eds. Principles and Practice of Ophthalmology, 3rd ed, in press. London, UK: Elsevier.
- Klein, R., Klein, B.E., Wong, T.Y., Tomany, S.C., and Cruickshanks, K.J. (2002). *The association of cataract and cataract surgery with the long term incidence of age-related maculopathy: the Beaver Dam eye study*. Arch Ophthalmol. 120:1551-8.
- Wang, J.J., et.al. (2003). *Cataract surgery and the 5 year incidence of late-stage age-related maculopathy: pooled findings from the Beaver Dam and Blue Mountains eye studies*. Ophthalmology. 110:1960-7.
- Taylor, H.R., et.al. (1992). *The long term effect of visible light on the eye*. Arch Ophthalmol. 110:99-104.
- Tomany, S.C., Cruickshanks, K.J., Klein, R., Klein, B.E., and Knudtson, M.D. (2004). *Sunlight and the 10-year incidence of age-related maculopathy: the Beaver Dam eye study*. Arch Ophthalmol. 122:750-7.
- Martin, D.F., Gensler, G., Klein, B.E.K., Klein, R., and Chew, E.Y. (2002). *The effect of cataract surgery on progression to advanced AMD (abstract number 1907)*. ARVO annual meeting. Ophthalmology Fort Lauderdale, Florida. 76.

- Hirvela, H., Luukinen, H., Laara, E., Sc, L., and Laatikainen, L. (1996). *Risk factor of age-related maculopathy in a population 70 years of age or older*. *Ophthalmology*. 103:871-7.
- Delcourt, C., et.al. (2001). *Light exposure and the risk of age-related macular degeneration: the Pathologies Oculaires Liess a L'Age (POLA) study*. *Arch Ophthalmol*. 119:1463-8.
- McCarty, C.A., Mukesh, B.N., Mitchell, P., Wang, J.J., and Taylor, H.R. (2001). *Risk factors for age-related maculopathy: The Visual Impairment project*. *Arch Ophthalmol*. 119:1455-62.
- Arch, O. (1992). *The Eye Disease Case-Control Study Group. Risk factors for neovascular age-related macular degeneration*. 110:1701-8.
- Darzins, P., Mitchell, P., and Heller, R.F. (1997). *Sun exposure and age-related macular degeneration. An Australian case-control study*. *Ophthalmology*. 104:770-6.
- Federal, R. (2005). *The Centers for Medicare & Medicaid Services. Medicare program: disapproval of adjustment in payment amounts for new technology intraocular lenses furnished by ambulatory surgical centers*. 70:15337-40.
- Gegenfurtner, K.R., Mayser, H.M., and Sharpe, L.T. (2000). *Motion perception at scotopic light levels*. *J Opt Soc Am A Opt Image Sci Vis*. 17:1505-15.
- Yang, Y., Thompson, K., and Burns, S.A. (2002). *Pupil location under mesopic, photopic, and pharmacologically dilated conditions*. *Invest Ophthalmol Vis Sci*. 43:2508-12.
- Loewenfeld, I.E. (1979). *Pupillary changes related to age*. In: Thompson HS, Daroff R, Frisen L, Glaser JS, Sanders MD, eds. *Topics in Neuro-ophthalmology*. Baltimore, MD: Williams and Wilkins. 124-50.
- Barker, F.M., and Brainard, G.C. (1991). *The direct spectral transmittance of the excised human lens as a function of age, FDA 785345-6*. Washington, DC: U.S. Food and Drug Administration.
- Jackson, G.R., and Owsley, C. (2000). *Scotopic sensitivity during adulthood*. *Vision Res*. 40:2467-73.

- Owsley, C., Stalvey, B.T., and Phillip, J.M. (2003). *The efficacy of an educational intervention in promoting self-regulation among high-risk older drivers.* *AccidAnal Prev.* 35:393-400.
- Scilley, K., Jackson, G.R., and Cideciyan, A.V. (2002). *Early age-related maculopathy and self-reported visual difficulty in daily life.* *Ophthalmology.* 109:1235-42.
- Mainter, M.A., and Sparrow, J.R. (2003). *How much blue light should an IOL transmit?* *Br J Ophthalmol.* 87:1523-9.
- Berson, D.M., Dunn, F.A., and Takao, M. (2002). *Phototransduction by retinal ganglion cells that set the circadian clock.* *Science.* 295:1070-1073.
- Hatter, S., Liao, H.W., and Takao, M. (2002). *Melanopsin-containing retinal ganglion cells: architecture, projections, and intrinsic photosensitivity.* *Science.* 295:1065-1070.
- Lehrl, S., Gerstmeier, K., and Jacob, J.H. (2007). *Blue light improves cognitive performance.* *J Neural Transm.* 114:457-60.
- Asplund, R., and Linblad, B.E. (2004). *Sleep and sleepiness 1 and 9 months after cataract surgery.* *Arch Gerontol Geriatr.* 38:69-75.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน
หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารวิชาการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร Angsana New พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อผู้เขียน ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขวาได้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

1.2.4 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 14 ชนิดตัวบาง โดยใส่เลขเชิงอรรถ ท้ายชื่อผู้เขียนและให้รายละเอียดในส่วนขยายความเชิงอรรถ (ท้ายกระดาษได้เส้น)

1.2.5 หัวข้อของบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้ชื่อผู้เขียน

1.2.6 เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.7 **หัวข้อเรื่อง** ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบ
กระดาษด้านซ้าย

1.2.8 **หัวข้อย่อย** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลข
หน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.9 **เนื้อหา** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์
และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.10 **เลขหน้า** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบ
กระดาษด้านขวา

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวระหว่าง 10 -15 หน้า

2.การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้
มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้รับความ
หมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้อง
เขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

2.1 **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร
ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2.2 **ชื่อผู้เขียน** เป็นภาษาไทย และระบุตำแหน่งทางวิชาการ

2.3 **ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน และ E-mail ของผู้เขียน

2.4 **บทคัดย่อ** เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่ควรเกิน
250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ
(Abstract) บทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้
ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์

2.5 **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่
การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.6 **วัตถุประสงค์** ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.7 **วิธีการศึกษา**

2.7.1 **ต้นฉบับด้านวิทยาศาสตร์** ควรอธิบายเกี่ยวกับเครื่องมือ
อุปกรณ์ สารเคมี และวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

2.7.2 **ต้นฉบับด้านสังคมศาสตร์** ควรอธิบายวิธีดำเนินการ
วิจัย โดยกล่าวถึง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.8 ผลการศึกษา เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

2.9 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอธิบายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.10 กิตติกรรมประกาศ เป็นการแสดงความขอบคุณแก่ผู้ช่วยเหลือให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพียงสั้นๆ (อาจมีหรือไม่มีก็ได้)

2.11 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style, 2001) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ 3 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

- หนังสือ
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
- รายงานทางวิชาการ
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่องานวิจัย*. เมืองที่พิมพ์:
หน่วยงานที่เผยแพร่.
- วิทยานิพนธ์
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต/วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. ชื่อสถานศึกษา.
- รายงานการประชุม
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จาก*
รายงานการประชุม. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. เลขหน้า.

- วารสาร
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อบทความ*. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์
(ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
- หนังสือพิมพ์
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). *ชื่อบทความ*. ชื่อหนังสือพิมพ์,
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
- สื่ออินเทอร์เน็ต
ชื่อ-นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี เดือน วันที่อ้างอิง). *ชื่อเรื่อง*. จำนวนหน้า.
แหล่งที่มา URL: <http://>.
- อ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสารจำนวน 3 ชุด พร้อมแผ่นดิสก์ ส่งด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวน 2-3 ท่านต่อเรื่องและส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(สำหรับบุคคลทั่วไป)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....
2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....
3. สถานภาพผู้เขียน
☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....
กลุ่มสาขา/ ภาควิชา..... คณะ.....
4. ขอส่ง
☐ นิพนธ์ต้นฉบับ(Original Article) เรื่อง.....
5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่ ถนน.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....
E-mail
7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....
☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่
อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน
(.....)
วันที่...../...../.....

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(สำหรับนักศึกษา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....
2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....
3. สถานภาพผู้เขียน
☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....
กลุ่มสาขา/ ภาควิชา..... คณะ.....
4. ขอส่ง
☐ นิพนธ์ต้นฉบับ(Original Article) เรื่อง.....
5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่ถนน.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....
E-mail
7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....
☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่
อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน
(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(.....)

วันที่...../...../.....

- ขอบขวัญ : รูปแบบและเหตุผลของการแลกเปลี่ยนในสังคมโบราณ
- จาก “ชอน้ำท่วม” ถึง “เพลงพาวังชู” สู่ “ฟ้าขึ้นน้ำท่วม” : ความทรงจำสืบทอดคนพลัดถิ่น การต่อสู้ด้วยภาษา และอุดมการณ์ล้านนานิยม
- การวัดระดับอุปนิสัยของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้หลักการวัดอุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิภาพสูง
- พัฒนาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในห้วยขาแข้ง พ.ศ.2533-2553
- พัฒนาการคำกล่าวในเอกสารรับโบราณ
- เล่นสกีเทียมชนิดรอกแอสลีน้าวินด์หรือไม?

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0 5387 5200-7 โทรสาร 0 5387 5208

www.libarts.mju.ac.th